

A. Warmont
1855

Bennet

Hospitij quicunq petis, quis Incola tanti
Spiritus? Egregia hunc, Consule, Scripta dabunt
Chr: Terne, M.D. C.L:

Lombart *sculpsit*

ex lib.

TABIDORUM THEATRUM:

SIVE

PTHISIOS, ATROPHIÆ, & *HECTICÆ*

XENODOCHIUM.

AUTHORE
Christophero Benedicto,
M. D.
Collegii Londinensis Socio.

LONDINI,
Typis *Tho. Newcomb*, Impensis *Sam. Thompson*, ad insigne Equi candidi in Cœmeterio Paulino, 1656.

WELLCOME

CLARISSIMO
ET
ORNATISSIMO VIRO,
DOM.

D. Prujeano,

COLLEGII
Medicorum Londinensium
Præsidi. S.

Uisquis inverecundius otia tua interpellat, *Præses Excellentissime*, in Naturam (cujus minister Medicus) piaculum admisisse

 vide-

videatur. Te tamen sciſ-ſitante, aliiſq; Societatis Collegis, Meditationes noſtras de Tabe, nec non ſeriem remediorum reticere nolui, & ut juſsis veſtris inſervirem, literis mandavi; Malim enim aliqua temerè effutire, quàm tibi cæteriſq; Collegis, quibus tam arcte humanitate & amicitiâ devinctus fui, in minimis aut maximis (quantum valuerim) defuiſſe. Præſtiti itaque; Sed ne

quorundam ſtomachis inſolitorum ingluvies nauſeam concitaret, exercitationes aliquot cum hiſtoriis & experimentis apodicticis, vice condimenti, præmittere viſum eſt. Si quippe quæ in atrio prælibantur placuerint, quæ in Theatro comparata ſunt ingenioſiſsimis & modeſtioribus (*i.e.*) doctiſsimis, qui ſemet multa latuiſſe cognoverint, gratiſsima fore duxerim, an cœteris arri-

ſerint, parum refert, neque enim illis invigilaverit

Tuis addictiſſimus,

Novemb. 26.
An. 1653.

C. B.

PRÆMISSUM

LECTORI

ALLOQUIUM.

TYpis tandem vel invitus fœturam abortivam permiſi, non quippe præconceptam, ſed ſuperfœtationis obiter advenientis prolem in lucem edidi; manumiſſam tamen non dimicantis laurum, ſed veritatem aſſerentis olivam reportaturam minimè dubitarem. Noluit inſons ſacroſanctas Methodi Medicæ leges violare, multo minus conculcare; ut tamen foveatur & adoleſcat, maluit ſcaturiginis cryſtallini

mo-

momentum è fonte ſuxiſſe, quàm rivulorum turbidorum & ſpurcitie diffluentium anfractus numeroſos conſectari. Nec aſpernabere, quia incana aut nuperrimè acceſſit; obſervationum enim certitudine, opinionum aliquot antiquitùs receptarum fallaciam fideliter ac ſuccinctè perſtrinxit, noluítque Matris craſin & præcepta ex Authorum tantummodo captu diſcere ac metiri; nec ſibi omnia verba olim inventa & parata ſuffecerint, ſed nonnulla de novo fabricandi licentiam aſſumpſit; rebus etenim, non verbis à cunabulis incubuit. Pedes porrò non ex vulgari nutu componere didicit, ſed extra

tritam aliquoties errantium ſemitam tranſpoſuiſſe auſa eſt. Maluit denique (quod condonent ingenioſiſſimi) Naturam ipſam, quàm ejus ſimias venerari & contemplari.

Quo me cunque rapit tempeſtas,
deferor hoſpes;
Nullius addictus jurare in
verba Magiſtri.

Viro Doctissimo ac sibi Amicissimo
DOMINO
Doctori BENNET,

Vestibulum Theatri Tabidorum edenti:

Gratulatio Collegæ.

PErimus (ecce!) nos Laryngis uvidi
Malo petiti, & humidâ graves lue:
Jacent quibus cruenta tussis imperat
Locis in omnibus; nec ullus attulit
Opem gementibus: truces ad inferos
Fit indies acerba pronior via,
Satúrque stertit Orcus. Alma sed Salus
Respexit, & dedit miserta vindicem.
Ades (Amice!) mente promptus & manu;
Vetusta pharmacis novis fugans mala.
Facessat orbe anhela tussis illico,
Et inquilina cordis Hectica exulet
Feralis; & Marasmus ipse marceat.
Valete saccharúmque, Lac, tabelláque
Dicata pectori humido, & tenax Lohoc.
Valete denuo. Renidet ecce jam
Salus reversa; cumque tabe Luridâ
Hiulca vena non timetur amplius.

AD

AD DOCTISSIMUM BENETTVM.

RArior ingenii proles vitalis in ævum;
Quin patitur morbos pagina nata suos.
Illam vel primis Lethargus possidet annis,
Illam Marcor habet, vermibus illa scatet.
Hanc rapit ad fœdas turpis Diarhæa cloacas,
Atque excrementis chartula plena perit.
Perdidit & varios Febrilis Flamma libellos,
Quorum post cineres gloria rara venit.
Sed tua progenies fœlici sydere vivet,
Ludet & extremum pagina sana rogum.
Lethalis tabes tibi longos attulit annos,
Quæ mors est aliis Hectica, vita tibi.

THO. CROYDEN, M.D.
Coll. Lond.

AD ORNATISS.
DOCTISSIMUMq; VIRUM
DOM.

Dr. BENEITUM,

Vestibulum edentem.

JAm novum lumen refluos canales
Lustrat, & clausi maris uda monstra,
Et dolos cæcis sinubus natantes
Detegit orbi.

Quæ lues, quod prefluvium quietos
Turbat, humanos stimulatve fluctus:
Hostis utque intus muria nocivus
Vellicat acri.

Et patet Pirata salinus arctum
Pectus infestans tenerosque tractus,
Ultimo dulces populans liquores,
Prædia vitæ.

Plura quid? nobis tuus est (Amice!)
Lumen, ast illis scopulus, libellus;
Namque Piratæ, latitansque prædo
Naufragus inde.

Ecce

Ecce Tabes, & malefida Tussis
Vi tuâ fractæ pereunt, Senilis
Cymba delusa est, minitánsque venis
Unda reducta.

GEO. ROGERS, M.D.

Coll. Lond.

PERI-

PERITISSIMO AUTHORI.

Medicorum Sagacissime!

CUjus Vestibulum plura,
Quam aliorum Ædes & Prædia continet:
Ea inscribentis modestia est,
Id Scripti pondus & momentum.
In angustiis Latus, brevitate Copiosus;
Moli non vacas, sed Utilitati.
Tramite incedis,
Aliorum pedibus aut nimis Ignoto,
Aut Difficili nimis.
Eodemque in Pelago quo alii Naufragium,
Tu Portum reperisti.
Tanti interest,
An quis Sciat, an se scire Credat;
Persuasum scilicet, an exploratum habeamus.
Pthisin discutis,
Non Authorum tantum Testimonio,
Sed Damno tuo:
Idem nempe aliquando extitisti
Et Æger, & Medicus.
Haud facile dictu,
Gravius laboraveris, an Gloriosius evaseris.
Tabidorum Theatro prælusorium hoc opus,
Marcescentis olim Tui, & pene Sceleti
Anatome.

Securiorem nusquam Lector adhibeas fidem:
Sensit, Curavit, Scripsit.
Quo alimenta debent ingeri,
Quo distribui doces ordine;
Medici nescio, an Oraculi fide:
Adeo tuô spretô Tripode,
Non Dapes quidem, sed Escam arripiamus;
Nec Vesci videamur, sed Capi potiùs.
Quid Sanguinem suo tingat rubore:
Quo sputa singula excernuntur omine;
Quantum Lac noceat, quantum Dulcia;
Quid Fonticùli,
Quid Sudor valeat,
Quid Suffumigia:
Hæc omnia brevi. Multi loquacius tacent.

MART. LLUELLIN, M.D.
Coll. Lond.

Τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται, πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι· καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. i. e.

Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectantur inspicienda, an potui & cibis & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeant, & an edaces sint, & à potu sibi temperent. & ex his singula reputare oportet. Hipp. lib. de aere, locis & aquis, *Sect* 3.

Ἦν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις πρὸς ἑκάστην φύσιν σίτου μέτρον καὶ πόνων ἀριθμὸς, μὴ ἔχον ὑπερβολὴν μήτε ἐπὶ πλέον μήτε ἐπὶ τὸ ἐλάσσον, εὕρητο ἂν ὑγιείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβῶς. i.e.

Si quidem præter hæc inventa fuerit ciborum mensura, & laborum ad unamquamque naturam numerus, ita ut excessus neque supra neque infra modum fiat, inventa sane exacta fuerit sanitas. Hipp. lib. de diæta, *Sect*. 4.

Τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ χαλαίτερον πέσσεται. i. e.

Seditionem enim movent quæ sunt inæqualia, aliáque citius alia difficilius concoquuntur. Hipp. lib. 1. de flatib. *Sect*. 3.

Τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν σιτίων ἴσων ἴσως τρέφεται, ὑπὸ δὲ τοῦ σώματος τὰ σιτία κρατέεται· ἐπὴν δὲ πλέον ἢ ἔλασσον προσενέγκηται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέεται, ἢ καὶ τὰ σιτία. i.e.

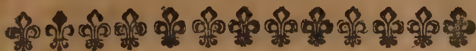
(a 2) Corpus

Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore verò cibi ſuperantur: ubi verò plus aut minus ingeſſerit aut alioqui mutatus fuerit, ſuperatur, ſuperantur etiam & cibi. Hipp. lib. de locis in homine, *Sect.* 4.

Ἀνάγκη γὰρ ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑωυτοῦ στῇ, ἔνθεν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχειν. i.e.

Cum enim horum aliquid ſeceſſerit, & per ſe conſtiterit, neceſſe eſt non ſolum locum ex quo exceſſit morbo tentari, ſed eum etiam in quem nimia copia influxerit, dolore & labore vexari. Hipp. lib. de Nat. hom. Sect. 3. circa initium.

LECTORI.

LECTORI.

QVando *amicissimus Author (Lector benevole) priusquã* Theatri *sui* Vestibulum *publici juris faceret, nostram de utrisq; hisce* Exercitationibus *sciscitari sententiam dignaretur; ego ibi illico, videri mihi quam plurima in utroque opusculo & suæ laudi & rei medicæ profutura: Subjunxi tamen liberè, parum technice condidisse, Vestibulum scilicet Theatro majus. Ad hæc etiam quandoque Latinæ linguæ in aliquibus vero Prisciani (quod apud nos dici assolet)*

cranio

cranio minus consuluisse. Pe-ctoralia *interim*, Spirabilia, Spiritalia, *quibus pulmones partésque respirationi dicatas nominibus fictitiis aut saltem minus medicè usurpatis insinuasse visus est, (cum multis id genus) prorsus reticui, quoniam de istiusmodi præmonitum voluisse Lectorem in alloquio suo (quod vocat) adverteram. Hoc dicto subrisit quidem ille, retulit tamen se rebus operam, non vocibus dare; denique non Grammaticam, non Architectonicen, sed Medicinam exercere. Excuso tandem Theatri Vestibulo non ita diu erat, quo mihi reportavit audivisse sese alios etiam non paucos sui amicos mecum*

una

una ſentire, imo quoſdam ſecuritatem ejus & incuriam palam redarguere. Rogavit itaque (quando operi ipſe non vacabat) ut utrumque Tractatum amicitiæ ergo reviſem.

Quid multa? parui; Inſtrumenti unius atque alterius Figuras exſculpendas curavi, eorumque (quoniam ipſi defuere) deſcriptiones & uſus ſupplevi, Paragraphis quibuſdam obſcurioribus claritatem (quoad ipſe permiſit) conciliavi; denique currente calamo (quo ſolo per otium licuit) ſingula peragravi; multa tamen (quando ſic Author nullo modo non voluit) prætermiſi, ne alieno in opere ingenio

noſtro

nostro nimis arrogasse videar, aut candori tuo ansam præripuisse. Vale.

M. LLUELLIN, M.D.
Coll. Lond.

I.

Exercitatio Dianoetica,

De subactione Alimentorum, ingerendi ordine, ut & de Diætæ moderamine.

Tſi quilibet cibus ope caloris funditur, & humidi aceſcentis perluitur, ita ut quælibet ejus particula, ſi rectè præſtiterit natura, nec flammulæ expandentis, nec lymphæ rigantis indiga ſit: Alimenta tamen propriis eſſentiis diſſona, vel quoad conſiſtentiam inæqualia miſcellaneo non intermiſcentur fermento, nec partes cujuſlibet minutæ confuſæ coeunt. Non etenim in ventriculo ſubvertitur alimentum, unde partes ejus invicem intruſæ uniantur, nec denuo ut in ore maſticatur, aut agitatum & revolutum conteritur, nec ipſa cibi patitur materies, cujus partes quoad qualitates diſſociatæ doſim ſibimet peculiarem & teporis & madoris expoſcunt, & pro earundem differentia

citiùs vel feriùs fufionem & dilutionem fubeunt : Si verò dofis debita cujufvis defecerit, vel fi tempus huic negotio affignatum & approportionatum defuerit, aut excefferit, in qualitatem naturæ minùs familiarem faceffit. Quæ demum de calore in partibus ventriculi & propter partium viciniam inæqualiter difpenfato afferuntur, frivola & evanida apud eos æftimantur , qui quodlibet corporis vas & vifcus fuo fucco & calore determinato ab initio frui cognoverint. Coctio enim eft Naturæ congrua & familiaris fermentatio, feu mediocris & pacata affumptorum irrigatio, fufio, & fubactio, ope caloris moderati in acore proprio & ingenito ventriculi humido ftabulantis confummata. Quum ideo folidiora fundum ventriculi præoccupaverint, ita ut tenerioribus (*i.e.*) fufioni & diftributioni apte natis egreffus maturus non præbeatur, alimenta aliàs familiaria non folùm nativo deftituuntur genio, fed tumultuosè agitantur, & in qualitates migrant naturæ irreducibiles. Medicina itaque diætetica (quicquid oggerunt Pfeudochymici) non perangustis vallata eft cancellis ; & licet in referandis vafculorum ofculis aut fuccorum fentinam fequeftrando, parum expeditura videatur, fanitatem tamen tuetur, & confpirante naturæ fubfidio, καταῤῥευμάτων materiam adæquat, qualitates moderatur, & ὄργασμον compefcit, necnon

non ſanguinem maturat : tréſque priores operationes naturæ familiariſſimæ in recta ſolùm ciborum & potulentorum electione ſtetêre, ultima verò in debita eſculentorum doſi, & jejunii accommodatione, è quorum penu ſuccus depromitur & qualificatur : Qui ſi putidus, ſanguinem tabo polluit ; ſi acrior & ſalſuginoſior, tabe proterit ; ſi humidior, nimis intenerando lubricat & emollit ; ſi frigidior, inſpiſſando diſpenſationem retardat ; ſi ſpiritu flatulentior, turgidum reddit ; ſi calidior, ſuccos fundit ; motúmque ſanguinis accelerando μακροβιότητ praepedit. Alterationes ſenſim & ſine ſenſu intuliſſe obſervavi, eáſque quæ ſine continuata remediorum ſerie & diætæ ὑπεναντιώσει incorrigibiles extitêre. His lædimur, & temperatiſſimis eupeptis utiliter relevamur, quibus jejunium artificiosè adhibitum apprimè aſſociatur, & inter imbelles vice exercitii optimum ſuccedaneum. Hæc veruntamen deſignare non eſt cujuſvis, in quibus exequendis ſedulò naturæ invigilandum, ſerióque penſitandum an ſuccus vorax radicitus devaſtando, calor exæſtuans liquando, remiſſiórve diſtantiores corporis particulas parcè rigando depaſcant.

Historia & Experimenta demonstrativa.

Εὔπεπτα ϰ̀ εὐανάδοτα, tenerioribus & invalidis alimonia amicabilis, ruſtico exercenti & lacertoſo porrecta in bilem retorridam faceſſunt; ſi verò caſeoſa & è carne bubulâ parata, aut quælibet ſolidioris conſiſtentiæ exhibueris, ei in nutrimentum vergunt accommodatiſſimum. Si quis ſtreblitas, radices, puta dauci, turiones aſparagi, ſaccharata butyroſa, aut ex mollibus & friabilioribus quibuſlibet confecta primis epulis ingurgitaverit, dein pullulos carnéſque teneriores, deinde carnem cervinam aut bubulam; quæ primâ menſâ ingeſta fuerint, maturè & tutò in inteſtina ſecernuntur: Si verò vice verſa ſupermandantur, non rarò nauſeam, capitis dolorem tenſivum, amarorem, ructus, aliáve turbatæ coctionis ſigna procreant.

Pridie fluxionis periodicæ in pleríſq; quum materia errabunda pectus & viſcera naturalia alluiſſet, ventriculum ejuſque dilutum inquilinum extraneis aquis adeò perſuſum & refertum vidi, ut quoad cocturæ negotium per horas viginti plus minus otiari videbatur. Quod ſapor cibi eâ temporis periodo quaſi jamdudum præmanſi cum pari eructatione confirmavit.

An

An in ventriculo sita sint instrumenta subversioni ciborum assignata, non ambigitur; nec alicui contigit talis subversio, nisi nauseâ & vomitionibus tentato, quum sedatum naturalis fermentationis opus interpellatur.

Immensum esset totius diætetices utilitates & emolumenta recensuisse, cujus adjumento sanguinem universum sale perlutum non semel edulcoratum, ejúsque ζύμωσιν contemperatam vidimus, & (quod ad pectoralia magis attinet) tussim per sedecim annos protractam à suffusione & instillatione natam solâ cœnæ inhibitione deletam.

Decoctum glycyrrhizæ cum seminibus anisi, &c. pectori dicatis in aqua appropriata horis matutinis propinatum, pulmonario bilioso non parum proderit: idem tamen præsidium horâ somni exhibitum amarescendo & effervescendo obfuisse annotavi. Tanta est caloris in eodem individuo diffusi & concentrati discrepantia.

A pastu copiosiori ægrè se habuêre non pauci, quoúsque ventriculus aquæ copiam in os regurgitaverat; aliíque nauseabundi, donec materiæ comestæ modicum eructaverant; quæ ambo assumpta diluto & calori non adaptata apertissimè significabant.

II.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De Saliva acida, seu de acido ventriculi redundante.

ACiditas salivalis licet cominùs pectori non officiat, sanguinis tamen alienationes è quibus pulmo tandem succutitur ut plurimum prægressa est: cujus causa ab assumptis spirituosioribus, in quibus partes acidæ delituerint, ne dicam ab ingluvie in sanis fere semper oriunda. Cùm etenim cibus potúsque menstruo, seu acori stomachi diluenti & tepori colliquanti non sint adæquati, non diluuntur nec debitè elixantur, unde frequenter acescunt, calórque impar & intensus extra vasa minora amarorem, remissior aciditatem parit. Saliva itaque acida est aquosa ventriculi proluvies supervacanea in os efflua, seu abdicata naturalis fermenti deficientis particula, cùm à calore improportionato dilutionis & subactionis negotium irregulariter peragitur. Quod symptoma raro contigit, nisi illis quibus ad tempus saltem calor ventriculi defecit, & fer-

fermentum quo maduerit diſſolutum conteritur.

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

Vinoſis compotationibus & aquarum ſpiritu turgeſcentium ingurgitationi qui à lautiori menſa nimis indulſerit, aciditatis redundantis effectus per ructus & ſalivam experietur.

Omnes quos corripuit hoc ſymptoma, ſi non ab allegatis exorbitantiis ortum dixerit, vel extremo ſenio laſſatos, vel à morbo pertinaciter adhærenti contritos deprehendes. Hiſce omnibus tepor ventriculi imbellis facilè ſuperatur, madórque conjunctus deficit, aut degener efficitur.

III.

Exercitatio Dianoetica,

De colore Sanguinis.

INveſtigatio partis ſanguinem rubedine tingentis incaſſum adhuc exercuit Philoſophantium & Anatomicorum peritiſſimo-

rum ingenia. Nec mirum, cùm quæritant ubi neutiquam reperturi. Non enim in corpore constituto, sed in seminio seu corpore constituendo importatur, & delitescit tincturæ latex & scaturigo. Sanguis enim est seminis per transplantationem dilatatio, semen verò sanguinis concentratio, sanguísve aliter modificatus, seu totius sanguinis systema, in cujus substantia hospitatur compositum potestativum. Nec hujus veritatis luci, caliginis quicquam offundit, qui in cerebro, licèt rectè, veneris & seminis radicem posuerit; cùm sanguis, ísque solùm arteriosus, cerebrum non solum alluit & alit, sed radicitùs constituit; & quod rubore delibutum fuerat dum in arteriis, gilvum fit in cerebro; in nervis & spinali medulla subalbidum; in parastatis instar olei albicantis pellucidum; in testiculis ex aqueo marmoreum: adeò ut ex varia dispensatione & administratione caloris in variis corporis partibus, variâque commixtionis modalitate oriuntur & determinantur fluidarum & solidarum corporis partium colores & tincturæ, ut ut dum peregrinatur sanguis quoad figuram & consistentiam Proteus videatur & instabilis, & quoad varias suffusiones & impressiones versicolor. Cùm tamen matricis ampliorem scænam denuo occupaverit, ubi nativo tepore & amictu foveatur, eundem substantiæ gradum, cui

omnis

omnis qualitas eſt conſectaria, reſumit. Rubráque ejus tinctura in materie tenuiſſima & calore propriis vaſculis deſtinato diverſatur, & ſi ab alterutro vel deſeratur vel deſueſcat peritura. Nec magis mirandum ſemen albeſcens mutato loci tepore, nec non materiæ & inſtrumentorum commoditate ſanguinem rubrum produxiſſe, quàm glandem ſeu potiùs punctum ejus nigrum apici connatum (in quo ſeminium ſeu ſpiritus totius arboris conglobatus deliteſcit) iiſdem adminiculantibus quercum foliis viridem & cortice cinereum.

Hiſtoria & Experimenta demonſtrativa.

E patellâ dematur ſanguinis portiuncula craſſiuſcula ſubnigra, poſtquam ſubſiderit, digitóque mediocriter calente, in pelui vitreo aut ſtanneo glabriori, contère particulam diſſociatam, & inter ſubigendum (quod digito approximatur) ruborem defæcatiſſimi ſanguínis acquiret.

Sanguine rubore ſaturato ſeù floridiſſimo adhibe mediocrem qualemcunque calorem extraneum, & primò languidè rubet, dein obſoleto rubore flaveſcit, & è dubia tandem flavedine, ſi intenſiorem adminiſtraveris, lacteſcit.

Semina

Semina florum tunicæ ſolo frigidiuſculo nata & provecta, ſi arenosâ, fimo equino aut calce referta, vel calidioris cujuſcunque generis terrâ inſerueris; eos novo pabulo & calore fotos & innutritos variegatas & elegantiores ſubinde tincturas adipiſci, hortorum cultoribus haud ignotum.

Gonorrhæam virulentam ſi quis perluſtraverit, caloris in ſemine alienato gradus moderantes, & ſubactionis modalitates, tincturarum & conſiſtentiæ authores facilè recognoſcat.

Experimenta permulta & Chymicorum & Tinctorum re mechanica deducta híc magis ſilentio premere, quàm meminiſſe libet; non enim artis indagationes, ſed naturæ opera ſecretiora conſuluiſſe & detegere animus eſt.

IV.

Exercitatio Dianoetica,

De totalis Circulationis necessitate & in sanis & morbosis, & de particulari ejus in tabida καταστάσει deficientia.

IGnicula quædam naturalia sanguinem mediocriter passim accendentia & dilatantia, ut & vasa permeabilia, non solummodo requiruntur, ad partes exteriores æquali & familiari rore perfundendas, individuorúmque durationem promovendam, sed etiam ad proluviem errabundam & supervacaneam ad distentiores partes propellendam, ejúsque copiam deponendam. Si namque partis alicujus vascula obturantur, aut designatis non perfungantur officiis, & circulationis rythmus & humorum ἀποσκέψεις (i.e.) fluxionis transitus simul intercipiuntur, unde μεταστάσεως emolumentum præscinditur: Qua de causa partes magis calentes & eo nomine nobiliores ferociùs lacessitæ citissimè corruunt. Scopis insudent utrísque artis nostræ Mystæ; pare-

paregoricæ quippe medicinæ adjumento vitæ naturali (cui unicè ſtudet medicus) dies aliquot induciarum addidiſſe præclarum eſt.

Hiſtoriæ & Experimenta demonſtrativa.

Inguine Generoſi, annum 27 agentis, ſcrofuloſus increvit tumor, qui collum, ſcapulas, pectus, latera, pedéſque ſparſim ſimul occupaverat, ſuperveniebat Hydrops aſcites, abdomen, crus dextrum, tibiámque dextram uſque ad talos copioſâ ac pellucidâ ſuâ ſuffundens aquâ; tibia etiam ſiniſtra nativo rore indiga conſpiciebatur, altiùs enim ſtrumoſa durities inguini ſiniſtro impacta, arteriam cruralem (per quam ſerum ad tibiam viam ſibi parare affectaverat) premendo conſtipabat, & in pectoralia aquas ſuas nitroſas regurgitantes amandabat, uſque ad aſthmatis inſultum ferocientes: dirupto tumore ichorem copioſè fundente, aquis ſubtùs fluentibus conceditur tranſitus, pectus ægri extemplo levatum, evanuit aſthma, cujus reſiduæ tandem aquæ accõmodatâ remediorum ſerie evacuebantur. Non huic abſimile in muliere ex bubone permagno in inguine, quam etiam phthiſis cum hydropis funeſtâ admiſcelâ trucidavit, obſervavi.

Apud illos maximè ſævire videntur fluxiones,

ones, quibus membra amputantur, aut quibus à vaſorum exiliorum infarctione partes remotiores imperviæ redduntur.

In omnibus tabe diuturna correptis extremæ partes primò infrigidationem ſentiunt & contabeſcunt.

Infanti pulmonario crebrò & difficulter anhelanti tuberculum nucis juglandis magnitudinem adæquans, tibiæ mediæ inſidens, levamen pectori & ſanitatem attulit per très menſes, cùm tamen tunc temporis rediebat malum, aſthmate & diarrhæa deprehenſus expiravit.

Sanguinem menſtruum in pectus effuſum, & per os depulſum, nemo Medicus mirabitur, qui eundem uterum nuperrime alluiſſe, ex ſymptomatibus quibus dum profluit conflictatur uterus, luculenter detexerit. Cui regurgitationi quum natura aſſueſcat, cum minori fert moleſtia. Imò pectoralia robuſtiora & molem refluam depoſuiſſe, & toti levamen attuliſſe comperui.

In pleríſque quibus ſanguinis tranſitus, aut debita per Epatis vaſa exiliora denegatur percolatio, iis ferè omnibus ea de cauſa non raró advenit dimidii corporis dextri motus ſanguinis cunctatus, partéſque ſpirabiles exinde fluxionum colluvie magis gravatæ officiuntur.

V. EXER-

V:

Exercitatio Dianoetica,

De Narium Hæmorrhagia.

PEriodicam narium hæmorrhagiam moderatã tabis accessum protrahere notum est: quod diverticulum & tutelam à natura ipsa constitutam autumo, & reiteratâ quacunque phlebotomiâ longè efficaciorem, quia per exiles istos transitus & fibrosas arteriarum extremitates tenuior calidiórque percolatur sanguis, qui sale volatili aut acrimoniâ stimulatrice coadjutus vasculis aptus natus est exterminare.

Ab acriori & tenuissimo sanguine narium exiliora perluente, pruriunt nares, qui si coerceatur morbum creat.

Nec ideò insulsè monuit Hippocrates, Narium pruriginem morbos vel earum hæmorrhagiam denunciasse. In censum itaque signorum præcedentium esto medicantis, & præsidiorum ægrotantis.

Historia

Historia & Experimenta demonstrativa.

Juvenis ætatis 25. cui parentes tabis characterem impresserant, characterem impresserant, ab anno decimo sexto usque ad ætatem prædictam, vitam cum inconcussâ ferè valetudine ope hæmorrhagiæ transegit: semel enim aut bis quotidie unciam unam aut alteram narium sanguinis effudit, sub finem veris & per totum pænè æstatis curriculum: anno tamen prædicto solennis hæc evacuatio suppressa erat, præfocata per capitis infrigidationem sanguinis exiturâ, cujus palindrome dolorem capitis immanem intulit per biduum, quo tempore levato capite pectoralium infarctionem persensit, per æstatem, autumnum, brumâmque durantem, cum hæmoptœsi cæterísque signis phthisin denominantibus, cui venæ sectio verno tempore celebrata parum subvenit: elapso tandem vere subsequenti, postquam per diem unum cephalalgia exercuerat, denuo accedente Narium uberiori hæmorrhagiâ, pectus ejus liberatum erat, qui jam superstes sine manifesto valetudinis dispendio.

In omni sanguinis effusione per superiora particula quæ in hæmorrhagiæ prima accessione exierit salsuginosior, quæ verò subven-

tura

tura magis edulcorata; Quod quivis gustu sentiet, qui sanguinem extussierit.

Complures narium sanguinem per intervalla copiosè fundentes observare licet, quibus postea à sanguine acriori intus coercito tabes totum depascens tacitè accesserit, iisque phlebotomiam maturè ac frequentius adhibitam apprimè subvenisse compertum est.

Viro, cui sanguis serosior per biennium pectoralia jugi infercerat suffusione cum communi symptomatum congerie, ingruebat angina adeò gulam & laringis musculos obsidens, ut ciborum & spiritus via interclusa videbatur; cui venarum brachii utriúsque & talorum sectio, nuchæ & scapularium scarificatio, enemata, aliáque è siphone in guttur immissa, & exteriùs admota, ne quicquam contulêre: à sublingualium veruntamen incisione respiratio parum dilatata, unde scintilla quædam salutis affulgebat, per narium tandem copiosissimam hæmorrhagiam pectoralia onus, & angina malitiam perfectè deposuere.

In omni capitis gravedine, arteriæ primò suas aquas extillant acriores, unde cerebri membranæ in morbi principio magis vellicantur, & sternutationes frequentiores concitantur: progressu tamen morbi, demulcta materia naturam vix lacessit.

VI. Exer-

VI.

Exercitatio Dianoetica,

De sanguinis congestione, nec non de seri separati circuitu.

SAnguis naturaliter constitutus vasa destinata, profluendo, habitúmque corporis alluendo circulationis stadium debitè pertransit; sed cùm propriâ consistentiâ & maturitate destitutus quoad particulas ejus constitutivas separatur, variè disponitur, & ex accidenti circuitum præternaturalem, sibíque quasi proprium vendicâsse videtur: Quod enim consistentiæ præter naturæ modum compactioris evadit, vel decumbit, vel grumescit, unde vel motus protrahitur, vel ipsum restagnat; quod verò subtilioris, totum persæpe non illico circumfluit, sed stagno excandescens regurgitatur, unde æqualis insuccationis methodus interturbatur: quódq; decubuit, non raró partis vascula, quibus accubuerit, ita obturat, ut succus nutritius ultra infarctum parti denegatur, citráque per refluum ejus serum & partes continuæ & communi officio functæ, imò totum tan-

dem corpus, ſuo rore & nectare nativo defraudantur. Qualis irritatio licèt neutiquam ſalina, cùm nimis tamen ſit copioſa, partium craſin ſolvit, earum poros amplificat, vaſculis laxitatem inducit, nimiámque mentitur nutricationem; hinc viſceris dimenſio protenditur, pondus augetur, non ſine vicinarum compreſſione & nativæ conformationis jactura. A ſero denique influo exuberante ſanguis minùs ſubactus ſeu immaturus redditur, & ab affluo rigata inteſtina, fæces alvinas minimè figuratas excernunt.

Hiſtoriæ & Experimenta demenſtrativa.

Eques auratus Nobilis filius, annum agens trigeſimum, de dolore gravante ſiniſtræ partis capitis queritabatur, à frigidiuſculâ auræ impreſſione ortum ducente, hinc actutum pori cutanei partium vicinarum tam arctè occluſi fuerant, ut liquores illic vaſculis concluſi tumultuosè agitabantur, & in illis indebitam reddiderant circulationem, ut ex micatione inæquali arteriarum temporalium conſtabat, eóque tandem res rediit, ut apoplexiam minari videbatur, cujus tamen materiæ fit in humerum metaſtaſis, ubi pars craſſiuſcula delata decubuit, more paraplegiæ, radii & totius ulnæ nec non manus nu-

tri-

tricationem intercipiens, quibus viguit ſenſatio robore & motu pereuntibus; tenuior in ſuo ſubſidio reſtagnante efferveſcens exaltabatur, quæ partes imbelles repetitis circulationibus irroravit, ibíque diutiùs foco excandeſcens tale infixit ſeminium, ut ejus latice, ſalſugine & aciditate referto, ſanguis univerſè ſcaturierat,& atrophus in toto conſtituebatur: Caput exinde periodicè dolebat cum arteriarum tenſione, facies rubedine ſuffundebatur, ſuccrevit aliquoties appetentiæ vigor, & vice verſâ defecit, abdomen per vices pertumuit, ſpontéque reductum ſubſidit, diarrhæa perſæpe detinuit cum dolore ani ulceroſo & per lunæ φασεις diverſas mutationes ſubiit, quibus tandem adjungebantur ſternutationes, oſcitationes, & pandiculationes frequentiſſimæ, nuchæ dolor horis præſertim nocturnis cœloque nubiloſo, ſpinæ ac lumborum debilitas & totius quaſi inarticulatio, ſitis per periodos inexplebilis, aliquoties verò per biduum minimè ſitibundus, dolor totius ulceroſus qui potiſſimùm in panniculo carnoſo ſentiebatur. Hæc omnia ægrotantem ingenioſiſſimum anxiè per triennium exercuere, quo tempore multa incaſſum ſuſtinuit remedia, bino tandem vere & unico interpoſito autumno jugi methodo inſiſtens excluditur ſerum, maturatur & edulcoratur ſanguis,& exceptâ brachii ἀτροφία, totus redintegratur.

Permultis quibus ſanguis alienatus, vel cordis palpitationem vel totius corporis jectigationem ſibi ſubſultum induxiſſet, exteriora debitâ alluvie non rigata marceſcebant, artúſque riguêre; in tali etenim luctâ opus inſuccationis ob indigentiam vehiculi tenuioris avocati, & aliorſum impenſi non peragitur.

In Rachitide non ſola viſcera nimiâ liquoris degenerati ſuperfuſione tenduntur, ſed unà ipſorum oſſium epiphyſes in ſpongioſam ſubſtantiam abeunt, (qualis pororum prolatatio, partiúmque diſtenſio, nutricationis ſpeciem præ ſe ferens, ætate provectioribus propter partium preſſiorem tenacitatem, niſi gravi aliqua de cauſa eâque naturæ adverſa, non contingit;) ſuccúmque nutritium illis partibus non deferri ex hoc liquet, quod talis ἐπίδοσις roridæ adhæſionis indiga, non robur, propriam nutricationis indolem, progignit, ſed artus laxatos, carnis omnigenæ mollitiem, & membranarum flacciditatem.

Viro ætatis conſiſtentis, cui ſalinæ ſeroſitatis πλεονασμὸς nunquam fæces alvinæ inteſtini recti figuram ſuſcipiebant, niſi poſtridie aut perendie à concitata ζυμώσει, quæ per cruoris ἀναδρομὴν ſuperiora profligaverat: ea etenim bimeſtri aut circiter fluctuatione ſanguis aquas ſuas nitroſas compoſuerat, aut

per

per sudores dissipaverat, unde per biduũ aut triduum debitam maturitatem adeptus est, ad cujus normam fæces alvinæ subactæ fuerant. Quod in quamplurimis animadverti. Quibuscunq; aquositate salinâ sanguis copiosiùs perluitur iis alvus lubrica, nisi revulsio aliquaad partes supernas ad tempus prohibuerit: nec ulla arte sananda est talis diarrhœa, si serum in sanguine recruduerit.

Annotatũ non indignum, quód plerisque nequandò σκύβαλα, nec ullatenus quidem figurata secesserint, nisi à prægresso πτυαλίσμῳ, aut cùm sudor cutes universè præmadefecerit.

VII.

Exercitatio Dianoetica,

De Prodromis & præcautione Sanginis alienati.

Ex inordinato motu & incalescentia adulteratur sanguis, ut ex erroneâ fermentatione alimẽtum: utrumq; verò sex rerum non naturalium administratione ad amussim dispositâ præcaveri possit, assumptorum etenim degenerationes sanguinis alienatione ut plurimum prægrediuntur, quibus medi

medicantiũ fideli monitu & clientelâ maturè præveniatur priuſqauâm morbi idæam conſtituerint. Ad cujus ortus perveſtigationem medici ſæpius σκοτάσμου caligine verſati incaſſum ſolicitantur, & ſi ex collata phænomenων ſyndrome tandem perdiſcatur morbi cauſa & hyparxis, motus & maturitatis ejus tempora; ἐπακμὴ, ἀκμὴ, & (ſi non in ægri funus conſpiraverint) παρακμὴ deinceps expectanda veniunt. Ne itaque in diſcrimen natura devolvatur, errorum minimorum initiis, non poſthabitâ eminus præcedentium tecmarſi, ſuccurrere opportunum eſt; nec inconcinnè Poeta, *Principiis obſta, ſerò medicina paratur, Cùm mala per longas invaluêre moras.*

Hiſtoriæ & Experimenta demonſtrativa.

Terrarum & aquarum halitus, ſeu (ſi mavis) aërem ſanguinis alienationem induxiſſe pateſcat, cùm genio loci morbos & efferveſcentias peculiares ortum duxiſſe contemplemur, et quod ad tabidos magis attinet, ad plagarum aëris & ventorum commutationes, impreſſiones ſpirabilium, ſive per ſuffuſionem, inſtillationem, aut inſpirationem communicantur magis aut minùs nocivæ.

In Chloroſi detentis, cùm motus ſanguinis expanſivus, debitáq; per loca conferentia emanatio denegatur, alienationis deinceps reus dijudicatur

Cum

Cum per exercitia immoderatiora impensúmve cujuſcunq; generis calorem nixus ſanguinis expanſivus nimis promovetur, ſi ejus effluvia cito crebroq; repreſſa fuerint, ſanguinem ſubinde in alienigenam migrare naturam perſpicietis.

Odor corporis maxime inter ſudandum à conſueto demutatus, cutiſq; præſertim faciei quoad colorem defloreſcentia, habitus corporis mutatus, vigor langueſcens, hujus adulterationis jamjam factæ in morbis pleriſque diuturnioribus, præcipuè pthiſi, indicia ſunto.

Ciborum denique degenerationi præcedaneæ ſunt variæ membranarum linguæ & palati perfuſiones & oblinitiones; ſapor ſcil. amareſcens, æruginoſus, acidus, nidoroſus, dulcis, oleoſus & unctuoſus, quibus aſſidua adjungatur eructatio.

Pediculorum cita ac numeroſa productio non ineptè inter ſanguinis alienati, & morborum prodromos cenſenda; ſanguinem quippe caloris & vitæ fomitem in exterioribus debito officio non functum, & ad interiora (ut hoſti forſan adorituro obviam eat) revocatum indicat, calórq; irregularis horum formatrix activitatem ſuam in parte non exercuit, antequam nativi & familiaris ei ad tempus ſaltem defuiſſet fotus & irrigatio.

VIII.

Exercitatio Dianoetica,

De fermentationum Idæis & Specificatione.

OMni ſanguinis alienationi ſenſim factæ enormis non raró aſſociatur vel præcurrit fermentatio, in cujus eſſentiæ perveſtigatione non minimus vertitur curationis cardo, & licèt vitalitas ejus in indebito calore ſteriſſe videatur, diverſimodè veruntamen inter fluida radices agit, & ad modum materiæ, ex qua primordia duxit, agitata moleſtat. Cujus veruntamen materiæ fermentantis, ſi liberior fit in vaſculis univerſa reciprocatio, quod pepaſmi ſeu reductionis capax faciliùs depuratur, quod ſeclufioni tantummodo deſtinatum faciliùs naturæ dominio ſubjicitur & propellitur, ubicúmq; veró reſtiterit, à præcluſis aliqualiter naturæ repagulis regurgitatum & in naturam magis ferociens tumultuatur, unde ſpiritus vitalis (*i. e.*) ſanguis (ſeu Medicorum anima) in ſuis focis accidentaliter accenſis coercitus aliquoties ſuffocatur & extinguitur. Fermentatio itáq; ſanguinis morbida eſt irregularis ejus

ejus agitatio five lucta & excandefcentia, ex feminio feu fermento delitefcente, á nativa ejufdem familiaritate defcifcente fuborta, ad cujus exiftentiæ modificationem fubftantiæ proportionem, partiumq; conftituentium difpofituram, movetur, feparatur, & partes adoritur. Utut fermentum fanguinis craffiufculus videtur incola, ex quo pabulum, ut in fuo effe confiftat, prolectat; oppofita autem proprietate alterat, cujus particulis dilutioribus præfertim ferofis, ut fuas vires fanguini impertiat, utitur, tacitè multoties & fenfim infeftando, vimque demum patulò exercendo totum fuo imperio fubjicere contendit, quodque quum altiùs fefe fanguini infinuaverit averruncare difficillimum. Cujus præcautionis Syntaxis ex debita etiam & artificiofa rerum non naturalium obfervatione & accommodatione depromenda eft: aft contemperationis & curationis Methodum in parte therapeutica, quoad morbos quos retuli, fpeciatim delineavimus.

Hiftoriæ & Experimenta demonftrativa.

Fermentationis natura vel mediocriter, praxi medica verfatis indies prælucet, ex varia ejufdem prole, fuccorum, *viz.* lapidefcentia, colliquatione, verminatione, ut &

ex diverſis agitandi modis. Acidi enim fermenti partes errabundæ jugem agendi cupidinem inducunt; tartarei & acrioris mordent, vellicant & periodicè convellunt: crudi & aquoſioris conſopiunt: bileſcentis & ſulphurei fervefaciunt: tetri & terreſtrioris in mœrorem aut inſaniam adigunt: putrentis fatiſcentiam creant: maligni languorem inferunt: venenoſi ſeu toto genere naturæ adverſi proſternunt.

Diſcretæ porrò fermentationum proprietates ſenſibus ſeſe obviam dederunt in diverſâ ad peripheriam protruſione, utpote in variolis morbillis, impetigine, pſora, vitiligine, Eſſere, morbo pediculari & vermibus cuticulam occupantibus, nec non in abſceſſuum aut ulcerum diverſitate, ut & in tumoribus, ſcrofulis videlicet, eryſipelate, phagedæna, herpete, bubonibus, *&c.*

Fermenti ſubſtantiam ex materia ſpiſſa conſtitutam teſtari videntur lue venereâ profligati, cujus colluvies glutinoſior & compactior ea parte arteriæ magnæ, non rarò inſederit quæ infimæ ſpinæ & oſſi ſacro ſubeſt, ubi plerumque micatio vehemens cum dolore gravante conjuncta, à qua ſcaturiunt emanationes ſubtiliores capitis meninges, perioſtium nervoſum tendinoſumq; genus acriter petentes; quod ſubtile ſerum, licet per ſeceſſum, ptyaliſmum, ſudores, diætam,

tam, expurgatum, contemperatum & exiccatum fuerit, nisi viscosum ejus corpus tenaxque venis aut arteriis impactum ex omni parte seclusum secesserit, Sisyphi saxum volvitur & malum recrudescit. Tanta est hujus fermenti venenosi proprietas, tacitaq; potestas, ut non solùm reptoriâ vi sanguinem universum diluendo occupet, sed partem ejus non mediocrem præter naturæ modum præcipitando ad sui conservationem sibi unit; partem etiam, ut vires suas contra naturam expeditiùs exerere queat, nimis attenuando volatilem reddit. Immò sensibilitatem quandam hisce fermentis inesse juraret, qui eorum activitatem pensitaverit. Sub oculis instantiæ permultæ: unicam adducam. Domino ingeniosissimo hoc morbo conflictato, cùm ultimæ ferè medicationis partes absolutæ fuere, oranti & vehementer petenti, haustulum zythi spirituosioris vino permixti Nutrix concessit; Erroris reum improbavit eventus. Domatam etenim & ob pabuli indigentiam effractam & demortuam pœnè mali mineram arteriâ delitescentem (cujus doloris palpitantis ne minimum quidem per dies septemdecim antea senserat) suscitatam, opeque novi pabuli recreat, exultando quasi per horas aliquot vigorem suum pristinum exercere & immaniter sævire observavi.

In febribus malignis fermentum venenosum primò sensim obrepit, unde sola mitis oborta fatiscentia; quum verò altiùs sanguini radices egerit, frequenter rapidâ vi insilit & prosternit: ejus autem seminium esse corpus παχύτερον liquet, cùm nec sudoriferis ex artis lege reiteratis aut sponte subortis, nec ullis aliis cedat, multò minùs depellatur, remediis.

In fluxione periodica (cujus ergo fermentationis proprietates obiter breviterq; enucleare visum est) etiamsi tenuior pars maximè in naturam ferociens exinanita aut reducta fuerit, fermentum tamen compactius sanguini unitum, suique tenacissimum, novæ recursionis ansam præbet & materiam suppeditat; à quo sanguinis suscitamento ut plurimum secretionis effectore, & aquarum per pulmones expressione eos mediocriter madefaciente, sputatio frequentior aliquandiu promovetur, in quarum uberrima alluvie substantiæ mollitiem superinducente immerguntur, cui ptyalismus diuturnior succedit, à pressura verò liquorum densabilium bronchia obturantur, à vapore mitiori subtus petente distenduntur, aut eorum lobi aliqualiter inflexi surriguntur, à tetriori demum crassissimoque (nè dicam maligno) insufflato spiritu copioso asthma periculosissimum suboritur.

9. Ex-

IX.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Vasculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorundem dispositura.

LIquores naturæ congeneres, ut & alienati & redundantes, non diverso distrahuntur motu, sed iisdem importantur vasculis, & qui nec per ἐφίδρωσιν vasa visceráve majora humectant, nec per affluxum replent, nervoso generi accumbunt, carnes alluunt, per secessum, ductus urinarios aut per sudores propelluntur. Qualem succorum sequestrationem præsertim vasa perfluentem haud raró cum molestia aggreditur natura, non sine levaminis affuturi certitudine, cùm vincendo secluserit particulam dissociatam. Nec solummodo serosa arterioso venosóque genere importata fluunt refluuntque, quorum quæ subtilissima, vinosa scilicet nitrosa & acriora, nervosum tendinosumque genus impetere visa sunt; sed & sordidorum halitus sanguine perfusi grassantur, quorum prætergressum cor ipsum aliquando patitur sine valetudinis manifesta læsura: horum verun-

tamen

tamen halituum irrorationem universalem in phthisis inveteratæ proventu citiùs debilitatis causam effectricem constituisse arbitror, quàm si sanguis quoad consistentiam deliquerit.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Mihi nota est familia generosissima, cui affluxio periodica est gentilitia, quæ per mensem aut circiter dat inducias, quam accessuram significat mœstitia cum exteriorum infrigidatione, quæ symptomata tandem excipit dolor capitis pulsatilis & gravativus usque ad fatiscentiam exacerbatus. Quo temporis curriculo è vasculis minoribus in majora sanguinis partes putidæ secretæ sunt, unde per secessum summè nidorosa secluduntur; Quo peracto vires refocillantur; spiritus sereni & alacres redduntur, quousq; morbus denuò recurrat.

Non paucos mihi contigit vidisse sanguine bilescente refertos & cholerâ humidâ spatio biennii plus minús cruciatos, quibus omnibus, per dies aliquot ante morbi insultum; non solum venæ, sed totius corporis genus musculosum pertumescunt; subitâ tamen liquorum concentratione & seclusione corpora sublevata reducuntur, sanique permanent, donec prædictus morbus recruduerit.

Per-

Permultos obſervavi, quorum liquores inciſivi vix nervoſum genus influxerint, niſi à vini potu aut diætâ ſalſugineâ vel nitroſitatem vel eſſentiam tenuiorem obtinuerint, qui faciliori negotio ex ſummi dictatoris ſententia nervos exinanitos pervasêre, ſi ſcilicet Veneri frequentiùs indulſerint.

Pthiſicorum fatiſcentiam, cùm ſordida expectorata fuerant, ad tempus deſiiſſe non rarò obſervavimus; quæ denuò congeſta languorem indicabant recurſurum. Viſcoſa dein & congelata diu retenta pectori gravamen perpetuum, halitus verò ſordidorum nidoroſi fatiſcentiam periodicam toti intulêre.

Pſoræ fœdiſſimæ operamque Medicorum eludentis, fomitem menſis ſpatio reductum per inſtrumenta pectoralia exinanitum, & ſanatum deprehendi, depulsâ ſcilicet illuc putida ſanguinis fæce.

10. Ex-

X.

Exercitatio Dianoetica.

De motu Sanguinis devio seu fluxione imprimis pectoralia alluente.

OMnigenæ fluxionis materies sanguine importatur, & dum quoquoversum eo innataverit, haud gravat: cùm verò succus alienatus in gremio ejus hospitans confluit, tumultuosè agitatur, effervescit aut exstimulat, & in parem magis susceptivam illapsus deponitur, factaque διαχρίσει, quum viam in partem aliquam affectaverit, eam madore minùs familiari rigat, & si quævis ejus particula talem spissitudinem acquisiverit ut ei non pateat exitus, partem replet, ejusque membranam distendit, vomicamque non raro progignit; huic negotio totus insurgit sanguis & conspirare videtur, cujus liquorem exauctoratum minùs crassum per vasorum tunicas viscerumque membranas διαπηδήσει seu exudatione expedire cernitur, non sine emolumento, si partem ignobiliorem perlüerit, & cum successu haud minùs felici, si partis suscipientis vigor licet nobilioris constiterit,

ſtiterit, & affluxi molem exoneraverit. Partes verò quælibet hujus reflui liquoris capaciores redduntur, ſi condoluerint, ſi peculiari genio ſeu nativo nectare defraudentur: ut in phthiſicis, à prægreſſa ἀναστομῶσει, διαῤῥήσει, aut ἀναβρῶσει: vel ſi vires earum ab impacto humore gelido langueant, ſi ſuccus proprius partium liquatus defluxerit, quibus jam infirmatis ſanguis cum ſuis ſupervacaneis citiùs corruit, non modò ſi in partibus cordi vicinis ejus ἔνοδια perturbetur, commotâ quaſi in compitalibus ſeditione, ſed ſi remotiora anguſtentur vel tenſa & ideò exiliora facta minutiſſimas canales fluxui & refluxui dicatas non ſat pervias reddiderit.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ:

Viro ætatis maturæ, moderatè victitanti, mediocriter carnoſo, exercitiis dedito, ob frequentiores ſaltatus, arteriæ nec non nervi cruris dextri adeò tenſæ, anguſtatæ, & debilitatæ fuerant ut ſanguinis per arteriam cruralem extruſio exigua & perdifficilis efficeretur, unde minus calebant partes ſubjectæ, præcipuè per tres quatuórve horas poſt lautiorem menſam, ubi dolor quidam obtuſus inter ſedendum membrum ferè rigidum reddiderat, qui dolor cum conjuncto ſtu-

pore cœlo udo, incrementum sumpsit: si quando caput ejus inter itinerandum à radiis solaribus, aut ab assumpto vino, vel zytho spirituosiori incaluerat, dolor onusque vasculorum cruris evanuere, | & caput summis cruciatibus tentabatur; quod insuper à restagnante alvo evenisse non semel observatum. Dira sanè fuere hujus fluxus symptomata, lypothymiam, sudores frigidos calidosque vicissim inducentis. Postquam verò hæc lucta spiritus nunc concentratos & subinde dilatatos immaniter exercuerat per horas quinque aut circiter, pacata erat, donec è novo regenerato latice malum recruduit. Huic post aliquot menses (mensis enim circuitu recurrebant fluxionis symptomata) suffarciebantur spiritalia, excitabatur tussis molesta, arteriæ pulmonicæ divaricationes sanguinem paulatim eructabant, per spatium bimestre, tandem purulenta, quo tempore dolor cruris & capitis evanuere, methodo veruntamen nostrâ insistens incolumitatem recuperavit.

Pthisicum quendam deploratæ sortis infestabat dolor dentium admodum truculentus per biduum, quo intervallo symptomata & character omnis, excepta macie, quibus phthisis legenda & denominanda venit, prorsus obliterata videbantur.

Quamplurimos ex inundatione pectoralia allu-

affluente gravatos, usque ad spirandi frequentiam & difficultatem superveniente ptyalismo liberatos indies observare licet.

Nonnullos præsertim seniores asthmate vexatos novimus: quibus cùm ventriculus & intestina laboraverint, spirabilia liberantur, & vice versa.

In aliquibus gonorrhæâ non virulentâ detentis, cùm tussis acriter premens & spirabilium suffarctus supervenerint, simulac materia tralatitia consistentiam extrusioni aptam adepta fuerat, tussisque aliquantisper sedata, desiit profluvium. Quod etiam in fluore muliebri correptis observare licet.

Bis morbi Indici virus in thoracis capacitatem refluum animadverti, conquiescente signorum flagellantium catervâ, quibus lues stipata venit, immaniter veró sæviente pthisi, unde anhelitus, fœtor nequissimus & pulmonum ferè totalis per putredinem devastatio: Quod ex aperto utriusque patuit cadavere.

Nobilissimus Cambrobritannus temulentus podagrâ cruciatus, primo aut secundo accessionis die post applicationem portiunculæ luti marini cum ejusdem aqua in modum pulticulæ subacti convaluit, retrocedente fluxione. Quo per annos quatuor factitato (annuatim enim tempore autumnali recurrebat) dolores demulcebat, & aqua-

rum ſalinarum aſperginem reduxit: Quinto veruntamen recidivæ anno, reiterato cataplaſmate, vice podagræ totius tremor & aſthma inſuperabile ſuboriebantur.

XI.

Exercitatio Dianoetica,

De Fluxionum prodromis:

SIgnis προηγουμένοις non prorsùs deſtituuntur fluxionum inſultus valentiores, quibus auſcultat, quæq; reſpicit oculatus Medicus ut intercipi poſſint; quarum pervicaciſſimi affuturi per prodromos denuntiantur, ad modum veruntamen laticis morboſi, ut & perpeſſuri craſis figurata, & quod ad tempus attinet citius aut ſerius luctam impendentem retectura; in qua belligeratione ſita eſt totius morbi hyparxis, quæ plagam forſan indelebilem parti fatiſcenti infigat, niſi proditis ejus è longinquo petentis veſtigiis, individuo in neutralitate decidentiæ conſtituto ſuccurratur.

Hi-

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Fluxioni lunæ primis quadris naturæ bellum indicaturæ, tertia, *viz.* ante accessum nocte præveniunt vigiliæ; dieque subsequenti diarrhæa per horas tres aut quatuor duratura, à quo die usque ad velitationis horam alvus ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ restagnat.

Prædicta inundatione tentatis pridie congressus è somno nuperrime suscitatis, udi oculi, musculi omnes distenti, fonticulorum dolor acris, labiaque nigricantia, urina aucta, sudores matutini maxime pedum intercepti, hostem comminus adoriturum prænuntiant. Sanguinis tandem expansio citaque ejus retractio cum pari sudorum vicissitudine certamen initum denunciant.

Liquorum verò circa plenilunium descirescentium prodromi sunt sudores glutinosiores, fonticulorum si qui aderint circa labra livor aut nigredo, ubi aquosorum copiosior expressio, mœror, totius torpor & ingravescentia, extremarum, inprimis pedum, infrigidatio.

Sanguinis autem fervidioris turgescentis affluxus valde sunt incerti, prægrediuntur tamen sæpissimé nocturnum profluvium, oculi rubentes, venæ faciei intumescentes,

& cruoris titillationem inducentis per fonticulos expressio.

Hæc omnia pectus caputque ex toto rigatura detexere, symptomata verò quæ vi peculiari pectoralia perculêre in Theatro nostro tabidorum perstringuntur, hoc itaque in loco retractare supersedeo.

XII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De diebus horisque fluctuationis diacriticis.

NAturæ polydedalæ molimina penitiora depingere perdifficile, in eo veruntamen studium sedulò collocandum, cujus vestigia non incassum premunt artifices sensu ducti, ortum & causam cujuslibet ejus motus per recognitionem ediscentes. Propalatâ itaque quacunque fluxionum specie, præcautionis gratiâ periodi pervestigandæ quarum incessus universaliores, eoque concitatiores circuitus dedêre distantissimos, arterias carotidas cervicales levesque pari pressura ut plurimum onerantes, ut ut licet statis temporibus horisque liquor alienatus adoriatur, διάκρισιν perfectam non subit, pri-

priusquam sanguis eo temporis instanti concentratus in partes sui partem expresserit, nec à solâ refertione aut biliosorum incertâ & accidentali incalescentiâ talem fluidorum corrivationem subventuram existimavi, acriora quippe aquosaque omnia, etiamsi ordinis mitioris periodis certis agitata, defluunt.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Fluxionis diurnæ mitioris œconomiæ horis matutinis perpetim sui portiunculam, (sanguine nocte præcedente concentrato) exprimunt; nec non hora quarta, quinta, aut sexta pomeridiana; repletis tunc temporis chyli receptaculis, cui ut via sit patula sanguis forsan sui particulam, è qua sine detrimento sese extricare poterat, in thoracis capacitatem secludit: Nec adhuc satis constat an chyli subtilior pars ea intercapedine per ejusdem ramificationes thoracicas eò delata negotium pulmoni facessat, cui etiam per secretiores ἀναστομώσεις, ne dicam per poros (in corpore enim humano ut summi præceptoris verbis utar, ξύμπνοα καὶ ξύῤῥοα omnia) exitura præbeatur. Quod testari videntur sputa quæ ab assumptis illis quæ statim in pectus fluxerint; non solum saporem, sed tincturæ momentum prensare cognovimus.

Primis

Primis lunæ quadris præsertim noctibus novilunium præcedentibus salina & acriora magis concursare & in partes imbelles irruere non semel observatum. Ultimas vero Lunæ quadras, præcipuè plenam ejus φάσιν, aquas insipidas & densabiles augere, horisque nocturnis partes magis lacessere, non solùm coryzâ, catoche & Lethargo tentati, sed etiam pulmonarii frigidorum suffusione congestionis copiosioris effectrice laborantes contestantur.

Asthmatici fere omnes noctis conticinio, occlusisq; eventilationis poris maxime periclitantur.

Bilescentes sanguinis particulas extemplò levique de causa fluxionis mitioris & perincerti seminium subministrare ratum faciunt insolationes, nimia corporis agitatio, terror, & excandescentia; cujus tamen laticis emanationes universaliores, annuo biennali aut triennali circuitu vascula majora confertim replendo infestant.

XIII.

Exercitatio Dianoetica:

De fluxionum reductione & proportione.

NOn rectius quicquam asseruit Medicorum antistes, *Cum horum quippiam* (i. e.) humorum inter fluida desciscentium) *per se extiterit & secretum fuerit, gravare incipit.* Non tamen omnis liquor fluctuationi dicatus secernitur: quod enim maturationis, reductionis, & unionis capacius tanquam dedititium naturæ legibus subjugatur, in cujus Oceano denuo expatiari permittitur; & quod pepasmi non capax, si natura vicerit, propellitur, cujus seminium licèt multum molestiæ dum in sanguine agitabatur facesserat, quum tamen seclusum, parvæ molis & majoris activitatis fermentum reperitur, in quo quintam essentiam totius exæstnationis nos meritò collocâsse liquidò constabit.

Histo-

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

In dolore Capitis immani non raró subtiliorem fluxionis partem, unde semper magis lacessitur natura, levi de causa eaque procatarctica ad tempus exæstuantem, rursus tandem in sanguinis sinum antiquo & familiari amplexu receptam observare est, quam etiam narium hæmorrhagia sæpius exinanivit.

Nonnulli dolore anxio deprehensi fuêre, priusquam sanguis furunculum unum aut alterum ad cutem protruserat; quo peracto non amplius queritabantur. Alii levi solummodó partium magis calentium seu interiorum prurigine atrocioris calamitatis causam deposuêre.

Fatiscun, non pauci ad λειποψυχίαν pœné perducti, quousque per hydroa rariter sparsa, vel epinyctides sanguinis perturbatorem profligaverint:

Juveni eusarco & robusto impetiginis materiam topicis toties quoties repressam, ad intestina repulsam colici atrocissimi Paroxysmos intulisse vidi, à qua malè curata aut sponte reducta phthisin dein subortam deprehendimus.

Ne minimam quidem sugillationum, contusionum,

tuſionum, aut aliorum tumorum partem placatam, reſorptam, & fluidis iterum aſſociatam vidimus: quod in interioribus propter caloris vicinioris energiam facilius præſtari conjectandum: Nec mirari ſubeat, quum hydropicorum quorundam aquas in inſtanti ferè nullaque facta ad ſenſum διαχρίσεως reductas comperimus.

Novi virum morbo cholera anniverſario aut biennali circuitu periculosè excruciatum, ita ut noctis curriculo quadragies plus minus perſuperiora, & per ſedem toties deponeret, cui nihiloſeciùs quum convaluerat, liquoris efferveſcentis exigua portiuncula alienata per intervalla digiti unius apicem alluere & quaſi leniter adurere cernebatur. Quam particulam ſuæ tenaciſſimam, fermenti eſſentiam, recrudeſcentiæ ſcaturiginem, eumque locum ſubterfugium fermenti, à peracto conflictu fuiſſe facilè conjicio.

XIV.

Exercitatio Dianoetica,

De sanguine exotico, seu de sanguine extravasato stagnante.

MAle sibi consulunt Medici complures, alioquin exercitatissimi, Sputorum naturam perfunctoriè lustrantes, quorum non pauci pus tussi rejectum, præcedenti hæmoptoico affectu, necessarium abscessus aut ulceris productum pronuntiat phthisisque affuturæ signum pathognomonicum: dimidiatim sanè doctrinam Hippocraticam pensantes erroris ansam arripuerunt, mordicùs tamen opinioni adhærentes despondent, manusque auxiliares admovisse desperant, non sine gravi & miserando invalidorum damno. Sputa tamen simul ac in pectoris capacitatem summota, non prodeunt, sed vasis majoribus immorantur, quibus ulteriorem subactionem, colores, consistentiam, & perfigurationem debent: ut & ejectamentum sanguinis stagnantis, licet nomen forsan puris mereatur, & ignitis carbonibus projectum fœtide oluerit, non semper pthisin accursuram vaticinatur, nec à pulmoni-

bus

bus immediatè proficiſcitur. Sanguis enim depuratiſſimus ſi tepore proprio non foveatur, putreſcit; quælibetque ejus ſincerioris particula vaſculis efflua, cum reliquis partibus incoibilis & tanquam incola propriis domiciliis exerta & caloris familiaris indiga labaſcit: Dum tamen intra vaſa rarò ſolius incaleſcentiæ reus, quandoquidem perdita ejus debita conſiſtentia & permixtis extraneis diſſentientibus alienatur.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Virgo ſucculentior alſioſa, cui menſtrua non fluxerint, obturatis per mucoſitates meatibus uterinis, ſtato extruſionis circuitu, ſanguinis copiam tuſſi rejecerat; horis verò matutinis quamprimum expergefacta fuerat, puris tantundem: Quo per triduum aut quatriduum peracto, libera ac ſecura remanſit. Quod multis ingruente menſtruali excretione accidiſſe compertum eſt. Idemque quibus ſanguis circumfluus noctu à capite in trachæam ſenſim illapſus fuerat, contigiſſe obſervatum.

Scutula aut cochleari excipiatur ſanguis dum recens ab inciſa vena proſilierit, & ſuccenſis carbonibus impone, nares admove, ilicò odorem fœtidiſſimi puris expirat.

San-

Sanguinem è vulnere nuperrime inflicto fluentem cohibe, ut cutem tangat, corporisque superficiei teporem sentiat, post aliquot horas consistentiam, colorem & odorem fœtidissimi puris obtinet.

XV.

Exercitatio Dianoetica,

De Sputi materia, & Essentia in genere.

SEposita aquositatis consideratione (quâ ventriculus nimis irrigatus) mediante œsophago ejusque membrana linguæ & ventriculo communi, sine tussi aut screatu in os fluxuræ; nec non madore, per soporalium arteriarum terminationes earúmve tunicas excluso, cerebrum rigante, & exinde per palatum in os stillante, pari pariterque innocuta facilitate ut plurimum ejecto, sputi naturam, à quo pectoralia suam contraxêre perniciem, ejusque motum venari consultum est. Quod nihil aliud est nisi liquoris particula à sanguinis massa per vascula præsertim arteriaca pectoralia in pulmonis capacitatem per suffusionem translata, quæ motu pulmonum contractivo, tussi dicto, in

in trachæam, ſcreatu tandem amborum vel cujuſvis adminiculo in os ejectionis ergô deducta eſt. Sanguis itaque ſe habet pro ratione nutrimenti, ſputum verò pro ratione ſanguinis.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Prædictorum veritas cuilibet innoteſcat qui ſputorum ductum reputavit, aut permultos aſpexit (quibus cerebrum ſiccum nequicquam udi in trachæam exſtillaverat) ſputorum copiam motu recitato ejicientes.

Incumbat quilibet operi defæcationis ſanguinis, adhibitis ſerie Methodica remediis eò deſtinatis, & licet pectori familiaria prætermiſerit, ſputa tamen cum ſanguine depurationem & rectificationem iniiſſe comperiet: vel, cui ſputa malè ſubacta & çolorata prodieriut, ſudores pro euphoria imperentur, quibus ſanguis à ſpurcitie optimè vindicatus detergitur, iiſque ex artis lege peractis ſputa ſimul depurationem & perfectionem c onſequuntur.

XVI. Ex-

XVI.

Exercitatio Dianoetica.

De vasculis sputorum susceptivis & expectorandi modo.

ARteriam Pulmonicam cum suis divaricationibus ejectamenta sanguinis suscipere, & perinde in tracheæ disseminationes deponere, easque obturare, positum est extra omnem controversiæ aleam: eâ veruntamen obturatione, pro eorum idæa & ubertate alii magis alii minùs officiuntur, & pro eorundem dispositura alii citiùs alii seriùs anacatharsin moliuntur. Nec par cuique spirabilium instrumentorum conceditur libertas: hos tussis acerbior fatigat sine expectoratione; illis levis screatus aut tussicula materiam modestè solicitantem rejectat; his sputa nimio ichore seróve perluta & retrò allapsa pulmones inani exercent conatu; illis granula pertinaciter indurata ægrè tandem secedere coguntur; his nativa pulmoni algidior mollities negotium irritum facessit; illis crasis spiritalium validior & calentior materiæ configurationem & proventum sine noxa festinat; his dilatatior pulmonis & mediastini seu septi lobos ejus disjungentis motus, materiam concutiendo

tiendo expedit; illis pectoralium nimia ex plenitudine diſtentio vel conſtrictio, ſive connata ſive adventitia pulmonum debitam explicationem impediens motum cunctatur, aut ineffectivum reddit.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

In ſputorum ἀναγωγῇ, quæ ad ſupernas trachææ partes traducta fuere, ſcreatu aut tuſſicula minime laborioſis exploduntur; quæ verò imis inſederint bronchiis, difficulter rejectantur.

Mediocris conſiſtentiæ ſputa & uberiora facili negotio expectorantur, nimis liquida aut parvæ molis aridiora, & in globulos compacta, ægrè è ſuis receſſibus, exiliorum (ſcil.) levium arteriarum cavernulis, ſuccuſſa profluunt.

Extremos egêre dies omnes pœnè pthiſici, quibus advenerit lobi alicujus adnaſcentia; quibus verò pulmones univerſim ferè pleuræ accreverint, ut in pleriſque, citiùs ſuccubuere. Quod ex morbi collata perennitate, & ex diſſectis hujus generis ſtrage peſſundatis dilucidatur.

XVIII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De temporibus ἀναγκαδάςτει dicatis.

NAtura dein propriæ securitatis consultissima, quum in pulmonariorum salubrioribus, materiam sputorum è sanguine, unde ortum duxit, suppeditaverit; tempora fabricationis & extrusionis illis mensurat & assignat. Non etenim cruda aut indebitè subacta (ut alibi ἀποδεικτικῶς declaravimus) naturali impetu seu sponte prodeunt, sed ad expulsionem coaptata, matura scilicet & ad vasis particulam cui insederit quadantenus effigiata. Quique hujus generis protrusione non interpellata exercentur, salutarem naturæ (cui tota res permitti debet) ordinem tenuere. Si verò ejectamentis licèt mitiùs allapsuris commata interponantur, & naturæ legi non obtemperaverint, nisi ad loca conferentia prolecta, insultuum valentiorū crearet primordia. Mos itaq, pulmonariorum in τεκμάςτει non infimum obtinuit locum, cui ut artis honori consulatur, collimare de eorum est.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Qui à motu concitatiori, aut screationum voluntaria anticipatione proventum sputorum acceleraverit, pectoralibus negotium laboriosissimum facessit; quæ tempore à natura destinato facilè rejectanrur.

Quibus è sanguine per pectoralia diù, liberè, ac jugiter suffusa ejicitur aqua, hos citiùs ac faciliùs spiritalium onera deposuisse deprehendas, & è contrario.

Ingruente tussi omnia difficilia & laboriosiora, temporis verò progressu, subacta & maturata colluvie, usque ad ἀϕορίαν mitiora.

XIX.

EXERCITATIO DIANOETICA.

De Sputo albo spumante.

Sputum album spumosum aquositatis magis fluxilis, in pulmonum aut faucium capacitates exudatæ, & ibidem agitatæ, productum judico. Quod verò à capite per cerebri infrigidationem in spissum cogitur,

nisi in faucibus elaboratum diuque retentum minùs candidum, magisque mucaginosum, nec in bulliculas abit, unde rarò aut nunquam læditur pulmo: si tamen spumescat, partium motum, æstum & aëris insufflationem contulisse reor. Præter hæc, si sincerum prodierit hujusce generis sputum, ne quid ultra nobis apportat præsagii, internæ solummodo sudatiunculæ effectus videtur, spirituum aut partium motu frequentiori concitatus.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Inter exercitia multiplicatur sputum spumans, in illis præsertim, qui ad corporis περιφέρειαν nil aut parum propellunt. Motum verò faucium & pulmonum horsum conduxisse ex eo liquet, quòd frequenter tussientibus & πολυλόγοις semper contingit.

Si ad trutinam expendas, hoc sputum levissimum, cujus pelliculæ aquosæ aëre refertæ turgescunt.

20. Ex-

XX.

Exercitatio Dianoetica,

De Sputo ſabaldido Pellucido denſabili.

PArem natura legem planris dixit atque animalibus, & utriſque, aſſerente ſene erroris neſcio, conceſſit ϗ ὀξὺ ϗ πικρὸν ϗ γλύκυ ϗ ἅλμυρον ϗ παντοῖον. Nec inſipidarum aquarum indigus Microcoſmus, quarum mediocri proportione ad ſanguinis contemperationem utitur, quodque ſupervacaneum, ſi intra vaſcula coerceatur, totum gravat; ur & extravaſatum partes, præſertim ſpirabiles, ſi in eas ἀθρόως aut copiosè congerantur. Cæterùm parùm refert quod ad rem noſtram attinet, an lymphæ mites à vaſculis ſuis deſignatis oriantur, vel an illis peracto opere deſtinato redactæ fuerint, modò eas cum ſanguine circulationem ſubiiſſe & in majores cavitates per expreſſionem elutriatas inſpiſſari comprobavimus. Utcunque ſputa blandarum aquarum producta minus nociva ſunt, pluſque laboris quàm periculi important: quæque non celeriter per trachææ canalem aquarum inſtar corrivata profluxerin',

rint, in spissam & viscosam substantiam percocta difficulter prodeunt.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Matrona nobilis ætatis 47. eusarca, at verò valetudinaria, cui vascula omnia in epate, liene, & mesaræo desinentia obturata fuere, horrorem inæqualem aliquoties, infrigidationem verò partis alicujus semper, perpessa est. Qualem infrigidationem aquæ gelidæ affluxuræ superfusionem assimulasse asseverabat, & licet saburram subducendo insudavimus, adhæsit hoc symptoma: Quoties verò ptyalismus aut diarrhœa supervenerint, ad tempus desiit. Præmissis demum aliquot catharticis quibus visco-sa copiosè seclusa, postquam sudores in stupha sicca multoties excitati fuerant, diætâ parcâ & ficciori perfectè convaluit.

In plerisque lymphæ tenuiores è sanguine emergentes, primò trachæam copiosius alluebant, unde evanuit algor, suboriebantur sputa tenaciora, pellucida, cum screatu laboriosissimo, à quorum congerie pectoralia pertinaciter infarciri annotavimus.

Omnibus Pleuritide correptis, postquam purulenta per ἀναχάθαρσιν expurgata fuere, successit per dies aliquot hujus idææ ejectamentum,

mentum, à quo cùm premuntur viſcera vaſáve naturalia, minus obturantur ſpiritalia; minime veró ſi ejus muco oblinita fuerint inteſtina. Quem mucum in Rachitide affectis inæqualiter è ſanguine expreſſum ſucci nutritii vicem gerere autumo. Eundemque in infundibulo uretrum ſtagnantem obturare, ſerique meatum præcludere, atque in ventriculum & inteſtina regurgitare, dorſi dolores, vomitiones, tormina & iſchuriam notham, procreare pro certo habeo. Imò talem viſcoſitatem vaſis majoribus adhærendo non raró ſanguinis reciprocationem præpedire videre eſt. Quod ſemel in arteria pulmonica, venoſa dicta, infante ternario ſubſultu è vivis erepto obſervavi. In partes denique extimas particulares, ſi inæqualiter diffuſæ fuerint aquæ denſabiles, tumores œdematoſos conſtituunt; ſi veró in univerſas, totius œdema æquale, ſeu affectionem Leucophlegmaticam & anaſarcam curatu difficillimam.

In ſexu fœmineo vel frigidioris temperaturæ maribus, ut & in convaleſcentiæ ſtatu collocatis, quibus *ſcil.* ſanguinis calor minùs viget, vel per morbum longioris durationis atteritur & infirmatur, increvit in toto hæc mucoſitas, obturationis vaſculorum radix pertinaciſſima.

XXI.

Exercitatio Dianoetica.

De Sputo luteo:

A Latice forſan bileſcente ſcaturiit luteorum ſputorum materia conſtitutiva, ſed ſanguine ante ſecretionem ita delibuta, vt ſapore ſuo ſaltem eminentiori ſpoliata ſit; Et ut ſalina ulcuſculum erodendo, ſic putrentia ingrediendo, incitando, & in tumorem attollendo infeſtant. Hiſce tamen ſemper ſalina & ſeroſa, partem ſuſcipientem nimis intenerando & ſpongioſam reddendo prævenire & aditum parare crediderim; quæ quùm ſalis miſcelâ deſtituantur, faciliùs putreſcunt, ambo conjuncta vulnus compoſitum internum curatu difficillimum conſtituunt. Nihil tamen impedit, quo minùs liquor, alioqui tenuis claruſque & ſat naturæ (pum ſanguinem perluerit) familiaris, alienum calorem ſentiens in luteum abierit; & ut ſanguis dum à ſcaturigine & vaſculis aſſignatis diſſociatus, tincturæ & conſiſtentiæ orbatus ſtat; ſic ſputum, ejuſdem ejectamentum, itinerando, ad partium, quas tetigit, & teporis varietatem mutatur,

tatur; nec qualitatem aliquam eminentiorem, qua dum ſanguine importatum fuit fruebatur, amplius retinet: Multo verò minùs mirandum, ſi ſputa lutea ſaporem amiſerint, cùm non ſolum maſsâ ſanguineâ univerſim perfuſa fuere, ſed per partium parenchymata & membranarum poros percolata. Per hos etenim meatus anguſtiſſimos non tranſivit illa ſubſtantia in qua amaror habitaverat.

Hiſtoriæ & Experientiæ demónſtrativæ.

Bile ſeu particulis amariuſculis omnis ſanguis perfunditur, quæ pro condimento ei aſſignatur; nulla tamen ejus aut totius corporis pars fluida (exceptâ eâ quæ ex ejus maſſa ſecreta fuerit eminenter inter guſtandum amara, ut in extremis vomitionibus cùm à communi hoſpitio vel fortè proprio & determinato receptaculo revulſa) tanta amaritudine linguam fauceſque inficit, ut exindè nervi laceſſiti capitis concuſſionem inferant.

Quamplurimis quibus vena ſecta, cuticula à ſanguinis aſpergine inter fluendum deraſa incaluit: vaſculis veruntamen, quantum ex conjecturâ aſſequi potuerim, blandus ſatis erat ille ac benignus ſanguis.

In cadavere diſſecto mihi inter alios Collegii noſtri Medicos cervicem veſiculæ felleæ tophis obturatam vidiſſe contigit; turgebat autem veſicula ſero pellucido, per tophos (ſemina coriandri ſaccharo inæqualiter obducta mentientes) tanquam per filtrum craſſioris texturæ expreſſo: ſerum tamen quo referta fuerat guſtanti planè inſipidum, quod igni etiam admotum in mucaginem albicantem ovi albumen aſſimulantem coagulabatur.

Non jugiter prodeunt lutea ejectamenta, niſi jugis ſit humoris excandeſcentia; vel per calorem à frigido in ſuo foco coercitum, vel à propria ejuſdem corruptela & exuperantia: quod à querelis eorum qui talia ſputa ejecerunt quilibet Medicorum facile diſcat.

Portiunculam hujus liquoris lutei per cutes trajecti inter exercitia ſudores fundentia, ſub axillis & è collo non paucos excreviſſe lotricibus non ignotum.

Ex

XXII.

Exercitatio Dianoetica,

De Sputo subcæruleo, subnigro, & ferrugineo.

LIcèt visceris nullius parenchyma sine caloris adaptati adminiculo sanguinem rubefecerit; Sputa tamen sanguini, & viscerum succis, ut & nutrimento materiam suam debent, & tincturarum varietates mutuantur. Inter ea notatu digniora non raró sese obtulere Sputa subcærulea, ferruginea & subnigra; quæ non, ut à pluribus autumatur, ab illis quæ spiritu narium orísve attrahuntur ortum ducunt, sed ab allatis, & aliquoties à proprio visceris aut vasis succo inquilino, à liene forsan tanquam in peculiari ergasterio primarió profecta & fabricata; quorum quæ in sanguinem recepta, circulationis beneficio extrusionem subeunt. Non tamen quamprimum è vasculis prodierint colore tam surdo prædita fuisse reputo, sed & roris instar viscera vasáve suscipientia perfundant necesse est, ubi condensata colore fusco tinguntur. Caloris

ris veruntamen gradus non per se tincturarum effectivi, si tamen excesserint vel remiserint, sputa magis minúsve colorata reddunt. Ad ea verò quæ retuli conficienda, naturæ ignicula remissiora diutius continuata solicitantur.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Calori solari intensiori aut culinari expone ejectamentum subcæruleum, & protinus in omni parte albescit; quod non fit, si pulviscula extranea inter spirandum sese sputis immiscuissent.

Sputa assimiliter colorata tenuioris consistentiæ nemini ut puto vidisse contigit: omnia quippe hujus coloris mucaginosa.

Ab esu eorum unde pectus infrigidatur, hordei scil. & pomorum hujus sputi exauctoratur copia: à sudorem verò fundentibus, à continenti Medicamentorum hydrargyrum recipientium usu, ut & quibus calor à morbo diuturniori atteritur, edaculis, exercitiis, & jejuniis deditis, quibus pectus calet, aut quibus sæpiùs suffumigia usurpantur, haud expuitur; iisque raró aut nunquam acciderit, quibus pectus tussi frequentiori succutitur: quæ omnia hujusce farinæ sputa à calore remissiore diutiùs cocta,

&

& è pectore multoties frigidiusculo, flaccido tandem, proventura contestantur.

Memoria hujus Sputi suggerit exemplum cujusdam mulieris mediæ ætatis, cum impluente catarrho, cujus lien tetris vaporibus ita suffercit cerebrum, ut inde quavis aurora destillaverit sputi ferruginei copia, faucium æstu ad eam consistentiam cocti, ut telarum aranearum speciem adumbraverit, cujus portiunculam catarrhus calidus in arteriæ partem superiorem aliquoties detruserat, reseratis tandem & detersis lienis vasculis pacata est tumultuatio, desiit catarrhus, & sputi commemorati proventus.

Ovi albumen si diu, licet lentè incaluisset, alborem amittere & subcæruleo colore tinctum fuisse deprehendimus:

Sub finem tussis accidentalis per congestionem ortæ, sive expectorationis crassiusculæ periodicæ, sputa hujus generis, ut omnia minùs depurata albescere & defæcatiora provenisse animadverti. Nequidem talia rejectasse observaverim, nisi cui lien uterúsve in vitio fuerant, nec concoloratum mucum è naribus unquam emunctum spectare licuit.

XXIII.

Exercitatio Dianoetica,

De Sputo Salino.

Sputum salsugine refertum sanguinis sale perfusi progeniem, licet fluidorum sit incentivum, raro tamen subitanea vi sua incisiva viscerum membranas vel vasorum tunicas transilire ratus sum. Postquam verò sanguis serum suum salinum per tunicas aut membranas pectoris proturbatum roris instar percolaverit, stimulando motum pulmonis contractivum tussim progenuit; à qua concussione & coarctatione subitanea frequenter invadente & perseverante partes tenellulæ, per quas pars sanguinis subtilissima salis asportatrix salsedinem deposuerat, magis infirmatæ citiùs corruunt. Ut ut salsa particula visceri illata non illicò quasi acus aut terebellum partem compungit & perfodit, sed quum ei diù insederit, demolitur secumque rapit: cujus vis potius dissolutoria, quàm incidens & compunctoria æstimanda est: parti quippe sese nimis profunde insinuans quodammodo per minima commiscet ac conjungitur, & sic substantiam ejus in quandam conditionem inter mistionem & confusionem mediam perducit; in

in qua neutralitate quum aliquandiu reman- ſerit, tandem diſſolvitur, & inducta friabilitate deſtruitur; tali modo præcipitata & ſubſtantiæ partis adunita liquoris ſalini, per halitum forſan extravaſati, acrimonia eroſionis & diſſolutionis periculum minatur. Imò ſi ſola aciditate, vel tantillo ſale perfuſâ, ſcaturierit ſanguis, licèt in partes ſingulas exteriores ſeparata diffundatur, ægrotus exinde patitur & periclitatur.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

Non paucos obſervavimus, quorum vaſculorum pectoralium ora à ſanguine turgeſcente (in quo forſan ſalis momentum delituerat) reſerata fuere, quos unica aut altera venæſectio perſanavit. Neminem quidem cui pulmo eroſus fuerit, ſine ſanguinis totius edulcoratione & reductione curatum memini.

E fluxione acriori ſpinæ accumbente dorſi vertebras luxatas, oſſaque alia ex acetabulis detruſa & extorta vidimus; ſi verò fluxio qualitate naturæ prorſus aliena ſit delibuta, ut in lue venerea, oſſa præſertim tibiæ ad veprium ſimilitudinem aliqualiter inflexa protuberant, friabilia, ſpongioſa, minuſque tenſa undique reddita. Idem in Elephantiaſi

tiasi videre est. Ossa enim aliquando soluta & instar ceræ flexilia incurvata & convoluta (si fides practicis quibusdam adhibenda) conspiciuntur.

Multos marcore ferè confectos vidi, quorum sanguinis universi systema sale scaturiit, quique fluxione periodica mitiori sputum muriæ conditum per biennium aut triennium effudêre, per extremos arteriæ pulmonicæ venosæ dictæ surculos, quibus tamen pulmonis erosio non accessit. Et inter eos Lond: Mercatorem in sceleton propemodum mutatum, cui liquor salinus tandem à pulmone refluus tam efferus, ut Chirones volis manuum turpissimos ulceraque exedentia pedibus & talis inusserat, salvâ adhuc nativâ pulmonum integritate.

Non semel pulmonis parenchyma æquali attritione ita dissolutum conspexi, ut in putrilaginem, limi quandam speciem præ se ferentem, redactum videbatur.

Quos phthisicorum acris & inæqualis perdiderat deprædatio, horum pulmones præsertim lobos frustulatim laceratos & quasi sorice demorsos aperto cadavere deprehendi. Acor in sanguine redundans (quod Melancholicis maximè solenne) non tantum totius intenerationem, unde facilé ab externis injuria, sed carnis omnis musculosæ innutricationem efficit. Et in Rheumatismo,

natiſmo, nuperis annis apud Anglos fre-
uentiſſimo, ſeu Rheumatica affectione à Galeno nuncupata (quæ cauſam congenerem & partes affectas arthriditi vicinas ortita eſt) dolores atrociores parit, & lucu-
entiſſimè depopulatur.

Lib. de Differ. Febr. cap. 7.

XXIII.

Exercitatio Dianoetica,

De Sputo ſubdulci.

Sputorum omnium materia pro continentis, ex quo ſcaturiit, varietate ſpecifica-
ur, larviſque diverſis induta emergit: nec
lum ſanguinis ſerum, ejus magis fuſile eje-
amentum, cùm redundaverit, aut divor-
am fecerit, in pulmonum capacites tranſla-
m profluit; ſed rorida aliquoties ſubſtan-
, adhæſioni & nutricationi partium deſig-
ata, in os effertur. Sanguis tamen prius
uoſo ſuo ſero contemperante defraudatur,
ide incaleſcit, cujus caloris exceſſus gluti-
ſam ejus ſubſtantiam eliquando in pulmo-
s, aquarum inundantium irrigatione lax-
os & nimis inteneratos, deponit: illiſque
ntaxat accidiſſe credidi, quibus ſpes ſalu-

tis

tis in angusto sita fuerat: Natura enim avidè hunc succum amplectitur, donec perfectè solutâ ejus compage vis allectrix & assimilatrix prorsus deperierint.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Cum apud Bristollienses Medicinam fecerim, qua Urbe pensili tabes frequenter grassatur, nonnullos sputum subdulce levi conatu expectorantes spatio trimestri fatiscentes & totaliter enervatos vidi; horum verò quosdam, non omnes, tussis vehementior aliquoties corripuerat, ex profuso tamen vitali nectare deflorescentes & arescentes strigosi periere: In quorum unico, detectionis causa dissecto cadavere, licèt sanguinem aliquoties, peracto salino ptyalismo, extussierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiserat; universa spirabilia nec non viscera omnia naturalia quoad sensum sana comperta sunt. Nec à quovis inter mirabilia dignum est ut censeatur, qui ineptitudinem sanguinis nimis attenuati ad nutricationem animadvertit, aut sanguinem totius nimis à calore impenso liquatum & subtilizatum per levium arteriarum oscula æquè ac per narium exiliora vascula in earum hæmorrhagia ad λειποψυχίαν exinanitum

nitum conſpexerit. Deficiente quippe ſero condiente & contemperante, glutinoſioreque ac magis roſcido ſucco moderatè calido dulcedinem ac unionem conciliante, ut tota naturæ œconomia corruat neceſſe eſt.

Sputum hoc ſubdulce in omnibus quos vidiſſe memini, ptyaliſmo diuturniori, & ut plurimum ſalino, præcedenti fuit conſectarium.

Idem ſputum igni admotum, ſicut ſuccus omnis nutritius, in gelatinæ albicantis conſiſtentiam percoquitur.

XXIV.

Exercitatio Dianoetica,

De Sputo cænoſo & cinereo ſeu purulento.

INter omnia ejectamenta ſputum minus ſpirituoſum, magiſque fœculentum, eſt cinereum & cœnoſum, argillæ cujuſdam liquidioris ſpeciem præ ſe ferens, verum pthiſicorum pus minime tenax, caloris deficientis, ſeu cadaverationis ineuntis indicium & ſymptoma: cætera omnia aliquatenus per calorem ſubiguntur, figurantur, & alterationes ſubeunt; hoc ſolummodo in

ſuo quaſi ſtagno copioſo ſtabulans, niſi mole ſua preſſerit, vix expectoratur; Extremæ ſanè ſordities & naturalis diſſolutionis certiſſimum productum.

Hiſtoria & Experientiæ demonſtrativæ.

Si cupulas glandium binas æqualis ponderis & capacitatis impleveris, unicam (*viz.*) ſputo cænoſo, alteram mucaginoſo, aut qualibet ejus ſpecie; eam lancis partem cui ſputum cænoſum appenſum fuerit ſubſidere cernes; cæteris enim omnibus præponderat.

Deploratæ ſortis invalidis, quos ultima Symptomatum ſyndrome ad ſepulturam fere perduxit, tantum advenit argilloſum hoc ejectamentum; quorum etiam cadaverum pulmones inter diſſecandum in amurcam ſordeſcentem mutati conſpiciuntur.

XXV. Ex-

XXV.

Exercitatio Dianoetica:

De Hæmoptosi curanda.

FRequentior sanè vicibusque partitis meritò laudanda est phlebotomia, qua revera incalescentiæ simul & plenitudini fœliciter obviam ire valuerimus, non prætermisso revulsionis adjumento; nec adhuc inter vegetiores seu sanabiles reperitur quod hujus medelæ legitimæ celebrationi contraindicabit: Et si ex sola plethora ortum duxerint sputa cruenta, sine alterius adminiculo scopis satisfacit. At cùm penitius sese sanguini insinuaverit morbi focus & minera, tota curationis serie (hypnoticorum rariore usu conquiescens) Emplasticorum & glutinantium vasa difficulter pervadentium energias, experiri nuperis nostræ praxis annis non ausus fui: diminuta quippe, si quæ adsit, plenitudine, tota tutelæ & restitutionis basis in sanguinis reductione sita est, ad moderatam scilicet temperaturam, consistentiam proportionatam, maturitatem debitam, qualificationesque singulas crasi consentaneas, citra quas si remoratur, præter quas si

 vacillet,

vacillet, ultra quas si provecta fuerit natura, criminis rea; ad quod corrigendum, ut in omni. sic in morbis pectoris sedulitas Medici inprimis solicitanda: Ea tamen provisione, ut talia eligantur ad sanguinis ἄνοδιαν perennandam, quæ symptomati, si non vi peculiari, saltem consequutivè adversantur. Nec placuerit externa infrigidantium & repellentium pectori adhibitio, nequidem extremarum ligatura, quibus sanguis refluus partes infirmas pressiùs oneraverit. Horsum itaque dum clavum teneant sanitatis naucleri, scopuli undequaque vitandi.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Ex jugi Emplasticorum glutinantium & incrassantium usu, licèt ad tempus coerceatur sanguinis rejectatio, periculum copiosioris recursionis partem magis prementis nequicquàm exinde vitari senties: specificis verò facilè sanguinis rivulos perluentibus rem commodè peregisse sæpiùs in memet ipso & quamplurimis expertus sum.

Sanguinem citra præterque debitas qualificationes defecisse in omni morbo ex crudo acido & aquoso seminio prognato, & quoad morbos pectoris ex aquarum suffusarum

rum & densabilium congestione manifestum, ultra debitam verò maturitatem deportari, nidorosa, subflava, torrefacta, in bronchia trajecta testantur. Quod peculiaris etiam & contraria utriusque edocuit medicatio.

Frigido lavacro immergatur hæmoptoicus, aut narium hæmorrhagiâ correptus, & exinde malum incrementum sumpsisse deprehendes. A calore verò superficie tenus, vel extremorum intenso, remedium.

Partes extremæ sanguinem extussientium, ut & narium hæmorrhagiâ detentorum, non rarò incassum ligatæ fuere: Ejus tamen motum fricando, blandoque adhibito calore in exterioribus suscitasse proficuum ferè semper invenimus.

26. Ex-

XXVI.

EXERCITATIO DIANOETICA,

de γαλακτοποσίαις.

LAc assuetis, optime constitutis, avidéque petentibus exhibere, vice carnium dum sanguis turgidior & calidior scaturierit, substituisse accommodatum arbitror; & quibus acor aut bilis inter fluida exuberavere, modò vasculorum confiniis adhuc conclusa retinentur, eminùs scil. patescente primâ symptomatum Pthisi dicatorum φάσι. Ejus tamen usum verè pthisicis prorsus interdixisse propter causas insequentes necesse duxi. Qui etenim per acrioris succi extravasati deprædationem emarcuere, caseosam ejus partem in spissamentum cogunt, unde vascula pertinaciter obturantur; Qui à succis putrentibus incaluere, butyrosam in bilem tabumque demutant, citiusque si mellita aut saccharata admiscueris; Quibus dein aquosa stagnatio spiritalia suffercit, iis pectus magis infrigidatur, unde ἀνακάθαρσις vel remoratur vel reprimitur; plerisque denique capitis dolorem intulit. Sero itaque lactis, aquis & potulentis medicatis, pro re nata alteratis,

teratis, quibus omni ſymptomati indicanti ſatisfeciſſe valeamus, vicem ejus ſupplere tutiſſimum adjudicavi.

Hiſtoriæ & Experientiæ demonſtrativæ.

E ſucco mordaciori deprædante & viſcoſiori vaſcula infarciente, adeò contabuit corpus nobiliſſimi ægrotantis quadragenarii, ut tabem exquiſitiſſimam configurabant. Ex denegata namq; debita nutritiorum ἀναδόσει ſuperficies & extrema non ſolum emarcuere, ſed increvit febris latica vaga & incerta, obturationum ſoboles, quæ hecticam ita mentiebatur, ut ipſam adeſſe Medici alioqui peritiſſimi pronuntiabant. Cui ut occurrerent, γαλακτοποσίαν imperant, proſiliunt ſymptomata graviora, quibus magis ingemiſcens nobiliſſimus expiravit, diſſecati cadaveris ventriculus & duodenum lactis coagulo infarciebantur.

Epati infantis bimuli fervidioris craſis innaſcitur ulcus ex acriorum διαβρώσει oriundum, quod ichorem in ventriculum regurgitabat, quem ventriculus quamprimum excipiebat, evomuit. Infans verò qui lac maternum & vaccinum ante erodentis liquoris acceſſum optimè concoxerat, poſtmodum ejuſdem coagulum ad magnitudinem piſorum

rum conglobatum, & ad duritiem ferè tophorum percoctum per seceſſum depoſuit: Butyroſam ejus ſubſtantiam pure commixtam per ſuperiora repurgatam conſpexi.

Acida & ſalina, lactis partes ſeparare & in coagulum præcipitare norunt ſciolæ quidem lactariæ, idque capitis dolorem non raro intuliſſe galactophagorum nemo ignoravit.

XXVII.

EXERCITATIO DIANOETICA,

De uſu Perdulcium.

INveteravit ſane conſuetudo tuſſim ſedandi per medicamina & alimenta impensè dulcia, quibus pro baſi ſunt mel & ſaccharum. Nec iſtiuſmodi remediorum uſus omnino improbandus, ſi alia defuerint & tuſſis acriter preſſerit; eâ tamen cautelâ, ut inter ramorum defalcationem radix non ſuccreſcat. Tuſſis enim pectori infenſiſſima ſuffuſionis alicujus è ſanguine adulterato ſemper ſoboles; quæcunque verò ejus ζύμωσιν incitant, bileſcunt aut putredini apte nata dicuntur, eaque de cauſa plus damni quàm emolumenti importantia, ut mellita & ſaccharata

charata pœne omnia, in censu saluberrimorum neutiquam reputanda; Multo minus jugi remediorum serie, permiscenda. A sanguine quippe spiritúve acriori tabidis connato concitatiorem fermentationem subeunt, á calore intensiori torrent, ab imbelli non gubernantur, unde per spiritum eorum turgidum ingenitum non raró sponte degenerata corrumpuntur.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Alimenti & Medicamentorum perdulcium diutiùs in ventriculo hærentium (ut in tabescentibus ferè omnibus) damna facilè percipiet, qui ab eorum usu ructus nidorosos, saporem amarum, æruginosum, degenerationis eorum nequissimæ fructus inseparabiles experietur.

Mellita & saccharata omnia doliis & lagænis, parcâ licèt manu, imposita musti fermentationem promovere quis iverit inficias? si verò carnes saccharo consperseris, & loco mediocriter calenti imposueris, eas maleolentiam deterrimam brevî subinde contraxisse deprehendes.

Horum perdulcium usu non pauci morbi choleræ cum sævissimis cruciatibus stipati pœnas luunt.

Per-

Perdulcia omnia jejuno & ſaniſſimo porrecta, etiamſi maturê, non tamen ſine peſſimo nidore per ſeceſſum rejiciuntur.

Hiſce luem afflant ligurioneſ; qui frequentius morbis putridis & pthiſi citiùs ac contumaciùs corripiuntur.

XXVIII.

Exercitatio Dianoetica,

De Halituum & Suffituum adminiſtratione.

INter præſidia, evaporationes & ſuffitus tanquam nobiliora, & quibus unicè in extremis anguſtiis confidamus, penſitanda; Quæ ſine circumſtantiarum debita comparatione ſummota obſunt vel incaſſum adhibentur. Non tamen inficior, ſi craſin partis ſpectes, nulla impedit hujus generis indicato; pulmones etenim aridiores & tenſiores horum madore intenerantur, humentes nimiſque laxati illorum ſiccitate indurantur, putredine & viſcoſitate obliniti levantur, amborum denique conſortio ulcera ſordeſcentia deterguntur, nec non novæ affluxuræ materiæ, & in partes inſurgentis, vis moleſque reprimuntur, ſimili ſemper in

in assumptis asservato scopo. Si verò intemperiem totius contempleris, nec ipsa febris huic medelæ contraindicasse videatur: suffitus quippe tenuissimæ essentiæ caliditatem ultra spiritalia haud exercent, ut ut propter varias liquoris suffarcientis disposituras, propter superfusi genium, proportionem & motum, propter partis suscipientis habilitatem, & totius tolerantiam, varia hujus generis remedia conficere, & in usum proferre (quorum unicum, quod quemlibet suffitum ingreditur, & cuique basis est, ad tempus reticui) necessariò coactus fuerim.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Lobum pulmonis sinistrum cujusdam Mercatoris Londinensis erodebat ulcus, è tussi inveteràta & fluxione salina hæmoptosin inducente oriundum, quod levis arteriæ divaricationem lobo insertam unà perederat: cui symptomata omnia, quibus pthisis consociata est, ingruebant, in pejus indies ruitura: halituum denique & suffituum methodica intermiscela sanus evasit. Qua integritate permansit per sex annos, quo temporis curriculo, meque annuente, Hispaniæ ubi commercium fecerat; vitam degebat incolumem; sub initium tamen autumni oras nostras

noſtras petenti, ab impedita pororum uſuali ἀδιαπνευσία, fluxus concitatior totum lobum; ut lateri adhæſerat, replevit: cujus exæſtuationis ſanies pulmonem ita perfudit, ut ſpiritus tranſitum brevî denegavit. Diſſecto cadavere, trachææ pars eroſa, cui citatrix inducta fuerat varicoſa; lobo verò pars adnata calloſa conſpiciebatur, reliquum pulmonis parenchyma computruit.

Internam arteriæ vocalis membranam per ſalinos affluxus deraſam, tuſſique non rarò ejectam animadverti, halituum tamen & ſuffituum uſu regeneratam, ex quo convaleſcentes aliqui ſuperſunt: binoſque nuperrimè à pthiſis diuturnioris corruptela pulmones fruſtulatim rejectantes hiſce, aliis non prætermiſſis, redintegravi. Quorum unus ex febre hectica per triennium emarcuit, cui derelicta tuſſis & durities quædam in media parte dextri lobi (quantum è narratis conjicere valuerim) avellanæ magnitudinem æquans; novâ veruntamen carne jam veſtitus & priſtino robore vigens: alter jam ſuperſtes obeſus, cui tuſsis horis diei diacriticis non admodum moleſta, ſed in cæteris omnibus inculpatus.

29. Ex-

XXIX.

Exercitatio Dianoetica.

De Fonticulis.

INter omnia præſidia fonticulos inſuper prodeſſe comprobavimus, per quas datas portas vi quadam diacritica, quæ naturæ modum non tenuere, ſeparantur & ſeparata ſecluduntur; ſicut vì ſyncritica τὸ κατὰ φύσιν retinentur & aſsimilantur: quaſque vires nec Genius Naturæ Hippocrates, nec ipſi quidem diſſentientes, vel creſcentibus, multo magis Animalibus denegaverint. Ea tamen cautum ſit lege. 1° Ut in partibus perviis excitentur, quibus tepor maximus & mador ſponte fluxerit (*viz.*) ſub axillis, in intercapedine muſculorum, in flexuris inguinis & poplitis, in carpis ſupra locum ubi muſculi replent interſtitium ulnæ & oſsium carpi, nec non inter ſcapulas. 2° Ut fiant orificia

Τὰ φυόμενα καὶ σπειρόμενα ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ.

i. e. *Quæ creſcunt & ſeruntur, quando in terram veniunt, attrahit unumquodque quod ſecundum naturam ſibi familiare in terra ineſt.* Hipp. lib. de Nat. Hum. tex. 31.

orificia perlata & profunda, ita ut nucleum dactilorum in suis contineant alveolis, & si copiosior evacuatio desideretur, adimpleantur hiatus radice gentianæ, ligno hederæ arboris detornato, pari proportione hermodactilorum & ceræ, vel tribus ceræ partibus unaque piperis albi, aut turundis galangæ adaptatis, alioquin sola cera, medulla sambucina, aut pisis aliquot foramen obturare sufficit, unde non raro

Excoquitur vitium, atq; exudat inutilis humor.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

In fonticulorum animadversione quicquid Διανοητικῶς sibimet scioli argutatores ædificaverint, diruit & refellit experientia: cruorem quippe salsuginosum per hos secretum fuisse dolor ejus in transitu lancinantis, allatumque exinde ægrotantibus emolumentum indicabunt: fluxionum porrò mitiorum latices fonticulis ex communi Medicorum præcepto neutiquam obtemperantes aut quadantenus solummodo demulctos, per exituram perlatam juxta vasa majora & in flexuris ex artis lege præstitutam, prorsus evacuatos fuisse cognovimus. Quod magis elucet in iis qui pestilentiæ labe contaminati

minati fuere, aut qui ſuccos ſibi putridos crapula aliáve de cauſa accumulaverint: pædoris etenim & virulentiæ partes non contemnendas per hujus dimenſionis fonticulos expurgavere; imo in rarioris contexturæ individuis alii intus aſſumpti odorem, & aceti aut ſucci limoniorum & aurantiorum acorem tertiâ aut quartâ à comeſtionis horâ exhalando pervadere, & eorum labra incidendo vellicare comperimus.

XXX.

Exercitatio Dianoetica,

De Sudoribus.

Sudores opportunè imperatos & pro ἐυφορεία prolectos ſcopo noſtro non modice inſervire obſervavimus; in quibus ut & in ſuffituum Methodica intermiſcela non minima innititur curationis columna: Hiſce etenim impendenti periculo præcavemus, illis novi fomitis ſcaturiginem depellimus, his parti eroſæ occurritur, illis novo inſultui ex toto affuturo prævenitur: horum ope pars ſuſcipiens & laſſata roboratur, illorum verò adjumento blandè rigatur; ſudores denique viſcoſa & congelata attenu-

ando deobstruunt, acriora & acida perfundendo diluunt, cruda coquendo maturant, unde sanguis, quo succus omnis nutritius importatur, partes exteriores pristino madore familiariter ac tempestive irrorando nutrit ac reficit.

Historiæ & Experientiæ demonstrativæ.

Equitis aurati Hybernici filio primogenito ætatis 25. (decem aut circiter abhinc retro annis, quum primò Martius furor ferrei hujus seculi istius insulæ infœlicioris incolas disjecerat) compilato & ad cutem usque denudato, sanguis intrò refluus, impeditâ prorsus per infrigidationem exiliorum circulatione, tam sævis accessionibus ita pulmones invasit & perfudit, ut quicquid nutrimenti per trimestre spatium porrectum fuerat, in viscosam mucilaginem brevi alteratum vel extussiit aut evomuit, & inter manus opem ferentium ferè extinguebatur. Perpensâ mali aucti & contumacissimi causâ procatarcticâ, non posthabitis quæ tussim demulcendo præcellunt, sudores crebrò reiterandos cum extremarum frictione, & totius superficiei calentiori irrigatione præcepimus. Hoc lenocinio corpus in cutem & ossa fere redactum auximus & refocillavimus

mus, ſpiritumque extremis anteà labris oberrantem in priſtinum hoſpitium, & membra pænê deſerta revocavimus.

Hæmoptoicos peracto per dies aliquot extravaſationis negotio, repetitis in ſtupha ſicca ſudoribus, non poſthabitis ſpecificis, ultra recidivæ metum perfectè ſanatos collocavimus.

Prolixioris operis eſſet hiſtorias medendi deploratæ ferè ſortis tabidos conſignare; quorum curationes conſummarunt ſudores artificioſe præſtati. In poſterum ut frequentius imperentur optarim, & ut ſenſuum placitis auſcultare dignetur Medicorum hæſitantium turba.

Quid nobis certius ipſis
Senſibus eſſe poteſt, queis vera ac falſa notamus.

AUCTARIUM.

SAnguinem liquoreſque alienatos συνοδεύειν, i. e. unà iter facere ſat (ni toto cœlo aberraverim) probavi; quorum circuitum univerſalem in quamplurimis exercitationibus innuiſſe, & experimentis luculenter in vivis demonſtraſſe ſategi. Quod penſum ſatius elegiſſe duxi, quia ex conjectura vivorum diſſectorum, vaſculis pro more ligatis, artificiosè licèt deſumpta aſſi-

qui & absolvisse ἀδύνατον autumarim. Ex vivis itaque vivida emersêre totalis circulationis impedimenta. Nec vana fides sensus & rationis fulcris innixa, è qua concessâ ac stabilitâ doctrinâ neutiquam deflectere religio erit, donec novos concitatioris fluxionis canales præter ductus sanguineos, ancipites & contumaciter dimicantes explicarint; Haud quicquam tamen humanæ fabricæ compage sanguini fluidisque ejus emissariis invium cognoverim. Non actutum ideò lacerand a venit methodus medicinalis, nec ruinam (ut clamitant) subitura, ut denuò instauretur. Utinam de depuranda, corrigenda, & alterandâ, ut scopis singulatim accuratius & efficaciter in reliquis morbis adaptetur meditarentur; in quo peragendo (liberè meditantium & dicentium veniâ priùs impetratâ, non obstante tetricorum & morosorum licèt canescentium pervicaciâ) quoad instituti rationem experientiâ fretus & edoctus dehinc θετικῶς fusius & audacius aliquot in medium proferre & assertari spospondi.

Nihil ineptius quam quale quidq; vivo extiterit, tale existimare esse posse in moriente, imò mortuo. Celsus. p. 166.

Per varios usus artem experientia fecit, exemplo monstrante viam.

Tabi-

TABIDORUM

THEATRUM.

PRÆFATIO.

VEntriculi partiumq; vicinarum madore fermentante concoquitur & mutatur cibus, ciboq; vice versâ fermentum imbuitur & alteratur, ita ut ex jugi nutrimenti & medicamentorum accommodatione modificentur fluiditates, ad quarum normam partes solidiores constituuntur, hæc perpetim alluunt & alunt, illa harum impressiones suscipiendo ὕπαρσιν & σύστασιν mutunt & mutuant eóq; tandem res re-

 dit,

dit, ut qui corporis partes fluitantes dispensare, & adaptare cognoverit, hominem non solùm ne in deterius labatur restitisse credatur, sed senilem ipsam ætatem summovere, inconcussam valetudinem tueri, imò creationis opus insimulari videatur.

Jam verò hostem hunc humani generis tabificum è longinquo petentem, tacitóq; satellite armisq; satis instructum intrò perreptentem propalare, expoliari & dibellare deliberatum est, non unico remedio (impostorum lurido commento) nec subitaneâ vi, certâ tamen, si maturâ, materieque medicinali ope nutriciorum adjutâ; ambo enim methodicâ serie disposita, morbiq; circũstantiis debitè

debitè quadrata mutuas ſibi prę-
ſtant operas, quibus liquiditates
præter naturæ ſcopos impetu-
oſè vagantes & turgeſcentes ne
canalium confinia exterminent,
compeſcuntur, ſalium concur-
ſus qui deprædantur ipſa viſce-
ra, avertuntur & corriguntur,
putredinis alienationes calorq;
ejuſdem conſectarius ſuccos de-
pilans inhibentur,& contempe-
rantur; vapores à calore impro-
portionato ventriculi aut ſan-
quinis exhalationes flatus dicti
ab immaturitate aut utriuſq; ef-
ferveſcentiâ orti ſupprimuntur,
& ſubtus ſecluduntur, ſtagnati-
ones ab indebitâ cujuſvis conſi-
ſtentiâ(excandeſcentię parentes)
pręſidii ἀνάδοσιν ſeu circulationē
in toto impedientes pręveniun-
tur,

tur hęc de his ſatis, unicũ reſtat Patronus ſcil: qui in Tutelam me ſuſcipiat, quem deriſerim implorare, non tamen defuit multiplex, appello λόγον ȣ̀ πεῖραν, veritatem, ipſamq; naturam, medicorum numina in perpetuum colenda: hęc qui dilexerint avidis forſan ulnis poſtquam guſtaverint, excipient otii noſtri libamina, obſervationeſque in gratiam juniorum medicorum in lucem editas, quas ſen ſus verus medicanæ oculus demonſtraverit; non enim ante obitum ęgrotantium ςοχάσμῳ tota verſatur medicina; veritati itaq; & naturę decretis ad ſenſus examen perductis, & ad vivum demonſtratis fidem adhibere ſuaſerit---

C. Bennet.

Tabidorum Theatrum.

MAραςμ@. Tabes eſt corporis totius, ſeu partium ejus quælibet extenuatio, à fluidorum alienatione, penuriâ, inæquaqualitate, aut calore improportionato profecta.

Materia nutricationi dicata degenerat in debilioribus præſertim, cùm menſtruo ſeu fermento naturali ventriculi inquilino non diluitur, vel uti par eſt non ſubigitur: nam his ex natura lege peractis vita noſtra ſanioris columna præcipua innixa eſt.

Peccat alimenti materia, conſiſtentiâ, doſi & qualitate.

Conſiſtentiæ nimis craſſæ ſeu compactioris difficilis eſt vel nulla perfuſio, imper-

imperfectior ſeparatio, longior immoratio, ſegnior diſtributio.

Doſis parcior, ſucci penuriam & deinde natam corporis debilitatem; largior vaſorum infarctionem infert.

In qualitate, ſi frigus exceſſerit, cibus per ventriculi & vicinarum partium calorem non ritè domatur, unde cruditas; ſi ciborum caliditas ventriculi naturalem teporem ſuperauerit, calore proprio (i.e.) naturæ alieno effervelcit chylus: Ex utriſq; flatulentia. Frequentior deniq; ingluvies ſuccorum turgiditatem augendo incommodat.

Quod ad ſaporem attinet, de immoderate ſalſis acidiſq; idem cenſendum, nec non de cibo eminenter dulci, facile putredinem concipiente.

Subjiciunt illi prunas,& viſcera torrent.

Ordo demum ingerendi immethodica ciborum degenerationi non parum conducit; ipſa enim εὐπεψία & εὐχυμία

ſi ultima menſa (quod nobis in uſu eſt) aſſumantur, vice coctionis naturalis diutius retenta torreſcunt, & ciborum ſubſtratorum inquinamenta comperiuntur.

Ad naturam deniq; & modum ingeſtorum conficitur ſanguis qui ſucco nutritio undequaq, perluitur, cujus diſpenſandi gratia cor corporis particulam operoſiorem ideóq; compactiorem fabricavit Natura; quod motu ſuo reciproco & circulatorio toti corpori ſubſervit duplici emolumento, nempe Protruſionis & depurationis: ex hâc orta eſt cujuſlibet partis inſuccatio ſive nutritio, unde vita conſervatur; ex illâ vitæ ſtatus modificatur, unde ſanitas vel morbus. Sanguis enim defecatior importat ſpiritum vitalem (id eſt præcipuum vitæ miniſtrum) ad actiones ritè peragendas paratiſſimum, impurior vice verſa torpidum & ad actiones inhabilem: veruntamen qualecunq; ſit quod in ejus ſinus elutriatum fuerat, in habítum coporis tandémq; in venas per arterias amandatur. Ex

Ex hac latice ſcaturiunt ſuccorum nutritiorum, & ſanguinis mutationes, tabem cujuſcunq, generis parturientes: vice enim ſucci roſcidi, aqualis, naturæ familiares, quo viſcera partéſq; rigari foveriq; debent, ſubſtituuntur & diſpenſantur ſucci tenues inequales, turgidi, putreſcentes, ſale, amarore, vel acore referti.

Succorum alienatorum defectiones.

Corporis ſucci calore immoderato attenuati & ſubtiliores quam par eſt redditi ad nutriendum inepti ſunt. 1° quia balſamicâ indigent conſiſtentia. 2° quia concitatiori circulantur motu ita ut moram nutritioni debitam in partibus non fecerint, exinde deficientiæ neceſſitatem importantes. 3° quia humidum depaſcendo propriâ conteruntur induſtriâ.

Succi inæquales partium particularium ἀτροφίαν & extenuationem pariunt, craſſiores

crassiores enim vasa obturando διάδοσιν impediunt, unde effervescunt: tenuiores, v. ideóq; mobiliores coerciti tumultuantur: quibus ex causis partes inæqualem suscipiunt alimoniam.

Succi turgidi flatulentíq; antequam vasa minora ingrediantur câpiti molestum exspirant halitum, qui cerebri frigiditate condensatus, & in aquositates solutus, si per bronchia in pulmonem lapsus fuerit pectus onerat.

Succorum alienatorum devastationes.

Succi salsuginosi, turgidi & acriores, massa sanguinea persusi, non solum temperiem ejus immutando nocivi sunt, sed extra vasa depopulantur quoties eorum turgiditate vaporosa & plenitudine tenduntur arteriæ venæq; quæ eorúm insuper acrimoniâ irritantur hæc vasa tandem tumefactâ & referta inaniri, proritata sese expedire moliuntur, idque per sanguinis seclusionem; quî sanguis si vasa

vaſa pectoris perrepſerit, αἱμόπτωσιν frequentẽ tabis (quæ Pthiſis dicta) præmonitorem, vel ἐχυμῶσιν procreat. Venas nempe & arterias per totam corporis cavitatem internam membranulis veſtiit & munivit natura, quibus circulationi internos terminos, ſicut per cutis parietes externos poſuit. Hiſce membranulis ſi accubuerit ſanguis è vaſculis pectoralibus ſecretus Echymomatis interni nomine meritò indigitatur: Pleuritis verò denominatur, cùm ſanguis è vaſis intercoſtalibus ſecluſus membranulam coſtas ſuccingentem impleverit. Empyema inſuper eſt ſanguinis ejuſdem efferveſcentis & per reſtagnationem diutinam putredinem contrahentis in ichorem mutatio nec alicui mira videatur ejuſmodi permutatio ſanguinis inichorem, qui ſanguinem puriſſimum è vulnere aut fonticulo fluentem in pus fætidiſſimum mutatum viderit.

Si verò capitis vaſa, carotides ſcil: ſive cervicales ſanguinis partem ſeroſiorem exſudaverint, vel quovis modo ſecluſerint,

cluſerint, evenit Fluxio: quæ ſi ſenſim facta, catarrhi continui; ſi ἀθρόως ſeu confertim, fluxus ſive Catarrhi Periodici nomine diſcriminatur. In utróq; delitеſcit antecedens Tabis cauſa, præcipue cùm cerebrum madoris inundantis partem in partes ſpiritales depoſuerit, quam, ſi pulmo ob lubricam temperiem, debilitatem, vel materiæ conſiſtentiam improportionatam, non maturè retruſerit, fit aliquoties ἀνάβρωσις ulcuſculi initium. Ipſius deniq; cruoris pars ſalina, imò inſipida pituitæ nomine communi celebrata, è vaſculis ſecreta immoratione in parte factâ, non ſolum partis in qua hoſpitatur tenorem & compagem diſſolvit, ſed putredinem exinde acquirendo eroſionis redditur accommodatum inſtrumentum.

Hiſce aſſociantur conſpirantia externa, ſeu extraneorum injuriæ, vitæ ſcil. in locis imbribus nimis frequenter rigatis, aut inſulis anguſtioribus tranſactio, nimia ſolis vicinitas, halitus terræ & aquæ inſalubres, planetarum influxus & ventorum afflatus inclementiores, tem-

peſtatum alterationes ſubitaneæ, inopportuna plagarum mutatio, labor improbus, exercitia intermiſſa aut vehementiora, corporis quoad primas qualitates frequentior mutatio, animi mæror, unde ſpiritus dejicitur & vis tabifica altius imprimitur,

Unda lacuſq; nocent, & cauſa valentior iſtis,
Anxietas animi.

Qua omnia fluidarum partium corporis τῆξιν ſive fuſionem efficiendo, vel ζυμῶσιν internam ſuſcitando, nocumentum afferunt.

Cauſæ recitatæ conſtituunt Tabem, ejuſq; ſpecies, â ſucco nutritio, vel per ulceris aut abſceſſus nobilioris alicujus partis, propriè Pulmonis, corruptelam depravato, vel per dilutionem ſalſuginoſorum partem depopulante, aut acidorum per totum corpus in opere ſuo fruſtrato, vel per nimiam incaleſcentiam diſſipato; unde tres emergunt Tabis differentiæ, Pthiſis, Atrophia, & Hectia.

Pthiſis

Pthisis est tabes à succorum putredine suborta, erosionis, echymomatis, abscessus, aut cujuslibet in pulmone aut pectore sordescentis soboles: unde per venæ pulmonicæ, vel aliorum pectoris vasculorum divaricationes nidorosa materia cordi communicatur, quâ à corde per ejus motum pulsumq; detrusâ primo arteriæ omnes, dein corporis habitus, tandem venosum genus rapidi roris vel ichoris perfusione replentur.

Nec desunt qui hujus cladis ab ortu κράσει important, súntq; quorum parentes valetudinarii aut tabidi periere, quibus genitura frigidior minúsq; matura, vel acrimonia forsan calentiore perfusa; hísq; scapulæ acuminatæ, πτερυγώδεις idcircò nuncupati, quorum præcordia contracta, pectus angustum & depressum, cervix gracilior & oblonga, omnium pectoralium tenor flaccidissimus, caróq; totius corporis musculosa tenerrima.

Observationes διάγνωσιν spectantes.

MOrbum hunc eminus aggressurum dignoscimus, si sanguis sive cruor Salsuginosus versus pectoralia tardiori vel citatiori conferatur motu.

Mitiores affluxus sui indicium exhibent, 1° Per sputationes sanguineas salinasq; statis aliquot periodis, horis scil. matutinis aut pomeridianis, nempe 4ª, 5ª aut sexta prodeuntes, citius aut tardius, prout majus minusve totum diluendo fecerint irritamentum, vel per corporis agitationem commoveantur, quæ extra vasa spiscitudinem nactæ non erumpunt horis destinatis quia dominium in corpore tum temporis exercent (ut ex communi Medicorum sententia supputatur) sed quia tunc per cuticulam aliquantisper transpirant reliquâ sui parte crassiore tanquam inutiles & superfluæ, nec non è massa sanguineâ secretæ vasa majora corrivantur.

2° Per

2° Per ſputationes & excreationes frequentiores.

3° Per interceptas ſudoris aliarúmq; excretionum vias.

4° Per ſputum ſubſtantiæ & ſuperficiei lævioris & inæqualis.

5° Per ſputum globuloſum inſtar grandinis convolutum, quod tuſſi aut ſcreatu ſubitaneo horis primò præſignatis haud rarò extunditur.

6° Totius certitudo confirmatur, ſi aliqua de cauſa per ſeceſſum in articulos, aut in corporis circumferentiam eveniat diffuſio fluxus ſalſuginoſi, & exinde pectus ad tempus robur acquiſiverit.

Vehementiores & copioſiores affluxus ſignificantur,

1° Per uberiores ſanguinis luteo colore ſpumantis expuitiones cum ſcreatu & tuſſi minus dolenti, ſi è pulmone; ſubnigri verò aut rubentis per tuſſim dolorificam expreſſi, ſi à thoracis capacitate; exultim & per intervalla in os regurgitantis & replentis, ſi ab arteriis

majoribus, ſenſim, cum ſenſu tamen titillationis, ſi ab earum fibris prodierit.

2° Per dolorem pectoris gravativum & periodicè pungentem.

3° Per anhelitus periodicam difficultatem.

4° Per manifeſtum aliarum partium corporis levamen.

Pthiſis impetentis per craſſi & frigidi liquoris, Pituitæ dicta, in pectore ſuffuſivam congeſtionem à capite (quod aliquando ſit) eo delatæ, ſignum detegitur, quum in trachæam viam ſibi paraverit materia, qualitercunq; à ſoporalium terminationibus ſeparata, & à cerebro frigidiore imprægnata, ſymptoma ſane certiſſimum (pari tamen materiei per decubitum aggeſtione in thoracem per vaſcula communia ſuffuſi ſemper aſſociatum) cujus eſt ἀποδείκ-κων erectio ſive laryngis apertura, cum ſucceſſiva ejuſdem clauſurâ ſeu conſidentiâ, ſonum edens horologii locularis per momenta tempus menſurantis,

cui

cui indies ingruit ſymptomatum inſequentium Syndrome.

1° Spirituum omnium torpor.

2° Capitis gravedo cum tenſione periodicâ in plenilunio ingraveſcens.

3° Somni longiores, & demerſionis inſomnia.

4° Totius temperatura frigidior.

5° Pori parexigui & preſſiores.

6° Pulmonis & muſculorum omnium pectoralium flacciditas, & ad expulſionem ſegnities, quæ per irritum exſcræationis conatum multoties iteratum cognoſcitur.

7° Sputum compactius, quod facilius exit, ſtatim à patu lautiori cùm à cibis calidioribus regio pectoris incalluerit.

8° Pectoris dolor gravans & ponderoſior.

9° Tuſſis aliquoties per intervalla periculum ſuffocationis penè inducens, quæ inter exercitia, & ab aſſumptis frigidis ſumpſerit incrementum.

10° Anhelitus frequentia.

11° Catarchus ſenſim perpetim ta-

men aſperam rigans arteriam.

12° Expectoratio udo cœlo difficilis, ſudo facilior.

13° Caro totius corporis humidiore cœli ſtatu intenerata, ſicciori indurata, quod ſymptoma omnibus ferè tabidis competere videtur, unde

14° Externis aeris nec non ventorum injuriis maxime ſuſcipiendis pronitas, inter quas humidior & frigidior conſtitutio ſummè nociva.

Tabis phiſicæ cujuſlibet originis altius radices agentis medicíq; operam (quoad perfectam curationem) ut plurimum eludentis ſigna connumerantur.

1° Tuſſis acriter premens, per cujus impetum primò ſputum lineatim ſanguine permixtum; dein pus cænoſum, ponderoſum, coloríſq; cinerei, quod aqua injectum facile ei quaſi commiſcetur, fundúmq; petit; deinde pulmonum paritérq; vaſculorum, nec non membranarum eorum diſtrigmenta ſuccuſſa deducuntur.

2°. Anhelitus fætor, & difficultas maxima.

3°. Dolor pectoris, & papillarum pungens & ulcerosus inter tussiendum exacerbatus.

4°. Omnium virtutum deficientia.

5°. Febris putrida à sanguine universo per puris irrorationem fœdato, motum alienum, *viz.* Fermentationis inducente, unde corporis partes fluidæ funduntur per Sudores colliquantes, potissimùm matutinos.

6°. Fluxio aluina tandemque lienteria à labefactatâ Epatis omniúmq; partium nutritioni dicatarum œconomiâ.

Hísque necessariò accedunt,

7°. Carnis cujuscunque generis ariditas ob defectum insuccationis.

8°. Extremarum partium & totius cuticulæ porrigo, deficiente in exterioribus spiritu madente.

9°. Dolor tendens in decubitu dextro aut sinistro, ob pulmonum lateris alterutrius pleuræ adnascentiam.

10°. Pulsatio debilis, parva, frequens, fa-

fatiſcente virtute ſanguinem ad exteriora protrudente.

11°. Pilorum defluvium, unguéſque curvati pallidiores.

Quibus denique adjicienda,

Facies Hippocratica dicta, ſeu ipſa mortis imago, *viz.* facies lurida ac emortua, oculi ſubſidentes, nares acutæ, genæ depreſſiores, collapſa tempora, corpúſque totum ſtrigoſum ſceleto finitimum.

Fluxio cujuſcunque generis ex toto plus importat periculi, quàm illa quæ ex aliquâ tantùm parte in pectus protrudatur.

Fluxio ex ſanguinis reſtagnatione, ſeu imminuta διαδόσει in vaſis cordi vicinis perículoſior, quàm quæ ex partibus diſtantioribus in pectus ſucipiatur.

Sanguis per vices in pectus confertim fluens minus periculoſus, quàm qui ſenſim & jugiter emanaverit; fluxio enim periodica licèt copioſior ἀναστομώσεως, jugis pedetentim facta ἀναβρώσεως ſymptoma.

Ex-

Extravaſatio ſanguinis ex redundantia & tenſione faciliùs curatur, quàm illa quæ ex ejus alienatione & eroſione ortum duxerit.

Magis periclitantur pulmones à preſſura per denegatam Epatis percolationem, quàm à regurgitatione ab infarctis Lienis vaſculis.

Si criticè & per tranſumptionem hæmoptica pulmoni ſûpervenerit affectio, tutò non raró & cum totius adjumento res ſuccedit.

Quibus pulmonum vaſa à perenni ſanguinis affluxu & viſcoſorum expreſſione diutius ampliantur, concomitante aſthmate, quod nullas ob cauſam allatam dederit inducias, omnes ferè vel rupto viſcere ſanguinem in trachæam cum conjuncta colluvie effudêre, vel aſthmate ferocius deprehenſi ſubitò periere.

In omni fluxu periodorum poſtpoſitiones præmiſſo præſidiorum uſu,ut & abbreviationes & allevationes ſalutem pollicentur, & vice verſa.

Longi-

Longiores periodorum mitiorum induciæ salubriores.

Pulmonarii aquarum mitiorum affluxum & transitum diutiùs ac faciliùs semper sustulere; humorum verò biliosorum ægrè & per tempus tantum; salinorum verò ac nidorosorum crassescentium perfusione & expressione quàm citissimè pessundantur.

A fluxione suffusionis maximum, instillationis minimum impendit periculi.

Gibbosi & quibus membra amputata, fluxionibus magis lacessiti, & pthisi maximè periclitantur.

Si peractis sanguineis excreationibus pulmo minus sensilis, aut pectoralia torpida sanguinis reliquias per ἀνακάθαρσιν non apprimè repurgaverint, retenti sanguinis & ipsius pulmonis continentis computrescentia suborta, pthisin subsecuturam minatur.

Post sanguinis extravasationes libera respiratio, tussis sedata, vires constantes securitatis φαινόμενα, & è contrario.

Si

Si poſt cruentas excreationes ſputum mucaginoſum cæruleum & læve ſucceſſerit, & perſeveraverit, hæmoptoſin in junioribus, aut calidioribus, recurſuram denuntiat; ſi purulentum, & in junioribus & ætate provectis pthiſin; ſi nullum, cæteris paribus, incolumitatem.

In nivium & grandinum congelatione, cœlóque pluvioſo hæmoptoici magis tentantur.

A ſanguine extravaſato putreſcente bronchia minùs infarciuntur; à ſucco nutritio magis, cùm in mucaginoſam excoquitur ſubſtantiam; à pituita in trachæam delapſà maximè, ſi per coctionem viſcida tenáxque remanſerit.

Denique ſi ſpirabilia materiam qualemcunque diutius retinuerint, medelæ difficultatem commonſtrant.

Tabidorum languor ſine pulmonum aut viſceris cujuſlibet corruptelâ tacitâ vi obrepens Anglis infeſtiſſimus eſt, & niſi primis obediverit remediis (quod rariſſimè evenit) funeſtus.

Phtiſis

Pthiſis improviſò fatigans, licet pectus minus gravet, cum extremarum partium, pedum præcipuè inevitabili infrigidatione, periculoſiſſima. Succi enim alibilis peſſimè alienati, viriúmque exinde proſternatarum ſymptoma eſt.

Pthiſici quibus pulmones ob lapidum & oſſium inæqualium innaſcentium lacerati fuere deploratiſſimi.

Qui bellariis & ſympoſiis nimis indulſerint, pthiſi languorem importante, maximè corripiuntur & periclitantur.

Si partem deroſam fluxio copioſior & frequentior irrigaverit, periculoſum; nam ulcera interna cum uberrima ſaniei affluvie, raròò, ſicut externa difficillimè ſanantur.

Corpora εὔροα licet citò liquantur & languent, citiùs tamen medelæ emolumentum ſentiunt, ſi curatio morbi initiis ſit accommodata.

Ad pthiſin proni, qui frequenter inſipida ſputant, tardius tabeſcunt, etiamſi ab ortu vitioſam pulmonum σύςασιν nacti fuerint.

Qui

Qui pthiſis indelebilem impreſſionem à parentibus ſuſceperint, licèt irreſtituibiles, ſunt tamen diuturniores.

Pthiſici omnes frequentiori modò mediocri narium hæmorrhagiâ detenti, diuturniores.

Si ſuffuſio ſanguinis cum pari per nares expreſſione arteriam pulmonariam ſimul occupaverit, minus periculoſum, quàm ſimplex in arteriam extruſio.

Si pthiſis diu detinuerit, & fluxus chyloſus ſupervenerit, funeſtum.

Si ephemera vel hectica per vices inæquales pthiſicum diutius exercuerint, fatalem indigitant eventum.

Pthiſici cibum avidè appetentes & exinde robur neutiquam acquirentes, deſperati: Nectar enim vitale deprædationi dicatum indicat.

Si virginibus maturioribus, quibus ſanguis menſtruus non fluxerit, contigerit pthiſis, ejuſque in pectoralia fit ἀναδρομὴ, degeneratio peſſima, depeculatio repentina, eventus funeſtus.

Pinnarum narium contractio, thoracis collapſi anguſtatio, ſi brevi ſpatio con-

contigerint, moriturum ægrotantem denuntiant.

In pthiſi diuturniori tumor pedum ædematoſus funeſtus.

Pthiſici, quibus materia pectus onerans labem febris putridæ aut malignæ contraxerit, omnes ferè periere.

Quibus ab uſu remediorum, aut plagarum mutationibus, pectus anguſtum dilatatur, gliſcit corpus, robur augetur, & color evadit floridior, ſalutis ſpes affulget denuò, per totum corpus relucenti caloris vitalis ἐκλάμψει.

Si ſaburram pituitoſam, aut illuviem ſalſuginoſam inter purgandum copiosè ſecreverit pthiſicus, levamen maximum pectori adfert, & non exiguam ſalutis fiduciam creat.

Pthiſi diutius correpto ſi βηχικὰ tenuioris ſubſtantiæ, ſive proritantia porrecta fuerint, & exinde tuſſis non moveatur funeſtum.

Si artis adminiculo ſputum variegatum ſit concolor, ſi à fœdato optimè depuratum, ſi ab inæquali optimè ſubactum, ſi à ſalino inſipidum, ſi à fætente inodorum,

inodorum; si denique facilius provenerit sanitatis futuræ indicio est.

Rerum non-naturalium accommodatio.

NEc præsidia, nec non-naturalia in genere adhibere possibile est: Cæterùm ex perspecta cujusque ægrotantis crasi, mali causa, partísque quoad tenorem demutatione, res censenda venit. Pulmoni etenim aridiori & indurato adaptari potest aer, seu halitus terræ & aquæ frigidior, humidior, crassior, solum lutosum nigricans, locíque profunditas: flaccido verò & intenerato calidior, tenuior, siccior, solum arenosum aut cretaceum & loci altitudo. Pulmonibus autem medio modo se habentibus media adaptanda. Quali tandem artificio, cuilibet domui & cubiculo consulatur, si locum mutare non conveniat, in suffituum & halituum apparatu speciatim detegitur.

Cibos porrò potulentáque in genere accommodare, impossibile: Totius quippe & ventriculi crasis ægri consuetudo, annorum, dierum, & morbi opportunitates, æqua lance perpendenda. Teneriores tamen victus, ut plurimum coctioni & dispensationi facillimè cedentes maximè conducunt, & inter potulenta dum prima viguerit symptomatum φάσις, dilutiora spiritúque minus dotata. Lectorem itaque ad rem diæteticam medicamentosam, quam sigillatim & non posthabita circumstantiarum ratione adaptavi, ablegare necessum erit.

Suis insuper confiniis somnum coercuisse in morbis quamplurimis, potissimum spirabilia occupantibus, convenit; cujus defectus, ut totius eliquationem, sic excessus, materiâ regurgitatâ, summam expectorandi difficultatem, & exinde devastationis perniciem parti suscipienti non rarò induxit.

Et

Et ut rarius & non nisi spirituum languor indicaverit, hypnotica cardiacis permixta exhibere suaserim, sic somnos soporosos ut pestem fugare. Hoc tamen monendum, si frigidior sanguinis sit constitutio, cum sequaci satis liquorum in pulmonem expressorum lentore, somni sint breviores, & exercitia protrahantur: Si calor cum bile superaverit, somni sint longiores, motúsque mites.

Venus sit rarissima, nisi corpus totum sanguine turgentiori & ferventiori refertum (unde etiam pectoris vasa pertinaciter infarciuntur) contrarium monuerit. Causa itaque caloris accuratè enucleanda & distinguenda: Sanguis quippe qui à salina seminis qualitate proritante incalescit, non tali modo demulcendus; nec qui crudus aut minùs maturus. Soli itaque plenitudini, & calori ejus consectario, quæ rarissimè in pthisin pronis contingunt, liciti sunt frequentiores Veneris amplexus; quorum modificationes non prorsus prætermittendæ: In omnibus enim, præ-

 sertim

ſertim in tabem declivioribus minùs proſperè ſucceſſit res, ſi ſomnus non ſubſequatur, quo vires refocillantur, ſanguiníſque univerſi motus tali ſecretione excitatus contemperatur & reducitur.

Nec exercitia cuique ægro particulari convenientia aſſignare eſt hujus loci; in genere tamen diciviva tempora exercitiis deſtinata debere eſſe à cibatione, & horis diurnis diacriticis longè remota: quæ quidem omnibus exceptis ſolummodo torpore ſpiritalium correptis convenientiſſima, quoniam exinde ſanguinis quælibet in pulmones depoſituræ faciliùs expectorantur; quod valentius fiat, ſi ſudor eliciatur, quem omni morbi tempore ſi vires tulerint prodeſſe cognovimus. Quod ſi fluxionis periodum ſummovere animus ſit, eâ ſudor proliciatur cautelâ, ut incipiente diacriſi per totam profluat corporis ſuperficiem.

In excretorum & retentorum motu & menſurâ, ut viribus & tempori à natura deſtinato paria ſint, ratio dictat, Me-

Medicus præcipit, neque naturæ & consuetudini parum attendendum. Et quod ad sanguinis per pulmones deposituram attinet, eam maturè rejectare congruum duxi, præstat tamen utplurimum rem aliquantisper protrahere, quàm naturam ad expellendam nimium proritare. Corollarium itaque esto. Debitæ ejectamentorum matur ta es ex assumptorum & non-naturalium artificiosa & mediocri administratione semper eruendæ. Quomodo dein remedia seclusioni dicata quoad circumstantias adhibenda sint, in regulis minorativis, bechicis, sudorificis, &c. κατὰ μίτον persequimur.

Regulæ Evacuationi dicatæ.

MAteria morbida fatiſcentium pthiſicorum quacunque de cauſa ſuborta leniter per ſeceſſum ſubducenda, porrecto ſolùm minorativo, cui cardiaca & putredinem inhibentia permiſceri poterint.

Tempus minorativo deſignatum eſto in acceſſu morbi, horâque decubitus, prætermiſſâ cænâ, cui alvus manè ſubſequenti bis aut ter reſpondeat, unde nulla vel minima ſaltem virium jactura. Hujuſce generis præſidia magis prodeſſe expertus ſum, ſi ægri horis antelucanis & quaſi inter ſomnum fæces alvinas depoſuerint. Crebrò verò neutiquam reiteranda ſunt, niſi mucoſa viſcoſitas aut aqua ſalſuginea copiosè ſeſe excrementis immiſcens aliud ſuaſerit.

Qui carnes obtinuerunt induratiores, poróſque occluſiores, facilè ſubeunt catharſin; híſque ingruente morbo diverſionis causâ præcipienda eſt evacuatio, quæ non raró etiamſi ex fortioribus

bus conflata profuerit. In vietis tamen & quibus nec saburra pituitosa aut illuvies serosa prodierint, nequaquam molienda est purgatio.

Dum salsuginosa in caput defluxerint, non purgandum, ne pectori corriventur: eo enim tempore sudores elicere maximè proficuum invenimus. Crassioris texturæ pulmonariis & obæsioribus, seu quibus pectoralia per congestionem læsa fuerint minorativa terrebinthinâ admista in longum tempus usurpata profuere: Rarioris verò texturæ pulmonariis, biliosis, seu quibus fluxio potius contigerit, medicamenta ex cassia, quæ diu etiam in usum ducenda.

Si horæ diacriticæ diurnæ potissimum anticipentur, & pectoris onus ingravescat, exinde evacuationi & revulsioni magis incumbendum.

Non solum ineunte Vere, seu quum sol Arietem ingreditur, minorativa catarrhos perpessuris præcipienda, sed per Autumnum Brumámque crebrius usurpanda; poris etenim cutaneis tunc reclusis, liquores mordaces & incisivi

 magis

magis regurgitant. Pervigiles frequentiorum lenientium usum exposcunt, iisque narium hæmorrhagia non solum permittenda, sed promovenda.

Dum ἀνακαθάρσει studendum, prætermittenda minorativa.

Regulæ Expectorationi dicatæ.

CAlidioris essentiæ præsidia biliosis, seu rarioris texturæ ægrotantibus, non exhibenda, nec in prima symptomatum φάσει, nec pthisicis fluxionis devastatione correptis. Calidiora enim hujusmodi medicamenta frigidâ pectoralium intemperie, flaccidóque eorum tenore detentis, ut & eis quos materia fluxa per nimiam congestionem fatigat, maximè accommodantur.

Detersivis expectorantibus eoúsque incumbat Medicus, donec sputum debitum colorem & consistentiam (si fieri possit) acquisiverit, interpositis aliquoties

quoties minorativis, multoties ſudoribus; ſanguinis autem & ſuccorum æquationi & maturationi incumbendum, quouſque morbus prorſus evanuerit; nam tonus viſcerum naturalis hiſce conatibus reducitur & confirmatur.

Inter expectorantia detergentia maximè proficua invenimus, quæ ex abiete, pino, & terebintho conficiuntur.

Medicamenta acria & ſtimulantia torpidis, eâque de cauſâ congeſtionem nimis tolerantibus, ſolummodo concedenda; quæ per intervalla quædam tantum uſurpanda: Exceptis enim quibuſdam intervallis in quibus acria iſta & ſtimulantia conducant, medicamentis priùs dictis toto morbi decurſu inſiſtendum.

Primis valetudinis ſignis allucentibus non confidat Medicus, etiamſi accurata videatur τεκμάρσις; ultra enim convaleſcentiæ ſtatum ob recidivæ metum diu perſtitiſſe tutiſſimum.

Horis diacriticis diurnis lenientibus ſolùm adjuvanda & promovenda eſt

ex-

expectoratio, quia tunc temporis naturam adminiculantem invenimus: Ut expectorationi rectius consulatur, partes extremæ, potissimum pedes optimè muniantur; quorum sudores matutinos per horam quotidie promovere utilissimum.

Si interdiu sputa semper depurata projiciantur, licet noctu malè colorata & constituta videantur, nil desperandum: De die etenim sputa bene subacta & alba sanitatem reducem pollicentur.

Regulæ Sudorificis adaptatæ.

SUdorifica omnia sint familiaria, & pectori aliquatenus appropriata; quæ in prima morbi φάσει optimè subvenire compertum est.

Si sudor sponte oboriatur, & inter dormiendum (quod sæpissime fit) à bronchiis pertinaciter infarctis pectoris tantum regionem occupaverit; reite-

ratis

ratis vicibus in toto proliciatur, ut æquationi circulationis (ſine qua nemo ſanus vixit) conſulatur.

Frigidioris temperaturæ pthiſicis ſudores multoties præcipiantur, in quibus etiam viſcoſorum humorum pectori & tracheæ pertinaciter adhærentium eliquationi, nec non ἀνακαθάρσει apprimè ſtudendum.

Sudores matutini lentè & pro euphoria prolecti, maximè proficui, ſi per longum tempus repetantur.

Pthiſi inveteratâ detentis ſudorifica neutiquam imperanda; eo etenim morbi ſtatu, mali hyparxin ne quidem ex parte averruncando proficua, ſed inſultum hecticæ accelerando nociva.

Quibus uredo, impetigo, aut pruritus autumnalis & hyemalis cutes obſeſſerit, quod plerumque fit, ſudoribus frequentioribus uti convenit, illiſq; ſemper profuere, non poſthabita tolerantiæ conſideratione.

Si inter ſudandum tuſſis ſedatur, appetitus excitetur, audacius & ſæpius proliciendi.

Si

Si ſalina ad ſuperficiem proflua ſecluduntur, quod facilè dignoſcitur, ſi inter ſudandum (quod ſæpius compertum eſt) labra præterlabendo aut linguæ membranam vellicaverint, frequentius reiterandi. Quum verò jam ſanguis ſalem ejuſmodi ſecernere deſierit, mitius agendum eſt, tandemque deſiſtendum.

Si inter ſudores liberaliter prolectos, nec pus, nec ſanies, nec ſputum ovi vitellum putreſcentem ſapiens amplius proripuerit, licet tuſſis aſpera perduraverit, nil deſperandum: nam præſcriptæ methodi vi ea ſenſim evaneſcet.

Regulæ Fontanellis dicatæ.

HIſce nihil addam, niſi quod ſi ex radicibus Ireos conflatæ ſint turundæ ad medici præſcriptum, materia è fontanellis exudans emittet odorem violaceum, naribúſque valde gratum.

Regulæ suffituum & halituum administrationi dicatæ.

SUffitus & evaporationes magis familiares sunt detergẽtes, qui vicibus intermediis in usum ducendi; deinde nobiliores & sicciores; tandem κολλετικὰ sensim usurpanda; postea mitioribus vice communis aeris attractis res absolvenda.

Evaporationes potissimum siccioris temperaturæ pulmonariis accommodantur, & in ipso suffusionum diurnarum adventu maxime prodesse cognovimus. Cujuscunque sint generis suffumigationes & halitus penitiùs vicéque ipsius aeris in partes spirabiles suscipiantur, in conclavi aut cubiculo, clausis fenestris, ut vitetur omnis aeris frigidioris afflatus, ibique diu perduret ægrotus; secus enim incassum exercentur.

Prima suffituum in pulmones susceptio est laboriosissima, peracta veruntamen detersione (quod citò fit) facilius peragitur. Suf-

Suffitus non ſtatim ab eroſo vaſculo aut viſceris parenchymate ſubmoveantur, ſed poſt dies quatuordecim ad minimum à ſedata hæmoptoſi, nec ante ſuffuſionem periodicam qualemcunque, præſertim majoris circuitus, ſed elapſo ad minimum biduo à peracta fluxione.

Dum extraneis ſuccis perfunduntur & replentur pulmonum parenchymata, ſuffitus fortiores neutiquam uſurpandi; leniorum verò uſus eo temporis inſtanti non prætermittendus.

Contraindicantium Regulæ moderatrices.

SI cauſæ complicatæ, nempe fluxio, congeſtio, & putredo, ægrotantem profligaverint, vicibus interpoſitis debita certandum eſt præſidiorum ſucceſſione vel miſcela.

Habita cujuſlibet conſideratione fluxioni ſuffuſivæ concitatori & ſalſugi-

noſæ

nosæ magis prospiciendum, unde devastationis celerioris emergit periculum.

Ut sanguini εὐωδία retribuatur, spirituosiora aliquando sint in usu: Eâ autem tempestate si hæmoptoica præcesserit affectio, ut alvus ægrotanti sit lubrica necessum habet.

Si caput in bronchia depluerit, vel si hepar & lien in pulmonis perniciem conspiraverint, utriusque simul est habenda consideratio.

Frustrà bechicis materiæ fluxæ expectorandæ, nisi fluxuræ intercipiendæ & avertendæ consulueris.

Si frigeat ventriculus, & pulmones incalescant, unde aridura à veteribus dicta, potulenta actu moderatè caleant, virtute tamen ut sanguinis & pulmonum calorem contemperent convenit.

Regula

Regulæ Vestitui dicatæ.

UT pori mediocriter pansi serventur, adhibeantur crassioris texturæ indumenta aut multiplicata, quibus laxi corporis superficies muniatur, ne compressione aut auræ frigidioris appulsu sanguis intro coerceatur, unde extravasationis recurrentis impendet periculum.

Marcidis & extenuatis vice indusiarum lintearum quæ proximè cutem tangunt, admoveantur panna Wallica lanea molliora contexturæ purissimæ, Anglicè Flannin dicta, nec sæpiùs renoventur: hoc modo halitus sanguinei seu spiritus retinentur, & ab aere minus solicitati haud depeculantur. Inter laneas texturas optimæ mihi videntur, quæ ex hædorum & ovium inguine & emunctùris contexuntur.

Regulæ Corporis motui adaptatæ.

MOtus diurni corporis potissimùm perpendendi, & in primâ symptomatum accessione (præcipuê in calidioris temperaturæ & rarioris texturæ ægrotantibus) exercitia omnia sint leviora, & quæ partes inferiores maxime subagitando moveant: motus autem omnes vehementiores eo tempore, partium præsertim superiorum, tanquam incalescentiæ reos meritò damnamus. Cæterùm in pectoralium lubrico tenore frigidâque crasi motus concitatiores pectoris musculos magis dilatantes aliquoties imperandi, utpote arcuum tensio, hastarum armentatarum jaculatio, &c.

Regulæ Corporis positioni pertinentes.

DEcubitus porrò nocturni & quiescendi modi neutiquam prætermittendi: Quibus enim per fluxilem suffusionem gravantur spirabilia, ad levam declinatio magis nociva, quibus per instillationem alluuntur, officit decubitus dorsalis: At si suffusio aquarum densabilium extra vasa stagnantium infarctionem peperit, levamen & spirandi libertatem attulit positio erecta, dorsalis infirmis maxime proficua & accommodata, non tamen diu permittenda, nisi instillationi priùs consulatur.

Regulæ Phlebotomiæ dicatæ.

REgulis in vestibulo nostro recitatis hoc unum adjicere libuit, nempe si larga sanguinis effusio contigerit, (ne spirituum dispendio & chirurgorum nimiæ clientelæ consulatur) in-

inſtrumentum fabricari poſſit in hunc modum, quo eo ipſo die variæ ſanguinis evacuationes celebrentur.

[a] *Inſtrumentum argenteum, ſive Canalis argenteus parvulus, venæſectionis reiterandæ ſupplementum.*

Conficiantur varia inſtrumenta diverſæ magnitudinis pro ratione dimenſionis vaſorum inciſorum.

Ne ligentur partes quod faciunt chirurgi, ſed calor partium augeatur, ne ſanguis coaguletur, unde nihil niſi tenuiſſima ſanguinis pars per orificium percoletur.

Signa ultima deſperati præſagii ſunt, quando vires non ſuffecturæ ſint ſcopis medicationi ſubſervientibus. Dum verò vires mediocriter licèt conſtiterint, ſi ægrotos ſibi obtemperantes (quod raro evenit) reddiderit medicus, variis inſtructus præſidiis morbo &

ſymptomati cuilibet accommodatis, ad curationem ſeſe confidenter accingat; omnes enim ope remediorum inſequentium debitâ methodo abſolutorium, vel perfectè ſanati, vel vitæ uſuram diu protracturi: Quæ res tota duplici peragitur operatione: Prima operatio verſatur circa ſuccos & ſanguinem, ſecunda circa viſcera & partes ſolidiores; prima ſymptomata primas exigunt operationes.

Primò igitur, liquores perflui medicinâ ἀφαιρετικῇ minuendi.

Secundò, affluxuri præpediendi & avertendi.

Tertiò, liquores in quibus ſalſedo & mordacitas deprehenditur, medicamentis, & diæta roſcido lentore dicatis corrigenda & edulcoranda.

Quartò, ſucci deperditi reſarciendi vires analepticis reficiendæ.

Ἀφαίρεσις ſub ſe continet phlebotomiam, minorativa, fonticulas, hydrotica, averſionis & interceptionis effectores, quorum unumquodque reſpicit morbi primam φάσιν, ſeu primi ordinis ſymptomata.

Poſt-

Poſtquam itaque fluxerit ſanguis partitis vicibus ab inciſa vena primò brachii turgentiore, dein ſi ſymptoma hæmoptoicum indicaverit (aut menſium debita excretio deſierit) pedis; poſtmodum ex apertis per admotos hirudines hæmorrhoidalibus, frictionibus extremarum non poſthabitis, uſque ad completam revulſionem (in quâ exequendâ εὐφορία ſeriò perpendenda) collimet deinde Medicus mali hyparxin averruncare, quæ omni corporis parti fluitanti ſuum impertit ſeminium. Quod abſolvitur primò per minorativa, quæ ſunt ſimplicia vel compoſita.

Simplicia accommodata dicuntur, Caſſia fiſtularis, Manna calabrina, Rhabarbaram, Roſæ pallidæ, Agaricus, Mechoacanna, Linum Catharticum, Terebinthina.

Compoſita,

Electuarium Lenitivum, Paſſulatum, Diaprunum ſimplex, Diacaſſia cum Mannâ, Diaſpermaton.

Syrupus Rosarum solutivus, & è succo Rosarum, syrupus Violaceus, de floribus Persicorum, de pomis purgans, de succo Rhabarbari Anglicani, mel Rosarum & syrupus Violarum solutiv.

Ex quibus aliisque ex artis lege permixtis, Medicamenta concinnari possint: Ut,

℞. Rad. glycyrhizæ rasæ ℥ij. Com. urticæ tener. althææ ana p. j. Tamarind. ʒ j. Flor. rosarum sole sicc. p. j. Sem. coriand. præp. ʒ ß. coque modicè per mediam horam in sero lactis, colaturæ ℥ iij ß. adde mannæ optimæ ℥ j. aut ʒ x. f. potio multoties reiteranda. Vel pro robustioribus,

℞. Rad. altheæ ʒ iij. fol. lini cathart. m. ß. flor. lamii p. j. sebesten n. v. sem. coriand. ℈ j. ß. incalescant per horas binas, dein modicè per mediam horæ partem coquantur in s. q. aquæ hordei, aut endiviæ, in quo dein decocto Rhei ℈ ij ß. aut ʒ j. maduerit tepidè per

horas

horas tres: Colaturæ adde ſyr. de pom. purg. ℥ j. f. Potio. Vel,

℞. Rad. cichor. ʒ iij. fol. bugulæ m. ſs. flor. borrag. maluæ ana p. j. ſem. endiv. ʒ ſs. fœniculi ℈ j. fol. ſenæ ʒ ij ſs. coquantur in ſ. q. aq. plantag. & ℥ iij ſs. colaturæ adde mannæ ʒ. v. ſyr. de flor. Perſic. ʒ v. m. f. Potio.

℞. Juſculi avenacei in quo pruna ebullierint ℥ iij. cum ſem. coriand. mannæ in ſucco citri aut aurautiorum dulcoacidorum ſolut. ℥ j ſs. m. f. Potio gratiſſima.

Syrupus magiſtralis, quo ſanguis à ſale & tenuibus ichoribus optime vindicatur.

℞. fol. bugloſs. utriuſq; fumar. lupul. chichor. endiv. agrimon. plantag. polytr. ana m. j. ſummitat. aſpar. verben. euphraſ. ana m. ſs. ſem. cucurb. melon. ana ℥ ſs. ſem. endiv. cuſcutæ ana ʒ ij. glycyrhiz. raſ. paſſul. mundat. ana ℥ j:

 pru-

prunorum dulc. paria. vj. ſenæ mundat. ℥ iiij polypod. quer. ℥ ij agarici in linteo raro incluſi ʒ vj. maceris flor. trium cordial. cicor. rub. ana p. j. coq. ad lib. j ſs. in ſ. q. aq. fontan. Colaturæ admiſce ſucci pomor. rodolent. ℥ iij. ſachari albi quartaria. v. f. Syrupus perfectè coctus, aromatizetur ſantalo citrino, dein ſyrupo infunde Rhei electi contuſi & in panno raro ligati ℥ j. doſ. ab ℥ j ſs. ad ℥ ij. Vel,

℞. Elect. paſſulati aut lenitivi ʒ v. pulpæ Tamarind. ʒ j ſs. farinæ ſem. coriand. ℈ j. cum ſyr. violac. f. Electuar. longè à paſtu exhibendum. Vel,

℞. Mannæ opt. ʒ x. aut ℥ j ſs. pulpæ Tamarind. ʒ ij. ſem. fænicul. d. ℈ j. cum ſyr. alth. aut viol. f. Electuar.

℞. Rhab. opt. pulv. ℈ j. & gr. v. pulp. Tamar. ʒ ij. ſem. coriand. præp. ℈ j. cum ſyr. è flor. Perſic. f. Bolus. Vel,

℞. Pulpæ

℞. Pulpæ Sebeſten. ℥ vij. Electuar. lenit. ℥ iij: pulpæ Tamar. ℥ j. farinæ ſem. coriand. ℈ j. cum ſyrupo de ſucco citri, f. Bolus.

Seri deinde mordacis per ureteres ſeceſſio, nec non totius ſanguinis lævigatio & ad priſtinam familiaritatem reductio ſubſequētibus admolienda eſt. Quibus ſcopis inter medicamenta adaptantur Radices ſymphiti althææ, aſparagi fragariæ, glycirhizæ, pimpinellæ, nymphææ: Folia endiviæ, urticæ, ſolani hortenſis, althææ, lactucæ, portulacæ, acetoſæ, quinquenerviæ, nummulariæ, ulmariæ, trifolii pratenſis fragrariæ, prunellæ, bugulæ, plantaginis, parietariæ, burſæ paſtoris, polygoni, myrtillorum.

Flores, maluæ, roſ. rub. papaveris, lamii, fabarum, althææ, cyani roſ. rubrarum, comæ abietis, pini.

Fructus, cruſtemina, poma dulcia, pruna Hiſpanica, Italica, & noſtratia maturiora, ceraſa dulcia, ſorbus alpina, cynorrhodon, cydonia, dactyli, ſebeſten,

besten, jujubæ, amygdalæ dulces, mora, rubi com. & pumili sive sentii, Anglicè *Dewberries*, vaccinia, utriusque generis fraga.

Gummi acaciæ, tragac. arab. arboris persic. lachrymæ.

Cortex interior amaræ-dulcis, sive Dulcamaræ, Nuclea pini.

Lignum Brasiliense, Santalinum.

Animalia, Limaces, Ranæ.

Aquæ Limacum & eorum decoctum & liquamen, spermatis Ranarum, lactis destil. albuminum ovorum, Plantaginis, Portulacæ, Papaveris, Erratic. lactucæ, Nymphææ, Endiviæ, Urticarum, aq. hordei, serum lactis.

Composita.

Syrupi portulacæ, Nymphææ, de Mucilag. de symphyto Fern. de Jujub de Papavere simp. & comp. de Rosf. siccis, de Coralliis, de succo Aurautiorum, de succo Urticarum, de Althæâ, de succo Plantaginis, de floribus Acaciæ.

Conserva & gelatina Cydoniorum, Volemorum, Pomorum dulcium, &

redol.

redol. Prunorum, Ribes, Grossulariæ, fructuum Cynorrhodon, Mororum omnium, Cerasorum, Fragorum.

Conservæ florum Chichorei, Lujulæ, Lamii, Ros. rub. Nymphææ, Buglossæ, Symphiti, Acaciæ.

Antidotus Analeptica, Diacydonium tabellatum simp. Saccharum rosa um, Diapenidion sine speciebus.

Species diatrag. frig. diamarg. frig.

Pulvis haly Abbatis.

Rotulæ diatrag. frig.

Trochisci Bechici nigri, Gordonii, de Spodio, de Carabe, de Santalis.

E quibus συνθέσεις varia componi possint.

Aqua Sanativa.

℞. ligni Brasiliensis ℥ j ß. Santal. rub ʒ ij. Rad. consol. med. ℥ vj. Rad. sigil. salom. ℥ ij. fol. nummul. bursæ p. prunel. fragar. ana m. j. fol. tener. linguæ serpentis m. ß. Com. pimpin. torment. ana m. ß. flor. lamii, pulmon. mac. bugloss. alth. pratensis, cyani ros. rub. pap. errat. ana m. ß. sem. myrtil.

endiv.

endiv. malu. cydon. ana ʒ iij. ſem. pap. alb. boli armen. ana ʒ ij ſs. Terræ ſigil. lap. hæmat. ana ʒ ij ſs. raſa, conciſa, contuſa, & in pulveres redacta per octiduũ infunde in ſucci pyrorum ſilveſtr. plantag. portulag. vini canarin. ana lib. ij. ſucci meſpil. nondum maturator. lib. j. deinde deſtillentur in B.M. ut f. aqua aliorum medicamentorum ſolutioni accommodata.

Aqua Calcis.

℞. ſymphili maj. polygoni, plantag. pimpinell. ana m. j. marceſcant in calce vivo, & poſt perfectam areſcentiam indantur aquæ communi: inſtar cremoris craſſeſcentis, f. infuſio per triduum, & reiterata multoties agitatio, poſtea quieſcant in ſellâ frigidiuſculâ, & ſeparetur aqua limpidiſſima per inclinationem. Sumat hæmoptoicus uncias vj. per quatuor aut quinque auroras continuas, & licet res in anguſto fuerit, vix fefellit.

Tinctura

Tinctura Boli Armeni.

℞. Boli Armeni optim. ℥ iij. Coral. rub. ℥ j ſs. lapid. hæmatit. ℥ ſs. digerantur alcohoolizata in ſ. q. ſpiritus conſolidæ ex artis lege parati per dies quatuordecim, quo temporis ſpatio multoties commoveantur, f. Tinctura, doſ. à guttis v. ad xj. ex aq. lactis deſtil. ſpermatis ranarum, aut album ovorum deſtil. efficacius evadit remedium, ſi ſpecies digeſtioni dicatæ denuò bis aut ter reiterentur.

Decoctum Limacum.

℞. Limacum nemoralium mediæ magnitudinis præp. n°. triginta, pomarum redolentium ſolidiorum cum corticibus in taleolas diſſectorum n°. v. prunorum Brigniolen. n°. ix. poſtquam ebullierint per horam in ſ. q. aq. fontan. uſui reſervetur Colatura, albuminibus ovorum clarificata, guſtui pergrata.

℞. ſucci

℞. ſucci rad. ſig. ſalom. cochlear. vi. adjiciantur ſero lactis inſequenti.

℞. fol. polygon. pimpin. fragar. bugulæ, ana p. j. coq. in ſero lactis in tres doſes; ſuccus verò crudus adjiciatur per ſubſidentiam ſolum depuratus,

℞. micarum panis lib. ſs. macis ℈ iv. ſant. rub. raſ. ʒ ij. pulpæ tamar. cum ſyr. de ſymph. extract. ℥ iv. coq. tantillo aquæ ut ſolummodo aceſcat, & f. decoctum pro potu ordinario.

Infuſum.

℞. aq. lactuc. portulacæ ana lib. j. in quibus lentè incaleſcant per horas duodecim glycyrhizæ opt. ℥ iv. ſem. coriand. ſicc. ʒ ij. poſtquam deferbuerit infuſum per horas binas, deſpumetur, & completæ infuſionis depuratæ pitiſſet aliquantulum pro libitu inter paſtus.

Serum Alteratum.

℞. rad. chinæ non carioſæ tenaciter raſæ ℥ iij. raſ. ſantal. citrin. ʒ iij. macerentur

rentur tepidè per noctem in congiis duobus seri lactis, dein coquantur modicè per horas tres, & sub ebullitionis finem adjice rasur. glycyrhiz. ℥ j. flor. trifol: prat. altheæ ana m. ſs. flor. pulmonar. macul. borrag. bujul. ana p. j. clarificetur colatura. sigillum Salamonis in sero lactis decoctum idem valet.

Amygdigala.

℞. Amygdalarum dulc. in aq. gelid, non ferventi maceratar. & deglubitar. ℥ iij. sem. melon. itidem decorticat. ʒ vj. affusâ q. ſ. aquæ rosac, f. Emulsio tenuioris consistentiæ: Si noctes ægrotus duxerit insomnes, sem, papaver; alb. ʒ iij. aut circiter addantur,

Julapium.

℞. aq. lactis destillat, album. ovor. destil, succi portulac. destill. in vitreis organis ana ℥ iij. gratè edulcorentur, æ. p. syrupi coralliorum & cydoniorum, f. Julapium. Vel,

R. Julap.

℞. Julap. Alexand. ℥ v. aq. lactuc. ſpermat. ranar. plantag. ana ℥ ij. ſyr. de portul. de papav. erratico, de ſucco aurantiorum, ana ℥ j ſs. f. Julapium.

Hauſtus hypnoticus.

℞. aq. lactu. ℥ iij ß. roſ. rub. ℥ ſs. ſyr. de mecon. ʒ vj. de coralliis ʒ ij. f. Hauſtus. Vel,

℞. Laudani opiat. opt. gr. ij. aq. papaver. errat. plantag. ana ℥ ij. ſyr. de coralliis ʒ v. m. f. Hauſtus.

Proſunt & ſucci plantaginis, aurantiorum, urticarum, & de portulacâ, qui ſi minus procurari poſſint, apud quoſdam eorum ſyrupi in uſu ſunt, magis tamen nociva propter adjectum ſaccharum, uti & Ecclegmata & Condita.

Ecclegma.

℞. Sacchari criſt. diapenid. gelat. cydon. ana ʒ vj. boli armen. ʒ j ſs. lap. hæmat. ℈ ij. Amyli ʒ iij. ovi album. n° j. optimè ſubigentur cum æ. p. ſyrupi coralli-

coralliorum & de succo plantag. in consistentiam Lohooch.

Electuarium.

℞. conf. rof. rub. symph. papav. err. ana ℥ j. Boli arm. ʒ ß. sem. hyosc. papaveris albi ana ʒ ij. Trochisc. de terra sigil. spec. diatrag. frig. diamarg. frig. ana ʒ ß. coral. rub. præp. ʒ j. cum syr. de papaver. f. Electuar. cujus dos. est ʒ j. horis medicin.

Conditum.

℞. conf. pomor. red. ℥ ij. fructuum cynorrhod. gelatin. cydon. ana ℥ j. f. conditum post pastum usurpandum.

Trochisci.

℞. Penidiorum ℥ j ß. sachar. cand. ℥ ß. pulv. diatrag. frig. sem. alth. ana ʒ j ß. extracti glycyrhiz. defæcatioris ʒ j. boli armen. lap. hæmatit. in alcohool redact. ana ʒ ß. cum. f. q. muccaginis

ſem. pſyl. alth. vel gum. tragac. in aq. roſac. ſolut. f. Trochiſci, qui diu ſenſim in ore liquati deglutiantur, quibus ſi libuerit adde ʒ ij ß. aut iij. ad ſummum ſem. hyaſc. ut f. Trochiſci ſublinguales nocturno uſui dicati, & ad compeſcendum ſymptôma hæmoptoicum perutiles.

Alimentum Pharmaκώdes.

Alimentum pharmaκώdes, dum prima vigent ſymptomata ex radicibus, fructibus, & piſcium fluviatilium penu imprimis depromendum; animalium tandem terreſtrium carnes edulcorationi ſanguinis inſervientes aliquoties concêdantur, quæ ſunt, vituli, porcellæ lactantis, vervecis, ovis, agni, hædi, cuniculi, ſciuri, gallinæ, & pullorum, caponis, turturis, phaſiani, perdicis, coturnicis, turdi, merulæ, alaudæ, vanellæ, ardeæ.

Piſces conveniẽtiores cenſentur, Lucius, trutta, thymallus, funduli in arenoſis fluminibus degentes, perca, leucorinus, ſqualus,

ſqualus, girrulus, capito, paſſer maximus ſolidior, ſolea, pectunculus, ſquilla, cancer, cochlea.

Radices,

Napi, paſtinacæ, dauci maximè ſubrubri dulcioris, ſiſaris, bulbocaſtani, turiones aſparagi.

Folia,

Oleris albi, lactucæ, endiviæ, portulacæ, cerefolii, borraginis, bugloſſæ, acetoſæ.

Fructus,

Cruſtemnia, poma dulcia, amygdala, avenacea.

Apparatus,

Radices, turiones, & herbæ, ad teneritudinem coctæ, butyro, & momento ſucci aurautiorũ permixtæ vice acetariorum ſuccenturiantur, aut ex comis teneriobus herbarum cum avenaceâ farina f. Pulmentarium.

Pinſatum Cruſtemniorum,

℞. Volemorum major. præſectis corticibus n°. ix. Rad. conſol. cond. lactucæ

 Italicè

Italicè condit. ac concisarum ana ℥ ij ß. affunde aq. lactis destil. aut aq. plant. è succo in B.M. destil, sacharo permixtā; tandem aq. ros. & in clibano coq. ad usum: methodo non absimili concinnari poterit pinsatum pomorum redolentium.

Ingerendi ordo.

Simplicior diæta laudabilior; si tamen varia præbeantur, in primis epulis sumantur liquidiora, dein herbæ aut radices, tandem carnes: hâc methodo comesta flatulenta facilè deponunt vapores; qui si inverso ordine ingesta fuerint, ventriculum distendunt, caputque petunt.

Ciborum debita inteneratio.

Cibus omnis sit tenerior & friabilis, quod salubriter fit, si ex Galeni præcepto (*de at. vict. rat. c.* 8.) post internecionem animalium in aprico per horas x. aut xij. suspendatur, adjectis aliquot thymi aut majoranæ comis, consper-

ſúſque ſeminibus coriandri fractis, ubi humiditates redundantes deſiccantur. Damnanda verò quæ invaluit apud quoſdã avicularios conſuetudo, qui per plures dies animalcula in locis ſubterraneis aſſervant, ubi intenerando fætent.

Ciborum Electio.

Comedantur muſculoſæ animalium particulæ, non pinguiorum, nec macriorum; & licet quadrupedum extremitates eorúmque gelatinæ à medicis quibuſdam præcipiantur, cùm tamen vaſa protrudentia pectori vicina infarciuntur, aut exiliora, habitum corporis alluentia oppilata ſanguinem in arteriam venámque pulmonicam relegaverint (quod multoties vitæ deſidi accidiſſe certum eſt) talia viſcoſa ac glutinoſa in re cibariâ toto ferè morbi decurſu abdicanda.

Vice cænæ multoties ſubſtituatur penſatum ex volemis aut pomis redolentibus compoſitum.

Horis matutinis ſolvatur jejunium

 hau-

haustulo pulmentarii, in quo comæ teneriores urticæ & altheæ ebullierint.

Claudatur ventriculi superius orificium quolibet pastu, cydoniatis aut condito recitato, quibus substratorum ἀναθυμίασις commodè supprimitur.

Poma curtipendula appiana, redolentia, dulciáque alia cujuscunque generis cruda ultimis ferculis tanquam nocitura repudianda; veruntamen ante pastus per mediam horam aut circiter esitata corpora salibus referta cruore quodam impregnando, partium æstus contemperando, alvináſque fæces leniter subducendo, haud parum contulisse compertum est.

Potus sit illupulata cerevisia, depuratissima, mediæ ætatis; in quâ verò vice lupulorum incoxerint radices consolidæ, folia endiviæ & portulacæ; comæ urticæ & altheæ tenerrimæ, cum glycyrhizæ rasuris, pystachiorum pelliculis externis, & sem. coriandri, de quâ postquam per dies quindecim fæces deposuerit, depromatur ad usum, ejusq; quilibet haustus incalescat frustulis chalybis ignitis. Vel

Vel concilietur potus proficuus, gustui gratissimus, si vice lupulorum ebullierint rasuræ ligni Brasiliensis, folia pulmonariæ maculosæ, endiviæ, altheæ, lujulæ, & buglossæ, cum sem. coriandri præparatis.

Diluatur omnis potus ante pastus propinandus, si hæmoptosis exigerit, cochleari uno aut altero aquæ sanativæ, vel succis herbarum prædictarum per subsidentiam depuratis.

Huic dein negotio haud parum inservire creditur lac, omnéq; ejus genus suis non indiget encomiis; quod quidem sine dispendio aliquoties forsan in usum ducatur, ejus verò serum præscriptorum selectissimis alteratum, nullam incommoditatis suspicionem præ se fert. Præstat tamen quod sine salis adminiculo conficitur; ut,

℞. Oxygalæ ℔ ij. lactis recenter emulcti ℔ iij. coquantur modicè; f. serum medicatum, in quo si libuerit chalybs extinguatur.

℞. fol. portulacæ lactucæ endiviæ ana m. j. ras. glycyrh. ʒ vi. sem. anis.

 ʒ iij.

℥ iij. com. ſedi major. m.ß. flor. ſymphyti p.j. coq. in ſero lactis.

Apprimè porrò convenit ſerum lactis ſucco aurantiorum dulcoacidorum aut lujulæ alteratum, vel taleolis pomorum redolentium cum corticibus, in quo ſemina coriandri & raſura glycyrhizæ ſub finem ebullitionis ferbuerint.

Diæta jugiter ſit inter extrema conſtituta, quâ dum perſtiterint valetudinarii, quaſlibet vaſorum inanitiones facilius tuliſſe credendum eſt; talis etenim victus liquor chylificus citius ſubiens διάκρισιν ad naturæ familiaritatem perducitur, à quo ſcaturit ſanguis optimè maturatus, viréſque medicorum adminiculum, & naturæ fulcrum, quas ſanguinis boni & perfectè maturati, non multi aut crudioris progeniem judicavimus.

Vitentur aromatizata, fumo indurata, acria, ſalſuginoſa, & quoad qualitates quæcunque caloris nativi teporem exceſſerint; omnia denique eminentèr dulcia è provinciâ diæteticâ proſcribantur. Ne

Ne pectori vi aliquâ attractivâ corri-rivetur sanguis, interdicendæ sunt vociferationes, & in omnibus excreationibus naturæ motus perpendendus quo solùm indicante adjuvandæ veniunt; natura enim optimè mensurat maturitates materiæ, facilioris expectorationis causâ in bronchiis repositæ, nec durante hâc primâ τεκμήρσει ulteriori indigebit irritamento. Si tamen horis matutinis ultra naturæ modum protrahatur excretio, sanguinis partem subtiliorem nimis exaltando, & spirabilia perfundendo nocet.

Somno satiantur membra lassata, unde sanguinis mordacitas temperatur & corrigitur, viresque conservantur. Sudores omnes, potissimùm matutini promovendi, qui non solùm à partibus suscipientibus divertendo prosunt, sed exinde liquores omnes corporis totius perflui, salsedines deponendo dulcedinem & perfectionem comparant. Inter sudandum pitisset aliquoties aquam sanativam tinctura coralliorum, eorum syrupo, aut sanguine consolidæ per-

mixtam,

mixtam, vel ſyrnpo de ſucco urticarum; quorum etiam tantillo uti poterit pro libitu longè à paſtu extra ſudores.

Si verò morbus priuſquam medicus opitulantes admoverit manus inveteraverit, ita ut ob ſpirituum diſpendium pituitoſa congeries ingraveſcat, quæ extravaſata & in proſcænium thoracis delata negotium faceſſit, aut ſi totum perfluendo ſanguinem, nullâque præcedente hæmoptoicâ affectione (quod utplurimum in ſenioribus fit) in pectoralia debilitata eo nomine talis congeſtionis ſuſceptiva viam paraverit, tum ſecundi generis ſymptomata eluceſcunt, quæ ſcopos ſibi deſtinatos vendicant. Nempe,

Operationes circa viſcera & partes reſpirationi ſubſervientes; quorum opera

1°. Partium pectoralium onus ſummovendum.

2°. Eorum ulcera ſordeſcentia artificiosè detergenda.

3°. Per-

3°. Peractâ methodicâ detersione, sananda & agglutinanda.

4°. Si agglutinatio præstari non possit, sanies reprimentibus avertenda, detersisque ulceris labiis cicatrix inducenda.

5°. Circulationis εὐωδία in toto promovenda.

6°. In toto medelæ stadio mittentibus prospiciendum.

Spiritalium onus præmissis thoracicis tenuioris essentiæ (quibus vasa referantur, phlegmáque restagnans, ac putredini dicatum motum acquirit faciliorem) educitur. Idque

1°. Subducendo per secessum.

2°. Expectorando per canalem vocalem.

3°. Dissipando per cutes.

4°. Concoquendo, per jejunium tempestivis & debitis circumstantiis adhibitum.

Minorativorum simplicium & compositorum paradigmata.

Manna, Agaricus, Mechoacanna, Terebinthina, Ammoniacum, Rhabarbarum, Cassia.

Composita.

Syrupus Rof. solut. cum Agarico, de Cichoreo cum Rhabarbaro, de Spinâ corvinâ.

Electuarium amarum minus, electuar. passulatum, spec. hieræ picræ simpl. & cum agarico, pulvis senæ compositus major. pilulæ macri, mastichinæ, stomachicæ communes, stomach. cum gummi, de succino, de tribus fer. de aristoloch. fern.

Si verò Ventriculus nutrimenti primaria officina crudâ aut pituitosâ congerie laboraverit, unde haud rarò compatitur pectus, secundo quoque die lente eluatur oxymelite, aut melle scillit. syrupo de peto quercitani, (vel unica at mediocri dosi vini benedicti) ex sero lact. cerevisiati, aut decocto pe-

ctorali

ctorali tepente propinatis; à quorum usu licèt vomitio copiosior subsequatur, quam pessimè successuram opinatur vulgus, eorum tamen judicio minimè deterreatur prudens & cordatus medicus, cùm naturam in morbi accessione indicantem & adminiculantem adinvenerit, diebúsque tandem subsequentibus leniora, exhibere persistet. Ut,

℞. decocti pectoralis in quo ʒ iij. foliorum senæ ebullierint ℥ iv. in quo dum tepet per tres horas infunde agar. trochisc. ℈ ij. zinz. incis. ℈ ß. colaturæ ℥ iij. adjice mannæ ℥ j. acid. sulph. gut. iij. m.f. Potio. Vel,

℞ Rad. enul. condit. ℥ iij. tussilag. cond. ℥ ß. fol. pylos. adjanth. ana m. ß. com. prasii hyss. ana p. j. flor. beton. lamii ana p. j. passul. maj. exacin. ℥ j. sem. anis. ʒ j. coq. in s. q. aq. hord. & colatur. per tres horas tepidè infund. Rhei incis. ʒ j. schænanth. gr. ix. dein per filtrum trajiciatur liquor, cujus ℥ iij ß. cum syr. de spin. cervin: ʒ vj. f. haustæ (Doncrellii) vel exhibeantur

℥ ij.

℥ ij. aut ij ß. ſyr. phlegmag. dict. qui ſic paratur. ℞ rad. apii aſparag. ana ℥ ß. glycir. raſ. ℥ j. enulæ ʒ ij. ireos Illyr. peon. maris decreſcente lunâ & ſole in piſcibus, lectæ ana ʒ j. calami aromat. veri ʒ ß. Turbet. gummoſ. ℥ iij. zinzib. ʒ vj. galang. ℈ iv. herb. ſalu. veron. cap. ven. hyſſop. meliſ. marrub. agrim. ana m. ß. centaur. m. j. ſem. cartham. ℥ j ß. fænic. aniſ. ana ℥ ß. flor. beton. primul. ver. ana m. ſs. ſtæchad. arab. ʒ ij. flor. cordial. anà m. j. prunor. ungar. n° xxj. paſſul. minor. mund. ℥ iv. incidantur & contundantur, & coquantur in aq. carduib. ℔ j. & ſ. q. aq. fontan. ad tertias pro ℔ iv. colentur & exprimantur: deinde ℞. agar. trochiſc. ʒ xv. pulveriz. ſubtiliſſimè, & fiat cum linteo raro pubiſſimo nodulus oblongus qui ebulliet ſemel atque iterum in colaturâ prædictâ adjectâ aq. cephalicæ & pectoralis calidæ ana ℔ ß. dein infund. in loco calido per noctem in vaſe bene munito, mane factâ denuò unicâ ebullitione colentur, & nodulus fortiſſimè exprimatur, colatura iterum per mani-

cam

cam hypocratis coletur, & si necessum sit clarificetur albumin. ovor. dein colaturæ clarificatæ adde syr. Byzant. compos. rosat. ana ℥ ix. sacchari depuratissimi ℔ iij. coquantur igne lentissimo ad syrupi consistentiam aromatizando circa finem coctionis nodulo insequente ℞. spec. arom. rosat. sine mosscho ʒ ß. trochisc. de rosis ʒ j. macis ʒ ß. f. syrup. clarificat. s. a. Vel,

Deglutiantur ʒ vj. electuar. amar. aut passulat. ex syr. de ammoniac. in formâ bolari. Vel,

℞. Tereb. lotæ in aq. anis. & cum ovi vitello sol. ʒ ij. sem. anis. coriand. præp. ana ℈ j. f. Bolus è syr. violac. deglutiend.

Pilulæ.

℞. pilul. mastichin. de succin. ana ℈ j. f. pilul. iv. sub ingressum lecti deglutiendæ, vel deglutiatur tantillum pilularum de hierâ cum agar. Vel,

℞. pilul. stomach. cum gummi de Aristol. Fer. ana ʒ ß. f. Pilul. v. aut vi. horis matutinis deglutiendæ. Vel,

℞. sper. hieræ cum agar. ℈ ß. pulv.

senæ

sennæ comp.maj.ʒj. tereb.in aq.hyssop. multoties lotæ q.s. ut f.pilul. vij. pro dosi unicâ. Vel ℞ Rhab. p. gr. xxv. spec.hier.gr.ix. aloes in succo lim. lotæ aut rosatæ gr.vij. Balsam.de Tola gr.ij. cum syr. de ammon. f.pilul.v.aut vj.

Thoracica alterantia simplicia.

Radices enulæ,ungulæ cabillin.ireos, myrrhid. fænic. scabios. ering. pimpin. scillar. allii. aristot. rot. scord. bardan. majoris dracun. napor. fisar.caryophyllat. peuced. glycirh. ari. calam. arom. zinzib. primum ex Chinâ aut Bingalâ ad nos advecti.

Folia Prasii, hed.ter.veron.pulmon. hortensis,botry.hyssop. beton.chæref. calamin. pylos. urt. crithmi.anis. nummul. ulmar. scab. tuss. rorell. & quinq. herb.capil.quibus adjungi possint, folia quæ thoracis vulnera vi peculiari respiciunt, (viz.) lysimach. ophyoglos. hyper. torm. sanic. virg. aur. alchim. millef. bugulæ.

Flores, scab. tuss. pulm. maculosæ
beton.

beton. lamii, gram. marin. trifolii pra-tensis, cyani.

Semina, anisi, fœniculi dul. sileris mont. chæref. coriandri.

Fructus, dactyl. uvæ pas. maj. uvæ Corinth. caricæ, pistach. pini nucl. cicera rubra.

Aromatica, Crocus, Cassia lignea, n. mosch. cortex exter. aurant. cortex ext. pistachiorum, cynamomum.

Animalium particulæ, pulmones præsertim vulpis præp.

Gummi, Ammoniocum, Myrrha, Thus, Mastich.

Ligna, Lentisci, Santali, Sassafras.

Terræ, Bol. Arm. lævigatus & aq. rosar. ablutus.

Composita.

Aquæ ex succis herbarum prædict. in B.M. stillit. nec non earum spiritus & tincturæ.

Tincturæ, Elixir proprietatis, Sulphuris.

Olea, Benjoin. mastich. thur. myrrhæ, tereb. sulph. salv. hyss. fænic. anis. sacchori simplicis & comp. Balsamum naturale de Tolu, de Capiona, sulphuris, ejus Rubinus, Leucatelli opobals.

Extract. Brasii botry. hed ter. Ir. glycyrh. syrupi de eris. de pilos. de adiant. glyc. hyss. de ammon. de tussil. de pras. scab. brasii simpl. & comp. oxym. simp. & scil. Mel. scil. passulat.

Lohoch. è pino, è pulm. vulp. sanum & expert.

Succus glycyr. simpl. & comp.

Condit. rad. ering. enul. myrrhid. fænic. tuss.

Conservæ, hed. terr. botrios, veron. flor. lamii, scab. tuss.

Saccharum enulatum, Penid.

Electuarium pectorale.

Species, diair. s. diatrag. cal.

Fæcula Ari.

Flores Sulphuris, Benjoin.

Trochisci, Bechici alb. & nigr. diair. diatrag. cal.

Decompoſita.

℞. Rad. glycyrrh. ʒ vj. myrrhid. ℥ ß. Ireos ʒ ij. fol. adiant. pyloſ. pulm. mac. ſcolop. ſicci ana ʒ j. flor. tuſſ. bugl. viol. alb. lamii ana ʒ ß. ſem. aniſ. bomb. fæn. d. ana ʒ ij. paſſul. exacin. ſachari candi ana ʒ iij. caric. ping. dactylorum deglub. ana nº vij. ſebeſt. jujub. ana nº xj. conciſa ac contuſa decoque in ℔ vij. hydromel. ad tertiæ partis evaporationem. Aromatizetur colatura clarificata ℈ iv. zinziberis ʒ j. cinnam & ℈ j. croci, f. Decoctum.

Hujus generis decocta paſſim à medicis graphicè depinguntur; quia verò propter ſpecierum varietatem palato non arriſerint, & exinde appetentiam aut proſternunt aut imminuunt, unde methodica & continuata progreſſio (quâ ſolum tali indicanti ſatisfactum iri arbitror) interpellitur, malim gratioribus remediis potum omnem diluere, quem ſucceſſivè vice zithi uſitati ſubſtituiſſe viſum eſt.

Potus primus.

℞. Ligni ſarſæ in raſuras tenuiſſimas raſpati ℥ x. paſſularum maj.exacin. ℔ j ß. fic.ping. ℔ ß. fol. botry. hed. terr. ana m.ij. ſummit. abietis m.iij. flor.gram. marin. ſalviæ, beton. ana m.j. ſem.aniſ. fænic. d. coriand. ana ʒ iij. in muſti illupulati cong. ſex. coque lignorum raſuras, tandem appone herb. & flores cum fructibus & ſeminibus, & poſtquam peractâ fermentatione per quinque dies ſubſederit, depromatur ad uſum.

Potus ſecundus.

℞. Ligni lentiſcini, ſaſſaff. ana ℥ j ß. Rad. bardan. maj. caryophyl. ana ℥ j ß. fol.pyloſ.ulmar.pulmon. mac. ana m. j. ſummitat. abietis m. iij. flor.ſcab.tuſſil. lamii ana m.ß.zinz.inciſ. ʒ j.ß. n.moſch. ʒ j. raſ.glycyr. ℥ ij. uvar.corinth.mund. & contuſ. ℥ iij. cum congiis ſex muſti illupulati, f. Potus ut ſupra,

Potus

Potus tertius.

℞. ſarſæp. ℥ vj. ligni Braſil. non aluminoſi, cortic. interioris arboris quercin. tenerior. ana ℥ iij. Rad. ering. conſol. ana ℥ j ß. paſſul. maj. exacin. ℥ ix. fol. torment. veron. alchim. ana m. j. cornarum rorellæ, flor. hyperici, altheæ ana m. ß. pelliculorum exter. pyſtachiorum m. ſs. ſem. coriand. ℥ j. ſs. f. Potus ordine & methodo præcedentibus.

Potus quartus.

℞. Raſur. rad. Chinæ non carioſ. ℥ j ſs. Rad. ſcorzon. ℥ iij. paſſular. min. ℔ ſs. ſem. aniſ. cont. ℥ j ſs. coq. in tribus muſti congiis, & poſt debitam depurationem f. Potus.

Evaporatio prima.

℞. Rad. enul. ℥ iv. acori ℥ ij. fol. hyſſ. mar. hed ter. ana m. ij. Com. botryos, roriſm. meliſ. ana m. j. ſem. aniſ. contuſ. ℥ iv. paſſul. enucleat. ℥ ix. concoq. in ſ. q. aq. hyſſ. enulæ, aut communis.

Evaporatio secunda.

℞. Raſ. glycirh. ℥ v. fol. tuſſil. ſalviæ, alth. pulmonar. ſcab. ana m. ij. comar. major. flor. beton. ana m. j. hordei mund. ℔ j. ſem. aniſ. fænog. contuſ. ana ℥ iij. coq. in ſ. q. aquæ.

Evaporatio tertia.

℞. Raſ. tenuiſſim. ligni lentiſc. ℥ iij. coque per horas ij. aut circiter, dein adde fol. querc. tener. m. iij. myrtil. torment. ana m. ij. flor. keiri m. j. hyper. m. ſs. roſ. rub. conſol. ana m. ſs. coq. in ſ. q. aquæ ut ſupra.

Effumatio prima.

℞. Rad. tuſſilag. ℥ j ſs. thuris, ſem. nigel. ana ʒ ſs. tereb. coctæ ex c. & pulver. ʒ iij. ſtyracis ʒ j ſs. com. ma or. p. j. cinam. ʒ ſs. f. pulvis pro ſuffitu, vel cum mucilagine ſem. alth. & lini f. Trochiſc.

Effu-

Effumatio secunda.

℞.Rad.tormentil.℥ j. gummi guaicini ʒ ij. myrrhæ ʒ ij. succini, benzoini ana ʒ j. rof.rub.santal.rub.ana ʒ ß.cum s.q. resinæ laricææ f. Trochisci.

Effumatio tertia.

℞.Sarcocollæ ʒ vj. boli armen. ʒ iij. gummi hederæ ʒ ij. mastich. balaust. ana ʒ j. ambræ gryf. gr.v. cum muccag. gummi tragac. aq.rof.solut. f. Trochisci pro suffumigio.

Effumatio quarta.

℞. Auripigmenti ad rubedinem vergentis ℥ iv. conteratur in pulverem palpabilem super lapidem marmoreum, & dein lævigetur, postea adde aq.com. q.s. renovetur infusio frigida recens per dies xl. sub finem addendo aquæ prædictæ momentum aq. rosaceæ, tandem subigatur cum ovorum albuminibus ad usum, addendo tertiam partem specierum in suffitu præcedente præscriptarum usu postulante.

(*Hîc inserantur Tabulæ.*)

Vas è plumbo candido conflatum Evaporationibus sive vaporibus humidis excipiendis adaptatum. A, 1. *vas ipsum:* B. 1. *ejus orificium.* C. 1. *collum:*

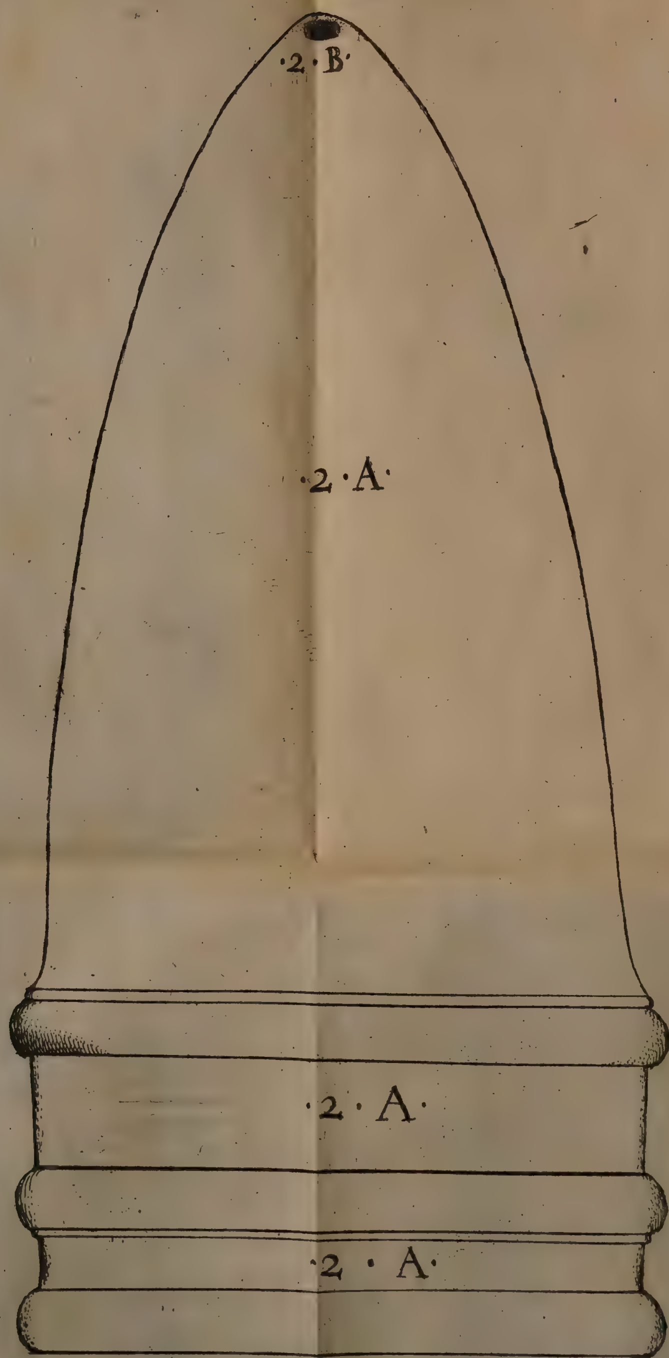
Usus hujus Vasis is est, ut decoctum medicamentosum calidum recipiat, supra cujus orificium reclinatus æger capite panno linteo longo obvoluto, pannique extremitatibus circa vasis collum alligatis (quo minus dissipentur vapores) evaporationes inspirando in pulmones intimè hauriat.

Instrumentum

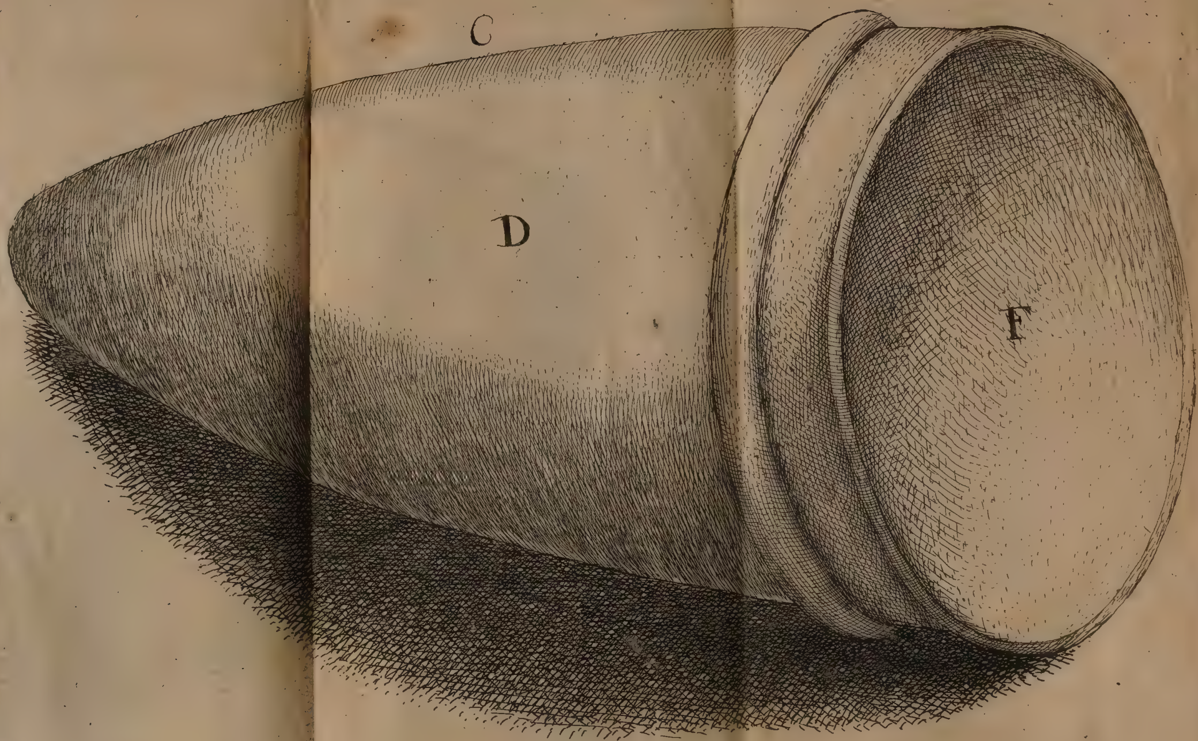
·B·I·

·C·I·

·A·I·

·2·B·
·2·A·
·2·A·
·2·A·

C
D
F

h
G
h
C
h
h
h
h
F

Instrumentum ligneum concavum coniforme effumationibus (uti vocat author) sive vaporibus siccis excipiendis accommodatissimum.

A.2. *A*.2. *A*.2. notant Instrumentum integrum clausum utrâque sui parte conformatum. *B*.2. foramen per quod vapores conclusi per modum suctionis in pulmones imbibuntur. *C*.*C*. partes duæ instrumentum constituentes. *D*. partis superioris sive conicæ facies externa. *E*. partis inferioris sive Basis facies externa. *F*. Cavitas sive partis superioris facies interna. *G*. Basis sive partis inferioris facies interna, laminâ stannea undique obducta, supra quam mediam pruna una atque altera ponenda, & supra prunas suffituum materia pulveres scilicet sive Trochisci. *H*. *H*. *H*. *H*. clavi ferrei quibus prædicta lamina basi affigitur & obfirmatur.

Epiplon

Præsidia ἐκλογῆ... sanguinis recti-ficationem & symptoma hæmoptoicum pariter respicientia, quæ pro exigentiâ in rem præsentem methodo introducantur.

Aqua Hæmoptoica Quercitani.

℞. Rad. bistortæ, symph. major. torment. ana ℥ j. herb. centinod. millef. veron. pyrolæ, sanic. bursæ past. cum rad. ana m. j. summitat. rubi, lentisci, ana m. ß. gran. sumach. myrtil. sem. plantag. berber. papav. albi, ana ʒ vj. flor. nymph. cucurb. cydon. ana p. j. contus. & commixtis omnibus macerentur per quatriduum ad ignem balnei in succorum depuratorum plantaginis portul. acetos. agrim. ana ℔ ij. dein fortiter exprimantur: His adde acaciæ. hypocistidis ana ℥ ij. terræ sigil. bol. armen. ana ℥ ß. Electuar. diatrag. frig. ʒ ij. macerentur denuò per quatriduum, dein per cineres ad siccitatem destillentur, cujus dos. est à cochl. j. ad iij.

Aqua

Aqua altera facile parabilis, efficax.

℞. Boli armen. terræ ſigil. ſpod. hæmatit. roſ.rub. ana ʒ v. corallor. ſuccini margaritar. ana ʒ ij. gum. arab. tragac. ana ʒ ij ß. ſem.pap.alb.portul.plantag. maluæ, C. C. uſti ana ʒ ij. ſucci acac. glycyrh. plantag. acetoſ. portul. hypociſt. ana ℔ ß. Amyli torrefacti ʒ iij. ſyr. myrtili ſymph. de roſ. ſic. ana ℥ iij. oliban. ʒ ij. maſtich. ℥ ß. ſpec. diatrag. frig. ʒ j ß. miſta putrefiant ac deſtillentur, cujus doſ. eſt à cochl. j. ad iij.

Aqua pectoralis temperatior Dorneri.

℞. Rad. glycyrhiz. ℥ ß. rad. tuſſilag. polypod. quercin. ana ʒ iij. herb. capil. vener. veronicæ ana m. iij. marrub. ſcabioſ. ana m. j. ſem. maluæ cydonior. ana ʒ vj. quatuor frig. major. ʒ j ß. ſem. pap. albi ʒ iij. portulac. endiv. ana ʒ j. flor. violar. borag. nymph. ana m. j.

flor.

flor. bugloff. rofar. ana m. fs. jujub. febeft. ana nº xxj. dactyl. ping. enucleat. nº ix. Pulverizanda, pulverizentur fubtiliffimè reliqua verò incidantur minutim mifceantur & infund. in aq. tuffelag. & viol. ana ℔ ij fs. fcabiof. marrub. ana ℔ j. hyffop. veron. ana ℔ fs. additis mellis paffularum ℥ iij. fyr. de fucco violar. ℥ v. commifceantur & infundantur in loco calido per octiduum vafe quotidie aliquoties exagitato, deinde deftillantur igne leniffimo mediante B.M. cujus dofis eft ad ℥ iij. cum ℥ fs. fyr. viol. aut ℥ fs. facchari crift.

Aq. Frigida Gefneri.

℞. Florum rof. rubr. viol. ana m. iij. borrag. bugloff. nymph. ana m. j. fem. cucurb. cucum. ana p. j. fem. portulac. lactuc. papaver. albi, nigri ana ʒ fs. fol. beton. m. ij. rad. cichor. m. j. rad. caryophyllat. ʒ ij. aq. fontan. ℔ iv. infunde per horas aliquot, tandem B.M.

Aqua Hypnotica Quercitani.

℞. ſem. frig. major. excort. ana ℥ ij. ſem. pap. alb. ℔ ß. lactucæ ℥ iv. hyoſc. ℥ ij. flor. nymph. viol. roſ. rub. papaver. rhæad. ana p. iv. flor. ſambuci, ſummit. rutæ ana p. ij. macis, nucis moſch. benzoini ana ʒ vj. contundantur & infundantur per quatriduum in aq. roſar. lactuc. nenuph. papav. rhæad. ana ℔ ij. dein colentur & fortiter exprimantur, huic expreſſioni adde Requi. Nicol. ℥ ß. croci, mumiæ ana ℥ iij. camphoræ caſtor. ana ʒ j. deſtillentur ex artis præcepto, cujus doſis ad ℥ ij. tempore ſomni.

Tinctura papav. er. Hadriani Mynſ.

℞. Conſer. flor. papav. er. ℥ j. flor. papav. er. ſpiritu vitrioli irrorati ℥ j. m. & cum aq. ex ſucco prædict. florem deſtil. ℥ xxx. extrahatur tinctura rubicundiſſima, quam poſtea filtra & adde ſyr. è ſucco flor. papav. er. parum vitriolati.

vitriolati. M. & ad usum repone dos. ab ℥.ß. ad ℥ij. per se aut ex vehiculis idoneis.

Quinta essentia ferri, P.J. Fabri.

Ferro limato candefacto affendendum acetum acerrimum, donec peroptimè extinguatur, extinctum iterum candefac. & candefactum aceto extingue, idque septies repetendo donec in rubicundissimum crocum ferrum convertatur; deinde dum phialæ inditum est oblongi colli, huic affundenda est aceti stillatitii acerrimi permaxima quantitas, ita ut septem aut octo digitis superemineat croco, & totum omne phialâ optimè clausâ collocanda est in furno cinerum ad digestionem lentam per mensem unum, agitando phialam quibuscunque singulis diebus, donec acetum tingatur in rubrum colorem, acetum tinctum deponendum est per inclinationem in vas aliud vitreum, novum aut acetum stillatitium magmati residuo affundendum, & iterum digerendum

rendum in cineribus tepidis donec tingatur, hoc iterum ſeperandum & priori conjungendum, magna autem tum temporis reſiduum calcinandum eſt, & candifaciendum in tigillo, & aceto ut prius extinguendum quater aut ſepties donec iterum in crocum convertatur, huic croco phialæ impoſito affundendum eſt acetum acerrimum iterum ſtillatitium, & digerendum ut prius donec tingatur : hoc toties repetendum eſt quoties per digeſtionem tingetur acetum. Poſtquam autem non amplius colorabitur, acetum omne tinctum deſtillandum eſt in balneo leni igne donec tinctura remaneat in fundo Alembici in conſiſtentiâ mellis; huic affundendus eſt ſpiritus vini alcohoolizatus, & ab omni phlegmate aquoſo vindicatus, donec diſſolvatur omne magma per digeſtionem lenem in balneo tepente, ſpiritus vini tinctus ſeperandus eſt per inclinationem, & magmati reſiduo quod ſolutum non fuit, affundendus eſt novus ſpiritus vini alcohoolizatus & iterum digerendus, hócq; repetendum

eſt

eſt donec omne magma ſolutum ſit, & non amplius tingatur ſpiritus vini colore rubicundiſſimo : Spiritus omnis tinctus deſtillandus per retortam leviſſimâ deſtillatione, donec omnis ſpiritus conſcenſus ſit ; tunc demum augendus eſt ignis, & forti deſtillatione mutato recipiente colligendum eſt oleum ferri, perquam optimè rubeum, & ter aut quater per retortam rectificandum eſt, magmata verò reſidua cujuſcunque deſtillationis ſimul colligenda ſunt, & ſimul ignienda in tigillo, donec albeſcant ; ex his deinde ſalem elicies album per lotiones & evaporationes multoties iteratas cum calcinationibus, ſalem hunc purum, putum & candidum addes oleo tuo rectificato, & ſervabis ad uſus in phialis vitreis optimè clauſis, doſ. ℈ j.

Q. eſſentia lapidis Magnetis, Fabr.

Eſſentia ferri ſuperiùs tradita, ſumenda eſt, ut eſſentia magnetis integra & incontaminata haberi poſſit, in eámque

que essentiam puram & limpidam, magnetem affundes pulveratum, & in alcohool redactum, in phialâ oblongi colli, orificióque obturato in balneo tepenti digeres per noctes & dies quindecim; his peractis impones retortæ luto munitæ, & ad cineres distillabis, servatis ignis gradibus: primò lentus erit ignis, mediò mediocris, ultimo fortissimus. Caput mortuum seu magma quod remanet in fundo retortæ post destillationem eximendum est, fractâ retortâ, & pulverizandum & in tigillo fortissimo igne per diem integrum calcinandum, tum demum fortissimo & acerrimo aceto solvendum, & sal ex calce extrahendum est, & permultis lotionibus & calcinationibus ad summum candorem perducendum, aut tandem ad majorem perfectionem ad rubeum colorem & solutionem facilem conducendum: Hoc ultimò sal connectendum est cum essentia ferri, spiritu magnetis imprægnatâ, & digerendum per tres aut quatuor dies balneo tepido, & per balneum

abſtrahendum eſt deſtillatione quicquid poterit aſcendere, reliquum verò digerere oportet igne leni & continuo, donec fixum ſit omne, ita ut per deſtillationem fortem aſcendere non poſſit, at in fundo vaſis deſtillatorii maneat fuſum & liquatum tanquam metallum ſalpetra liquata, cujus humidum adeo ligatum eſt ſuo ſucco, ut vi ignis ſeparari non poſſit, niſi carbonibus immediate tangatur. Hoc prædictum deinde Arcanum ſummopere cuſtodiendum eſt tanquam miraculoſum in curandis vulneribus & ſiſtendis omnibus ſanguinis fluxibus, ut experientia certum fiet, cujus doſ. eſt ad gr. x. aut ℈ ſs. ex vehiculo idoneo.

Tinctura Coralliorum Hartmanni.

Calcinantur priùs Corallia non pulveriſata, ſed integra, igne reverberii primum lento, ut ſaltem viva flamma corallia in teſtis (ſeu cellis terreis) in furno reverberii poſita ſuperficie tenus tangat, corallia hoc modo primo gradu albeſcunt

albeſcunt calorémque nativum abſcondunt. Tandem ergo gradibus ignis ſuccedentibus corallorum corpus eſt fatigandum, donec ex albedine in flavedinem, & ex flavedine in rubedinem ſummam reducantur, corpore toto reddito ſpongioſo & leni, id quod plerumque biduo vel triduo abſolvitur. Hoc igitur ſignum dum in promptu fuerit, tum demum corallia beneficio graduum ignis facto ſunt habita ad propriam tincturam in aliud menſtruum deponenda, ſic itaque præparata corallia ſi in ſpiritum vini, vel in alcohool ſpiritus roris majalis injiciantur, paulo poſt ſponte ſuâ in ididem alcohoo tincturam deponunt. Igitur hæc aliquantulum menſtruo vini per deſtillationem inde ablato, fit rubicundiſſima cum quadam dulcedine; exhibetur in vehiculis convenientibus á gr. iij. ad gr. x. Vel,

℞. Sachari cand. depuratiſſimi, fragmentorum coral. ana q. ſ. inde in retortam & deſtillentur in arenâ per latus, exibit tinctura rubicundiſſima, cujus

dos. est à gr. x. ad xx. ex vehiculo accommodato post debitam rectificationem.

Tinctura Rosar. rub. Dorneri.

℞. flor. ros. rub. ℥ j ß. aq. ros. opt. ℥ xxx. macerentur aliquandiu; postea adde spir. vitrioli ʒ j ß. julap. rosar. q. s. pro dulcoratione.

Hydrorosatum Ang. salæ.

℞. Capitum rosar. exiccat. ac subtilissimè concisorum ℥ ij. coq. in ℔ j. aq. fontan. limpidæ, cui si satis fuerit tincta, ac in vitrum percolata affundantur spiritus vitrioli gr. xx. facta modicè circumagitatione, decoctum vel aqua hæc colore apparebit saturato rubescente, & ad gratiam augeri spiritus vitrioli quantitas debet.

Decoctum

Decoctum ad ardorem & tenuitatem sanguinis emendand. Quercitani.

℞. Rad. acetos. cichor. bugloss. ana ℥ j. jujub. paria vi. fol. endiv. portul. lactuc. acetos. ana m. j. sem. cuscul. cucum. melon. lactuc. psyllii, cidon pap. albi ana ℥ ss. flor. viol. nenuph. ana p. ij gum. arab. trag. ana ʒ ij. f. decoctio & in colaturâ dissolvi poterunt syrupus de papavere, de nenuphari, viol. de ros. sic. & cidon. sine spec. ana q. s.

Syrupus de Manna solut. Mindereri.

℞. Pulpæ Tamarind. ℥ ij. Jujub. sebest. ana n°. xx. prunor. damascen. caricar. ping. n°. x. hordei integri m. ss. polypod. Q. ℥ iv. ss. sem. fænic. ʒ ij. aq. fontan. ℔ vij. coque ad remanentiam ℔ v. in Colaturâ calidâ infunde per noctem fol. senæ el. ℥ ij. Agar. troch. Rhab. opt. ana ʒ iij. Colaturæ leviter expressæ iterum adde Mannæ Calabrin. mellis rosac. sol. ana ℥ viij. sachari

albi ℥ xvj. f. Syrupus ʒ ij. cinamoni aromatizandus.

Syrupus Aristolochiæ Fabri.

Radices recentes Arist. rot. contus. & s. q. spiritus vini permixtæ ad eminentiam iv. aut vj. digitorum in phialâ vitreâ optimè clausâ in cineribus tepidis per tres aut quatuor horas digerendæ sunt, donec rubescat vini spiritus, qui postea extrahendus est per inclinationem, & novus addendus, ut tota extrahatur Aristolochiæ tinctura, quæ tum demum in B.M. destillanda est, ut separetur vini spiritus, & remaneat tinctura rubicundissima in fundo instar mellis, cui addenda est s.q. sacchari, & in syrupum percoquenda; cui ultimò (si libuerit) sal connectendus est, & servandus ad usus medicos varios, ad majorem efficaciam potest extrahi spiritus Aristolochiæ, ex succo ejus fermentato, & postquam depuratus est spiritus à suo phlegmate syrupo addendus est, ad quamcuuque scilicet

libram

libram ʒ j ſpiritus, cujus ſyrupi doſ. eſt ℥ ſs. ex ovo ſorbili.

Eſſentia radicum Althea, Ang. Salæ.

℞ Rad. alth. ſiccatæ & in taleolas conciſæ, in olla optimè vitreata aq. altheæ ferventis ℔ iv. affunduntur, abſque commotione infuſum per noctem quieſcat, hinc liquor pellucidus per ſetaceum ſine expreſſione coletur, colatum uſitato modo leni evaporatione in conſiſtentiam cogitur. Hic pſe modus in radicum ſymphiti & ſimilium mucilaginoſarum optimus, at cum hujuſmodi eſſentiæ rauceſcant citò haud multo ante ipſius mixturæ confectionem eas parare conſultum eſt.

Mixtura Althea, Ang. S.

℞. Eſſent. radicis alth. ſymph. violarum cærul. ana ℥ j. glycyrhiz. ℥ ſs. eſſentiæ corticum papaveris albi ʒ ij. eſſent. jujubar. ℥ iv. Gum. trag. arab. ſubt. pulv. ana ʒ ij. doſ. ab. ʒ ſs. ad ʒ j.

Mixtura myrtillorum ejusdem.

℞. Essent. fructuum myrtil. cum aq. plantag. vel bursæ pastor. extract. ℥ ij. essentiæ ros. rub: ℥ j. acaciæ nost. ʒ ij. essent. de cydoniis ℥ iij. & ʒ ij. m. dos. ʒ ss.

Essentia Cydoniorum A. S.

℞. Cydoni rum selectorum & maturor. cum cortic. in tenues & oblongas taleolas incisor. q. s. rejectis seminibus cucurbitæ indantur, & affusâ aq. rosar. ad eminentiam aliquantulum alembico cæco apposita, & in B. M. ut cydonia mollescant foveatur, hinc aq. rosar. aliquantulum tincta & seperata, reliquam levi expressione ne quod liquidum admisceatur coletur, quod cum aquâ dictâ conjunctum iterum blandè, ne quod empyreuma contrahat inspissetur, essentia gustu & visu gratissima existit.

Extractum

Extractum sive sanguis symphyti Querc.

℞. Rad. symph. major. & min. simul opt. mundat. has in mortario marmoreo probe contunde cũ pistillo ligneo donec formam pulpæ sortiatur: Ad ℔ iv. hujus pulpæ adjice medullæ panis secalini, & panis siliginei sive triticei, ana ℔ j. omnia invicem probe mixta & tantillo vini albi irrigata, injiciantur in matracium vitreum cum longo collo, subere vel cerâ Hispanicâ optime obturatum ut nihil transpiret; hoc matracium collocetur in fimo calido, quam Chymici ventrem equinum vocant, sive in balneo vaporoso, donec materia in chylisanguinei ac rubicundi colorem convertatur. Tunc illam fortiter prælo exprime, & expressionem chylosam & sanguineam pone in balneo vaporoso, illud in hâc secundâ digestione majorem acquiret rubedinem, & fæces aliquot in fundo relinquet, quas superabis continuando hanc digestionem & depurationem,

onem, donec materia clarissima & rubicundissima apparuerit; sepera ab illâ tunc liquorem clariorem per alembicum ad ignem balnei vaporosi, & remanebit in fundo extractum rubicundissimum, quod nominant sanguinem symphyti, ad hernias & omnia ulcera interna præstantissimum, cujus dos. est ℈ j. in suâ propria aquâ, aliâve congruâ.

Extractum Brasii Authoris.

℞. fol. fragor. pentaphyll. pimpinell. equiset. cetrach. consolid. ana m. j. decoqu. in s. q. decocti brasii ad mellis consistentiam, colaturâ reservetur ad usum.

Trochisci de Papaver. Had. Amyns.

℞. Sacchari penidii ℥ ij. sem. papaveris albi ℥ ß. sem. melon. excort. cucurbitæ ana ℥ ij. succi glycyrh. ext. boli armen. rubri præp. flor. sulph. compos. ana ʒ j ß. extract. flor. pap. errat. ʒ ß. m. & cum

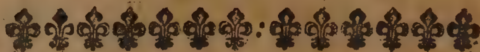
s. q.

f.q.mucilag.ſem.cydon. cum aq.papav. errat. ext. f. Trochiſci parvi ſublinguales.

Pulvis Scaligeri in cruenta exputione.

℞. Boli arm. terræ ſigil. ſpod. hæmatit. roſar. rub. ana ʒ v. coral. rub. carab.margarit.gum.arab.trag. ana ʒ ij. ſem.papav.albi, portul.maluæ, plantag. C.C.uſti,acaciæ,ſucci glycyrh.ana ʒ ij. m.f.Pulvis.

FINIS.

INDEX CAPITUM.

CAP.

Index Capitum.

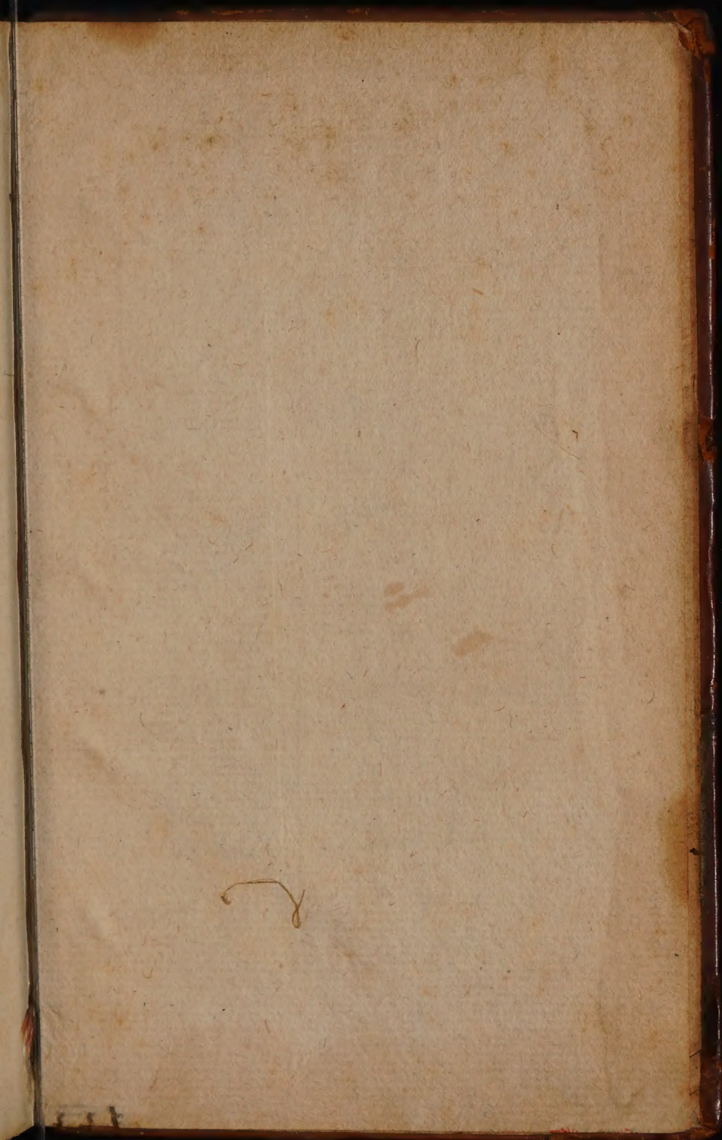
INDEX

INDEX RERUM.

Electu-

Effu-

FINIS.

B. n. c.

Médecine

2 17-18

5

0,90.